

www.politikin-zabavnik.co.yu

ПОЛИТИКИН

BIH
Македонија
Slovenija
Sverige
USA
Hrvatska
Црна Гора

2.40 KM
75.00 DEN
2.09 EUR
28.00 SEK
3.50 USD
12.00 KN
1.20 EUR

ISSN 0032-339-X

02912

9 770032 339010
PRINTED IN SERBIA

ЗАБАВНИК

30. 11. 2007. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIX • ЦЕНА 99 ДИНАРА • БРОЈ 2912

ДАН КАДА ЈЕ ВИЂЕН
ПРВИ НЛО

МАКИЈАВЕЛИ
ПИСАЦ КОГА ЈЕ
НАДРАСЛО ДЕЛО

За све од 7 до 107!

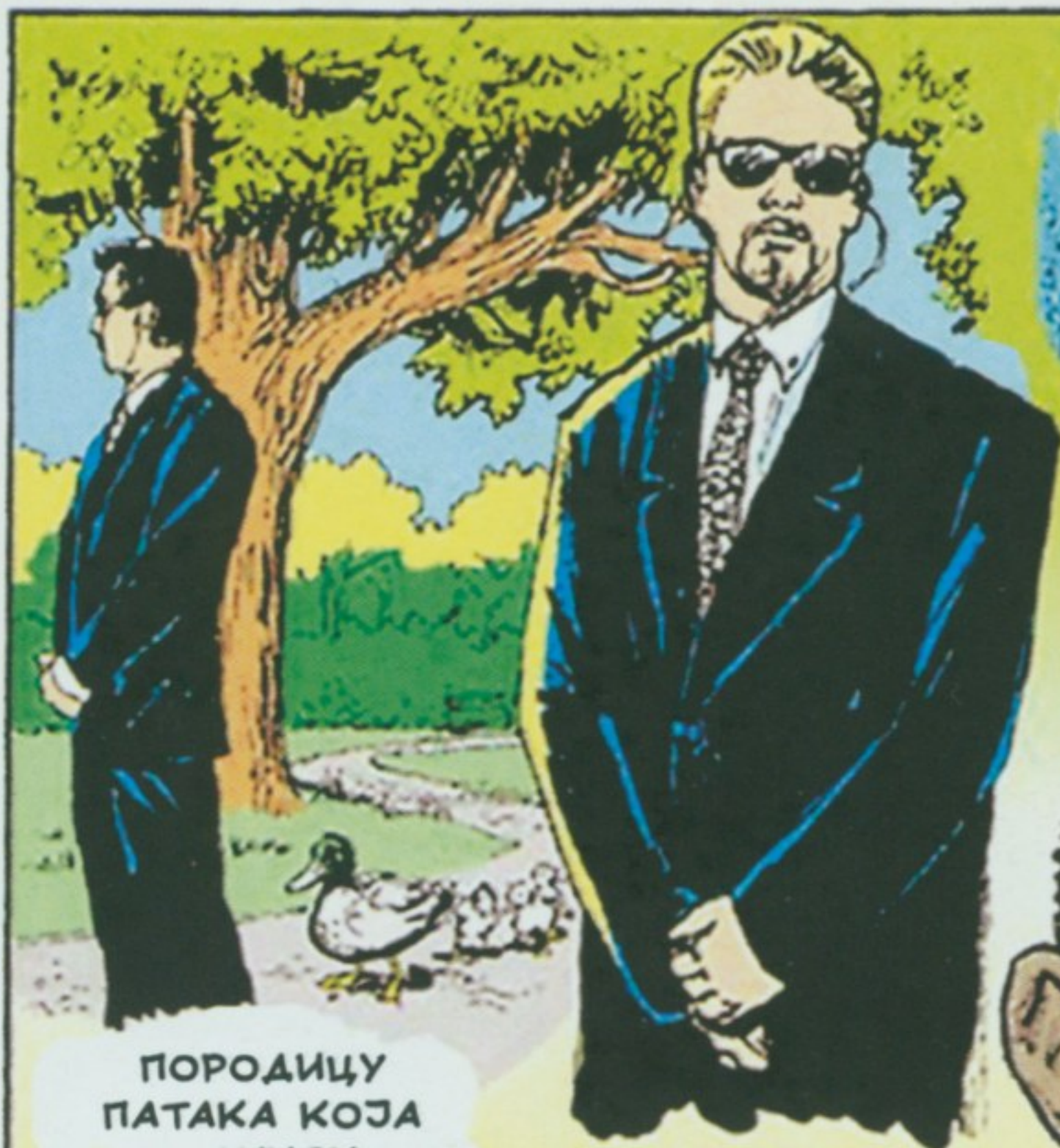
ПЛАКАТ

УЛИЧНА СЛИКА И ПРИЛИКА

Ripley

Веровали или не!

ПОРОДИЦУ ПАТАКА КОЈА ЖИВИ У БЛИЗИНИ МИНИСТАРСТВА ФИНАНСИЈА У ВАШИНГТОНУ ЧУВАЛИ СУ ЧЛАНОВИ ТАЈНЕ СЛУЖБЕ СЈЕДИЊЕНИХ АМЕРИЧКИХ ДРЖАВА У ПРОЛЕКЕ 2005. ГОДИНЕ.

ЈЕДНУ ОД ТРИ ОСОБЕ УБИЈА СИДА У ЈУЖНОЈ АФРИЦИ ШТО ОВУ БОЛЕСТ ЧИНИ НАЈСМРТНОСНИЈОМ У ОВОМ ПОДРУЧЈУ.

ТРЕНУТНО НАЈВИШЕ БОКС-МЕЧЕВА, ВИШЕ ОД 360, ЗАБЕЛЕЖИО ЈЕ РЕЏИ СТРИКЛАНД, АЛИ ЈЕ ЗАТО САМО 66 ПУТА ПОБЕДИО.

7-31 © 2005 Ripley Entertainment Inc.

Dist. by United Feature Syndicate Inc.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

••• различит број тачака на тврдим крилцима црвене или жуте боје бубамаре не означава године овог зглавкара већ врсту. Природњаци кажу да је само у Европи познато око 70 врста ових инсеката које имају од 2 до 24 тачке ■

••• жабе могу да се пењу уз прозорска окна ■

••• у Немачкој више од 2,2 милиона малишана расте само уз једног родитеља, у 96 одсто случајева то су мајке ■

••• ниједан амерички председник није био јединац ■

••• Наполеонове чизме су пре њега увек носиле слуге како би их разгазиле ■

••• просечна особа чува старе часописе 29 недеља пре него што их баца ■

••• међу преживелима с „Титаника“ била су и два пса ■

••• фудбал се игра у више земаља од било ког другог спорта ■

••• супружници у Индији који желе децу, шапућу своју жељу на уво свете краве ■

••• збир тачкица на пару коцкица за игру је 42 ■

••• укупна количина енергије у универзуму је константна ■

••• острво Три миље дугачко је само две и по миље ■

••• према најновијим подацима које је објавило светско удружење за бригу и заштиту здравља, најдужи животни век од 83,5 година у просеку, имају становници Андоре, потом Јапана са 81,3 године, па Швеђани и Аустралијанци са 80,5 година. За разлику од њих, становници Свазиленда живе у просеку само 32,6 година, Анголе 36,6 година, Либерije и Замбије 40 година ■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ИЗМЕЋУ ИСТИНЕ И ЛЕГЕНДЕ

ПОВЕСТ О

Као и историја Србије у 15. веку, времену великих страдања, јуначких борби и епских пораза, прича о два брата је прича о знаменитим људима које је никад предвиди-ва и често немилосрдна судбина подигла високо у части, да би их онда с веће висине гурнула у амбис.

Два брата Анђеловића били су потомци царске породице Анђела која је у Цариграду владала крајем 12. века. Након што су западни крсташи заузели град на Босфору (1204. године), једна грана породице основала је епирску деспотовину, а касније владала у пределима данашње Грчке, било самостално, или под врховном влашћу василевса у Цариграду или под српским Немањићима. После владавине цара Симеона и Јована Уроша Немањића, последњи независни владари Тесалије били су „ћесар“ Алексије Анђел Филантропен (1382–1389) и његов брат, „цар“ Манојло (1392–1394). Алексије Анђел Филантропен био је ожењен Српкињом Маријом. Према једном податку, она је била кћи последњег тесалског Немањића Јована Уроша, а према другом извору, њен отац се звао Радослав Хлапен.

Након турских освајања, Михајло Анђел Филантропен (не зна се да ли је био син Алексија или Манојла) кренуо је, као и многи други Грци, ка северу да потражи спас и уточиште у Српској деспотовини. У Србији се оженио и добио два сина. Живео је у Крушевцу и у рударском граду Новом Брду, у коме је у то време било доста странаца, нарочито Дубровчана и Грка. Вероватно је умро млад. Можда је погинуо у сукобу с Турцима који су након смрти деспота Стефана Лазаревића, посебно у време султана Мурата II (владао 1421–1451) поново кренули на Србију.

Јаничарска судбина

Повест о два брата, необична попут народне бајке, сачувана је магловито, замућена као и српска историја тог доба. Да бисмо попунили празнине на слици, морамо да се поуздамо у сопствену машту и да чврсто затворених очију видимо боје, збивања. Нема сумње да је велики везир Махмуд-паша Анђеловић јасно памтио онај давни дан 1427. године кад су турски коњаници напали поворку избеглица која је из Новог Брда бежала ка северу. Дечак од седам-осам година био је с мајком. Као неку драгоцену тајну, целог живота чувао је у дубини сећања њен глас којим га је последњи пут дозивала. Не зна се тачно шта се с њом десило. Можда је убијена, можда одведена у турски харем или је преживела и остала у Србији да с другим сином Михајлом пати за отетим дечаком.

Девширме („сакупљање“) или „данак у крви“ био је обичај који су Турци Османлије увели у време султана Мурата II, око 1420. године. Био је то начин прикупљања малих дечака из освојених балканских хришћанских земаља у Отоманском царству, с циљем да се направи верна робов-

Била два брата сиротијана, царска поштомка, које је судбина расправила у дејинству и који су се касније, многи касније, кад је свако у својој земљи постојао моћан и бојати великаш, поново нашли... Овако би могла да почне необична повест о браћи Анђеловићима, која на симболичан начин осликава време постојања нашег народа под Турке

ска војска јаничара, као и управитеља у царству. На отприлике сваке четири године дечаци између 8 и 10 година (каткада и старији) били су заувек одвођени од својих породица. Деца су била подељена у две групе. Она племенитог порекла – попут Анђеловића – или која су се физички истицала, упућивана су у султанов двор. Други су додељени турским породицама. Обука је трајала 3 до 7 година током којих су деца преведена на ислам и учена турском језику и отоманском начину живота. Дечаци су добијали име „аџеми оџаланлар“ (тј. страни дечаци), а кад би напунили 20 година распоређивани су у јаничарске војне јединице или на двор.

Велики везир и велики војвода

Махмуд-паша Анђеловић није био међу онима којима је српско порекло и сећање на борбу светог кнеза Лазара и Милоша Обилића дало снаге да се одупру одрођавању и да се побуне. С временом постаће један од најугледнијих и најспособнијих отоманских војсковођа – један међу стотинама хиљада дечака балканског порекла који су својим животом омогућили Турској царевини да постане једна од најмоћнијих држава свог доба. Забележено је да је послат на султанов двор и да је учио заједно с наследником – принцем Мехмедом (касније познат као Мехмед Освајач). Уз Махмуда расла су још два његова срп-

ска друга из детињства, по имену Абас и Абдулкерим, који су касније такође добили високе положаје. Године 1435. имао је око 15 година и вероватно је био сведок доласка своје земљакиње – деспотове кћери Маре Бранковић – у харем султана Мурата II. Мара Бранковић, жена јаке воље и паметна, имала је посебан положај у харему: задржала је своју веру и често успевала да утиче на султанове одлуке.

Расла су тако два брата – један у сенци султановог двора, учећи речи пророка Мухамеда и окружен звуцима зурли и јаничарских поклича којима се војска позива у бој, а други посматрајући далеке обресе попаљених градова, слушајући приче о прохујалој слави, учећи уз благи мрмор калуђерске молитве у којој се наговештавао судњи дан и Спаситељев коначни повратак.

Кад је напунио двадесет година, Махмуд-паша вероватно је већ био укључен у турске јединице. Било је то средином петнаестог века, онда кад је Србија преживљавала нове драматичне дане пред турским нападима. Притешњена од Турака уз Дунав, стиснута између католичке Угарске и Османлија, деспотовина је безнадежно ишчекивала спас. У деспотовом окружењу тог доба све више су се истицали и људи високог грчког порекла чија су презимена некада свечано одјекивала по дворovima Цариграда: Кантакузини, Па-

ДВА БРАТА

леолози, Анђели... Из тог круга потицала је и деспотова супруга Ирина, као и његов велики челник Михајло Анђеловић. Године 1439. султан Мурат II огњем и мачем преотео је већи део деспотове државе, укључујући главни град Смедерево. Ђурађ је избегао у Угарску. Године 1441. Турцима се предаје богато и веома утврђено Ново Брдо. Слобода Србије свела се тек на још понеко утврђење, као и на одлучност у срцу деспота Ђурађа и његових људи. Након неколико година недаћа и потуцања од немила до недрага, изгледало је да се заиста десило чудо: деспотова упорност, турски привремени пораз, као и новац и везе на султановом двору преко кћери и других многобројних угледника српског рода, омогућили су да Ђурађ Бранковић поврати своју похарану и смањену државу, и да 1444. године поново заседне у двору у Смедереву.

Можда је баш у то доба Махмуд-паша, угледник и утицајан на двору и у војсци, био замољен да прими деспотовог изасланика на Порти који му је носио значајну поруку. Док је изасланик прилазио приносећи дарове, у одсјају светилке у полумрачном шатору паша је пресрео поглед који му се однекле учинио познат. Кад је изасланик проговорио, сећања су наврла: паша се присетио своје мајке и њеног дозивања. Пред њим је стајао Михајло Анђеловић, његов рођени брат, велики челник деспота Ђурађа. После скоро две деценије раздвојености поново су разговарали, вероватно на српском који паша није могао да

заборави јер је у то доба наш језик био уобичајен службени језик на турском двору. Од тада почињу везе и сарадња између два брата која је, осим порекла и власти, готово све раздвајало: вера, држава, образовање, обичаји и навике, ратови...

Махмуд-паша вероватно је учествовао у великим победама султана Мурата II на Варни (1444) и у такозваној другој косовској бици 1448. године кад су Турци тешко поразили хришћанске војске. Одликујући се у борбама и пењући се у звањима, Махмуд-паша Анђеловић најзад је дочекао свој дан: 1451. године умро је султан Мурат II. На престо је сео млади Мехмед II, пријатељ из детињства. Поучен ранијим борбама султанових синова за власт, осамнаестогодишњи Мехмед није оклевао: његова прва наредба била је да се његова полубраћа, укључујући и мушку децу у колевци, побију. Од тог доба вековима ће владати обичај да се сва владарева браћа погубе чим нови султан ступи на престо. Махмуд-паша, султанов друг из детињства, добио је те, 1451. године једно од највиших звања у Отоманском царству – беглербег Румелије (то јест управник свих балканских земаља под Турцима). Показао се врло способан. Следећих година биће десна рука Мехмеду II у походима у којима су покорене преостале балканске земље. Биће уз султана онда кад је 1453. године отомански стег заувек заменио царског

двоглавог орла на зидинама Цариграда. Биће уз Мехмеда II и под зидинама Београда 1455. године, кад су, у крвавој бици прса у прса, хришћани под вођством Хуњадина

ја (Сибињанин Јанка) успели да поразе и натерају у бекство огромну отоманску војску, чак и да ране султана. У тој бици на хришћанској страни учествовали су и људи деспота Ђурађа. Можда их је предводио баш Михајло Анђеловић који је у то доба постављен за великог војводу. Тако су два рођена брата водили сукобљене јединице – један нападач који носи зелени султанов стег, други бранилац који се ни по цену живота не одриче крста. Тих година Махмуд-паша добија највише звање до султана, положај великог везира и тиме постаје први отомански велики везир у историји који није био турског порекла.

Мрачна ноћ на Руднику

Велики везир Махмуд-паша Анђеловић ће, уз брата у Смедереву, играти значајну улогу у последњим годинама српске деспотовине. После смрти деспота Ђурађа, за време краткотрајне владавине његова сина Лазара (1456–1458), забележено је да су два брата, велики војвода Михајло и велики везир Махмуд-паша Анђеловић играли кључну улогу у склапању мира између султана и младог деспота 15. јануара 1457. године. Кад је овај уговор потписан, Махмуд-паша се са 20.000 војника налазио на само два дана хода од Смедерева. Браћа су поново, бар накратко, покушала да успоставе мост мира између две неравноправне државе. Лазар је признао турску врховну власт, обавезао се да ће султану давати помоћне одреде, као и данак од 40.000 дуката, што је било готово немогуће за умањену Србију која је већ изгубила главне изворе прихода, попут рудника на Копанику, Новом Брду, тргова у Нишу, Крушевцу и друге. Међутим, и у таквим условима, унутар масивних зидина смедеревске тврђаве почела је потмула борба за власт у породици Бранковић. Жеља за влашћу је расла, а међусобно отимање било је утолико огорченије уколико је било бесмисленије и безнадежније. Протурску странку чинили су бивша султанија Мара (која се након смрти Мурата II вратила из харема међу своје зарекавши се да се више неће удати), њен слепи брат Гргур и велики војвода Михајло Анђеловић. Они су указивали да се Србија, слаба и незаштићена,

Илустровао
Горан
Горски

не сме отворено супротстављати султановој вољи. У другој, проугарској групи били су жена младог деспота Јелена Палеолог и деспотов други слепи брат Стефан Бранковић, који су се залагали за ослањање на хришћанске земље. Неслога и потмула борба у деспотовој породици достигла је врхунац смрћу старе деспотице Јерине (Ирине), која је преминула у деспотовом двору на Руднику маја 1457. године. Како су летописци забележили, исте ноћи, под заштитом мрака и не чекајући сахрану, султанија Мара, Гргур Бранковић и Јеринин брат (Димитрије Кантакузин) одбегли су Турцима. Сукоби у породици очито су добили такве размере да су бегунци стрепели за сопствени живот. Шапутало се чак да је деспот Лазар, у бесу и под жениним утицајем, отровао и властиту мајку, о чему нема сигурних података. Борба за власт наставила се и након изненадне смрти младог деспота Лазара (јануара 1458). Око наслеђа деспотовине настаје права отимачина: Угари траже своје, босански краљ отима 11 утврђења и истовремено нуди свог сина за српског зета и деспота, папа узима деспотовину под своју личну „заштиту“, Турци опасно ћуте и оштре оружје... У Смедере-

Газел

Адни – Махмуд-паше Анђеловића (Абоговића)
*„Кад уледах косу своје драге која је као тилићан,
 Како лејриша по њеном лицу, помислих:
 Чудно, као да је месец застјао међу мирисним цвећем,
 Твоји чуперци пали су преко лица, штио је ко млаћак,
 У мноћим увојцима појуту змије
 Штио дању мирује скућљајући снају.
 Од твој лица, руже и тилићани су заиста украли
 Боју и мирис
 И зајто их везане за штићан носе около кроз базар.“*

...
*„...О Адни – сврха песме је дивити се лепотџама!
 Кол’ко мудрих међу луде отпиремиче твоје очи!
 Сад су мене окућиле – нек ми је Бој на помоћ!
 Адни своју главу, душу пред ноће ти меће сада
 По закону: роб с иметком тосјодару свом припада...“*

ву је створена нека врста тројног намесништва које су чинили Лазарева удова Јелена, слепи Стефан Бранковић (проглашен формално за деспота) и велики војвода Михајло Анђеловић.

У тих неколико месеци пред крај, Михајло Анђеловић, вођа протурске странке, помаган од стране великог везира, излази на тренутак под пуно светло историје. Он је „јак човек“ деспотовине. Дубровчани га у писмима називају губернатор Рашке. Потомак царева (а можда, преко тесалских Анђела потомак и самих Немањића) велики војвода показује највеће амбиције. Говорка се да уз братовљеву помоћ жели да преузме и сам деспотски положај. У једном тренутку чини се да ће у томе и успети. Прочуло се да је велики војвода упутио захтев султану да као суверен Србије именује новог деспота. Дубровчанин Мавро Орбин је у својој историји донекле непрецизно забележио како су „Рашани подстакнући можда мржњом према (деспоћовој удовици) Јелени, изабрали за свој владара Михајла, браћџа Махмуда Турчина, који је неко време боравио на двору рашкој деспоћџа. Њему су такође предали управу над градом Смедеревом“. У знак покорности према султану, тих дана вели-

шест

ки војвода пустио је у смедеревску тврђаву одред Турака који су на зидине поставили султанов стег. Беше то ипак превише за оне који су се раме уз раме уз деспота Ђурђа деценијама одупирали турском барјаку. Михајло Анђеловић је у побуну Смедереваца 31. марта 1458. године збачен с положаја и затворен у тамницу, док је турска посада побијена. Судбина Србије тиме је била запечаћена.

Махмуд-паша се са својим јединицама одмах упутио да заузме преостале српске градове и утврђења. У већ ослабљеној деспотовини, отпора је било тек местимично и веома мало. Кад се велика османска војска на челу са султаном Мехмедом II и његовим великим везиром 20. јуна 1459. године појавила под зидинама Смедерева, последњи деспот, босански принц Стефан Томашевић без икакве борбе предао је утврђење. Историја старе српске државе беше завршена.

О бившем великом војводи Михаилу Анђеловићу, који је преживео ове догађаје, више се није много чуло. Био је ослобођен из тамнице, али као турском сараднику, а истовремено хришћанину, путеви славе били су затворени. Забележено је једно његово писмо Дубровнику, неколико година након пада деспотовине. Вероватно је остао да живи на неком имању под заштитом моћног брата, као што је често био случај с многим хришћанским феудалцима у првим годинама турске владавине.

Велики везир и песник

Другачија је била судбина његовог брата. Велики везир Махмуд-паша наставио је да осваја по Балкану и да шири славу свог господара, великог Мехмеда Освајача који је у току живота више него удвостручио Османско царство. Турци су 1460–1461. освојили и последње остатке Византије – Мореју (Пелопонез) и Требизонт (на Црном мору у Малој Азији). Забележено је да је Махмуд-паша у граду Кључу лично заробио (1463. године) последњег босан-

ског краља и бившег српског деспота Стефана Томашевића, коме је обећао да ће му поштедети живот ако се преда. Међутим, султан је прекршио реч свог везира и погубио Стефана. Махмуд-паша је 1466. године смењен с места великог везира, након чега је имао више времена да се посвети поезији за коју је био врло даровит. Писао је песме на турском и персијском под псеудонимом Адни (што значи Рајски). Писао је и научне расправе. У источној литератури остало је много поучних дела, анегдота и панегирика посвећених Аднију. Неколико година касније, 1472, заративши с моћним малоазијским владаром Узун Хасаном, Мехмед II поново је вратио свог способног везира и пријатеља Махмуд-пашу (који је имао и надимак Вели) на место великог везира. Турска војска је у одлучујућој бици код Отлукбелија поразила Узун Хасана, након чега је склопљен мир. Сматрајући да услови мира нису били повољни, за шта је оптужио Вели Махмуд-пашу, ђудљиви султан га је 1474. године поново сменио и затворио у тамницу Једикуле где је исте године удављен, завршивши на начин на који је и касније често окончавања каријера бројних османских везира и паша. Иза њега остале су његове песме (збирка „Диван“), анегдоте о његовом животу, као и повест о судбини два брата Анђеловића.

Вели Махмуд-паша Анђеловић (понекад га називају и Абоговић) био је тек први међу бројним турским великим везирима који су били српског порекла. У следећем веку славу дома Османова уздизали су велики везир Херсекли Ахмед-паша (то јест Херцеговић – син Стевана Вукчића Косаче, херцега од светог Саве) који је чак пет пута био велики везир у раздобљу од 1497. до 1516; затим Дамат Рустем-паша (два пута велики везир у раздобљу од 1544. до 1561), као и највећи од свих – Мехмед-паша Соколовић (1565–1579) ■

Душко Лојангић

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

30. 11. 2007.

СКОК БУДУЋНОСТИ

Астронаут
који ће искакати
из свемирског
брода изгледаће
отприлике овако.

ИГРЕ
БЕЗ
ГРАНИЦА

Е, КАД ЈА СКОЧИМ...

И људи и животиње скачу из потребе да надмаше сами себе, да се докажу или дођу до плена. Та њихова незадржива потреба оличена је у најразличитијим могућим скоковима на земљи, у ваздуху, у води, а ускоро ће их бити и у свемиру

Скок може бити напред, уназад, испружен, склупчан, с једним окретом или дуплим салтом званим мортале. Може се изводити из места, с трамбулине, моста, стене, из хеликоптера, авиона... а у море, реку, базен, ваздух, блато, тесто... Машта нема граница, потребно је само срце у јунака.

У природи су ову необичну кретњу тела измислиле животиње а не људи. Водоземци, као што су жабе, почели су да скачу у ваздух или воду још пре 240 до 300 милио-

на година да би у лету ухватили плен или да би муњеви-то побегли некој грабљивици. Умеће скокова наследили су потом птице: пингвини, корморани, пеликани – да би у мору или језеру уловили рибу. Али, то чине и сисари: морски лавови и фоке, бели медведи, даброви, тигрови...

Кад је реч о човеку, скакање наглавце зарад спорта и уживања скорашњи је изум. Иако може да се види још на фрескама из 5. века пре наше ере, сматра се да као спорт потиче из Немачке. Прво европско првенство у скоковима у воду одржано је

1893. године, а ова дисциплина прерасла је у олимпијску 1904. године. Скокови се могу изводити с разним акробацијама, са скакаонице или платформе високе чак 10 метара. За само 1 секунду и 45 стотинки спортиста који је тежак 80 килограма достиже брзину од 50 km/h.

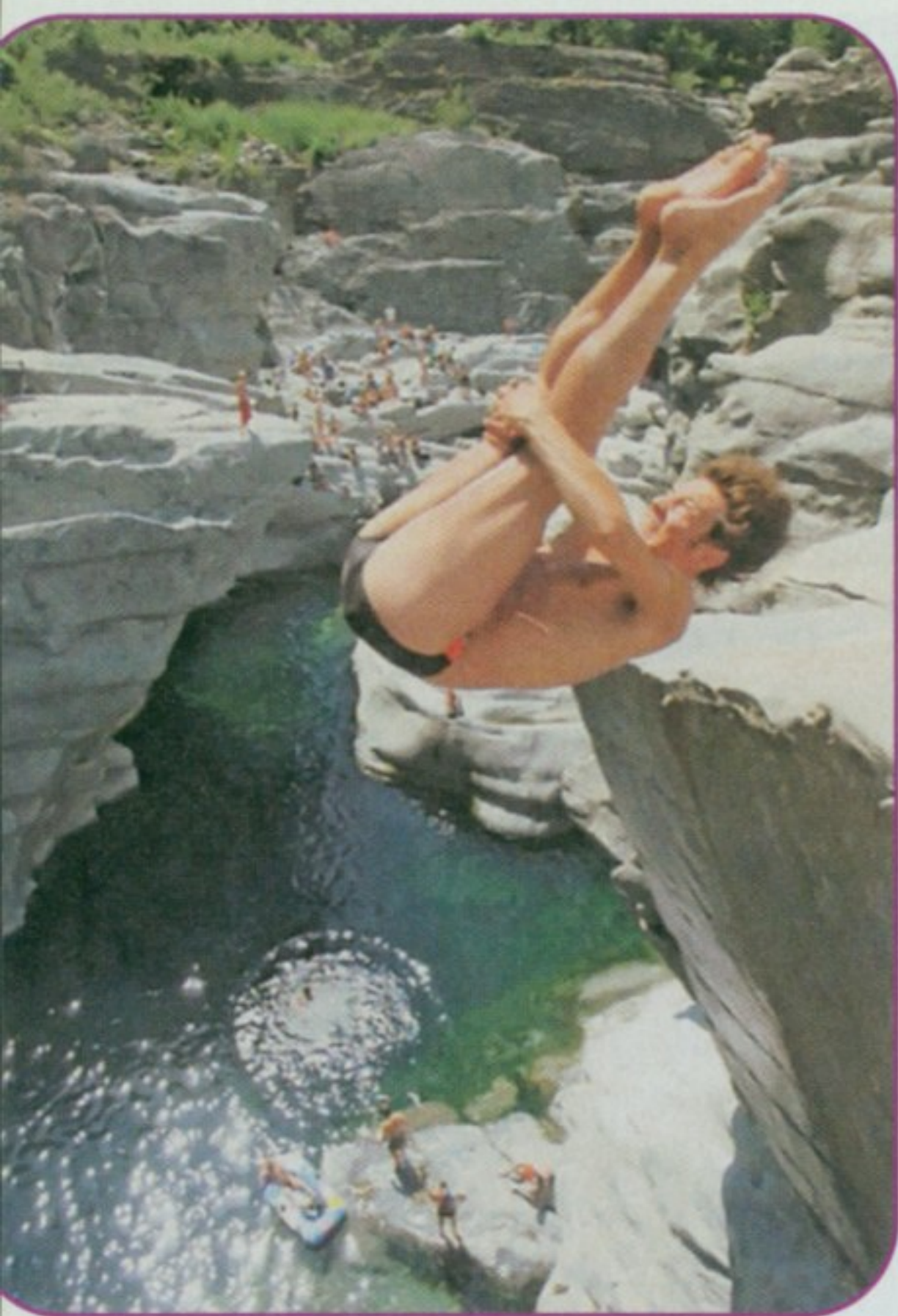
Но, и пре него што су људи почели да скачу зарад освајања медаља, ове вратоломије биле су важне у одрастању мушкараца. У неким племенима с Нове Гвинеје дечаки су морали да скачу с мотке с лијаном омотаном око глежња на нози

Искакати из свемирског брода биће не само историјски подухват него и начин да се астронаути спасу неке невоље, али можда и нови екстремни спорт. Два ветерана васионске индустрије запослена у Наси – Рик Тамлинсон, промотор свемирских летова, и Џонатан Кларк, бивши војни лекар који је изгубио жену у катастрофи шатла „Колумбија“, као и Крис Гилман, стручњак за посебне ефекте на филму, раде тренутно на једном пројекту без преседана – како да човек искочи из свемирског брода на 100 километара висине и безбедно стигне на земљу.

Да би астронаут који изведе овакав скок могао да преживи, пре свега потребно је одело које чува топлоту, које је отпорно и у себи може да носи кисеоник неопходан за дисање. Одело ће бити под притиском, јер на великим висинама ваздух готово не постоји, као ни притисак.

Већ с 33.000 метара тело пада брзином од 4000 km/h (далеко брже од простирања звука кроз ваздух), а при том се врти, што је додатна опасност. Стога ће помоћни падобран и мали млазни мотори на рукавицама уравнотежити пад. Кад се човек спусти на мању висину, због трења с атмосфером, температура одједном расте: од 40 степени Целзијуса испод нуле на 240 степени Целзијуса. Ипак, посебни материјал, „номекс“, од кога је одело направљено, и систем за хлађење помоћу течности требало би да обезбеде топлотну изолацију.

На висини од 10.000 метара брзина пада се устаљује на 200 km/h, а на хиљаду метара од земље астронаут ће моћи да отвори падобран и спусти се на тло после само десет минута лета. Прве провере ове опреме (на висини од 40 километара с једног аеростатског балона) предвиђене су за 2009. годину, док ће 2011. скок из свемира постати стварност ■

Европско такмичење у скоковима у реку Мађа у Швајцарској: Сирил Оумеџкан изводи фигуру на 20 метара висине.

над амбисом, између стрмих стена (отуда банци џампинг): зато су морали добро да се одбаце и скоче увис и напред, иначе би скок био погубан. У Кебради, у Мексику, одржавају се најпознатији скокови на свету са хриди високих 45 метара. Потребно је скочити кад наиђе талас јер, кад се он повуче, вода је сувише плитка и опасно је за онога ко скаче.

Дирижабли и хеликоптери

Скок у воду с велике висине кратак је али узбудљив доживљај. Да би продужио

стање узбуђења, немачки каскадер Хари Фробоес скочио је 1936. године из дирижабла у море с висине од 110 метара и... остао жив и здрав. За 4 секунде и 73 стотинке постигао је брзину од 165 km/h. Од тада су скокови постали страст многих, па је установљено светско првенство у скоковима с великих висина. На такмичењу у Француској Швајцарац Оливер Фавр постигао је 1987. године највиши скок: после дуплог колута уназад (салто мортале), складно је склизнуо у воду након лета кроз ваздух од 53,9 метара (као са 18. спрата зграде). Најпривлачнији скок, који је ушао и

Циркуска тачка у САД, коњ скаче с девет метара у базен дубине два метра.

Спортиста Дени Хигинботом скаче с 8,95 метара у базен с водом дубине 30 центиметара: скок је изведен на стомак да би се што пре зауставио.

у Гинисову књигу рекорда, извео је, опет Швајцарац, Фредерик Вајл 1998. године. Он је скочио из хеликоптера с висине од 26 метара у језеро Вербано правећи дупли салто мортале с окретом и доскоком на главу.

Прича се да је најлепши скок до сада извео Колумбијац Орландо Дуке 2000. године на Хавајима: дупли салто мортале уназад с четири окрета и то с висине од 24,4 метра. Од свих судија добио је оцену 10 и скупио 159 поена. Ипак, највише поена икад (168) добио је Рус Артем Силченко 2006. године: направио

је три салта уназад с два окрета, а с 30 метара висине.

У међувремену уметност скокова проширила се и на друге спортове. У рагбију и бејзболу скок се састоји у водоравном бацању по терену да би се ухватила лопта или заузело поље. О голманима у фудбалским утакмицама да се и не говори – они изводе праве акробације између статива с могућношћу да измене ток утакмице. Најлепшу параду међу голманима извео је Енглеz Гордон Бенкс скоком уназад који је 1970. године, у финалу Светског првенства у фудбалу у Мексику, спречио да Пелеов шут заврши голом.

Можда су се баш овим играчима надахнуле и рок звезде које су измислиле скок с позорнице у публику (stage diving). Први су то урадили „Ролингстоунси“ 1964. године, а затим и Иги Поп, Џим Морисон, Питер Гебријел...

У слободном паду

Осим у воду, на земљу, у публику... човек је научио да скаче из ваздуха и с падобраном чији је проналазач био Француз Луј-Себастијен Ленорманд 1783. године. С временом из ваздуха су почели да се изводе разни скокови. Банци џампинг, са истежућом

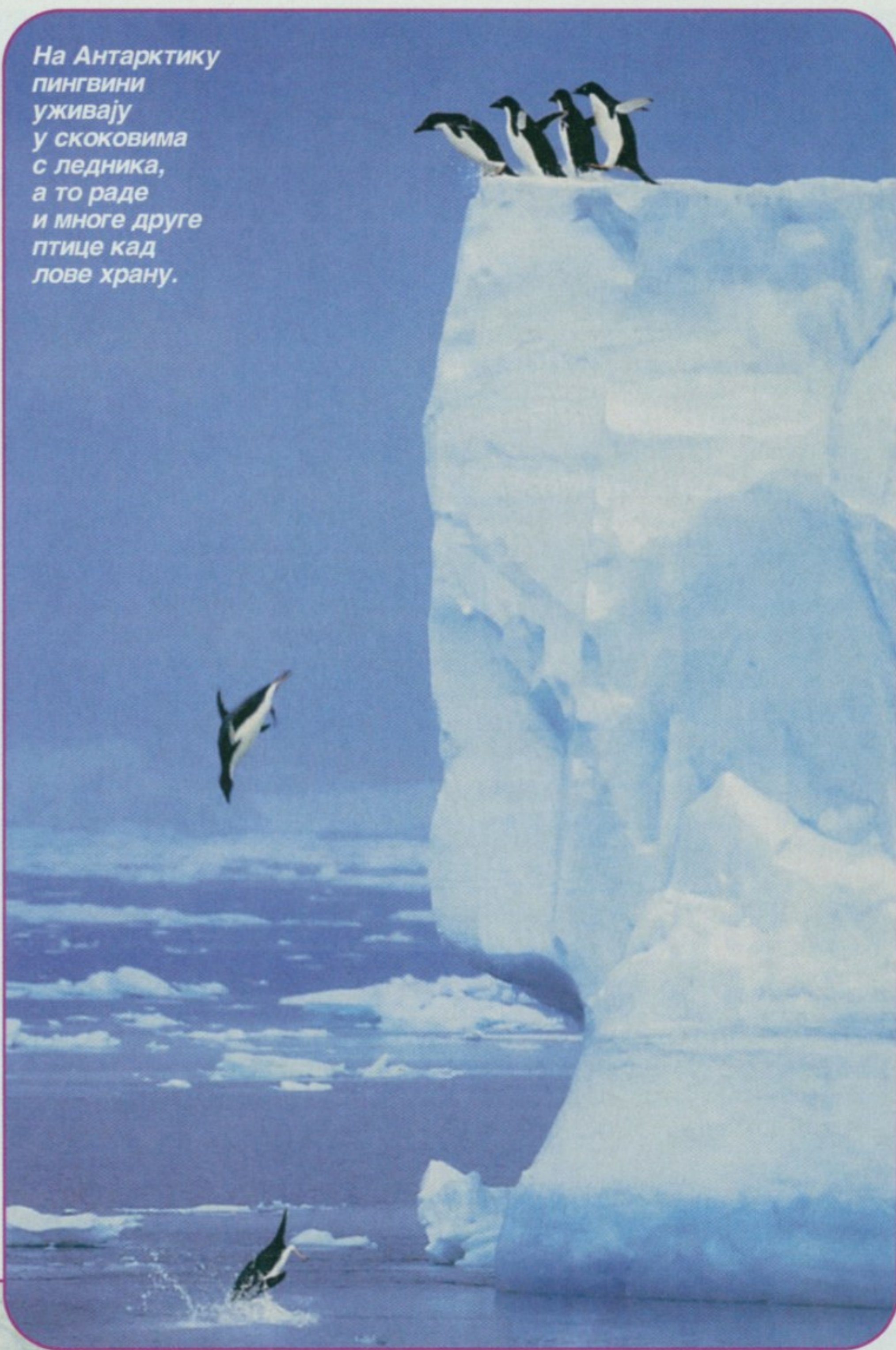
сајлом, једна је од последњих лудости – 1997. године Јохан Швајцер скочио је из хеликоптера с висине од 1012 метара везан за „ластиш“ дуг 284 метра, а Дејвид Кирке скочио је с моста Ројал Горџ у Колораду високог 320 метара окачен за сајлу од 128 метара.

Рекорд у скоку са слободним падом држи пуковник америчке војске Џозеф Китингер, који је 1960. скочио из аеростатског балона с висине од 31.333 метра, летећи кроз ваздух 4 минута и 36 секунди. Његов скок био је део вежбе ваздухопловних официра за случај опасности. Китингер је достигао брзину лета од 982 km/h пре него што је, на 5500 метара од земље, отворио падобран. Међутим, чим је искочио, отворио је један падобран који је служио као стабилизатор, јер је претходне године изгубио свест због ковитлаца у ваздуху (120 кругова у минути). Наиме, приликом скока с великих висина развијају се јаке центрифугалне силе.

На крају, Русу Еугену Андрејеву припада рекорд у „чистом“ слободном паду. Он је 1962. године скочио из дирижабла с 25.458 метара – после пада од 24.500 метара падобран је отворио на само 958 метара од тла ■

З. М.

На Антарктику пингвини уживају у скоковима с ледника, а то раде и многе друге птице кад лове храну.

Тигрови воле
и да скачу
и да се купају

ТАЈНЕ ЉУДСКОГ ТЕЛА

СТРАНЦИ СУ У НАМА

Од сто хиљада милијарди ћелија које сачињавају наше тело, девет од десет нису људског порекла. Велики део нашег тела чак је насељен „гостима” попут бактерија, гљивица, вируса и других микроорганизама

Свако од нас је посебан екосистем: носимо на себи и у себи милионе створења које нисмо позвали али она су ту хтели ми то или не. На пример, минијатурни *Demodex folliculorum*, паучић са осам ножица дуг 0,2 милиметра, стално стоји главе забијене у корен трепавице, хранећи се себумом. Микроскопске квасне гљивице живе на језику, међу зубима, на кожи и у цревима. Успавани вируси, као што је *Herpes zoster*, крију се у нервним ћелијама. Потпуно су невидљиви делови генома који личе

на вирусе, вероватно остаци зараза које се у нама нагомилавају милионима година, а који чине око осам одсто људског генома: аутоматски се умножавају приликом сваке ћелијске деобе.

Подела заједничког простора на телу са око деvedесет хиљада милијарди микроорганизама протиче на мирнодопски начин мада понекад има потешкоћа: као кад се армија вашака насели у нашу косу или кад *Papilloma virus* створи брадавице по шакама или кондиломе на полним органима. Понекад

и сами направимо грешку која поремети танану равнотезу: на пример, узимање антибиотика ремети ред у екосистему танког црева убијајући бактерије које смо хтели да побијемо, али истовремено и оне које нам помажу у варењу хране или за нас „припремају” витамин К.

На сву срећу, ми нисмо свесни правог мравињака микроскопских бића која живе у нама, а која делују прилично узнемиравајуће.

1. СМРАД ПРЉАВИХ НОГУ

Trichophyton и *Epidermophyton* су гљивице којима прија влажност, па се насељавају код оних који често перу ноге али их не обришу добро. Изазивају свраб, запаљење коже између прстију и смрад – на прљаве ноге ■

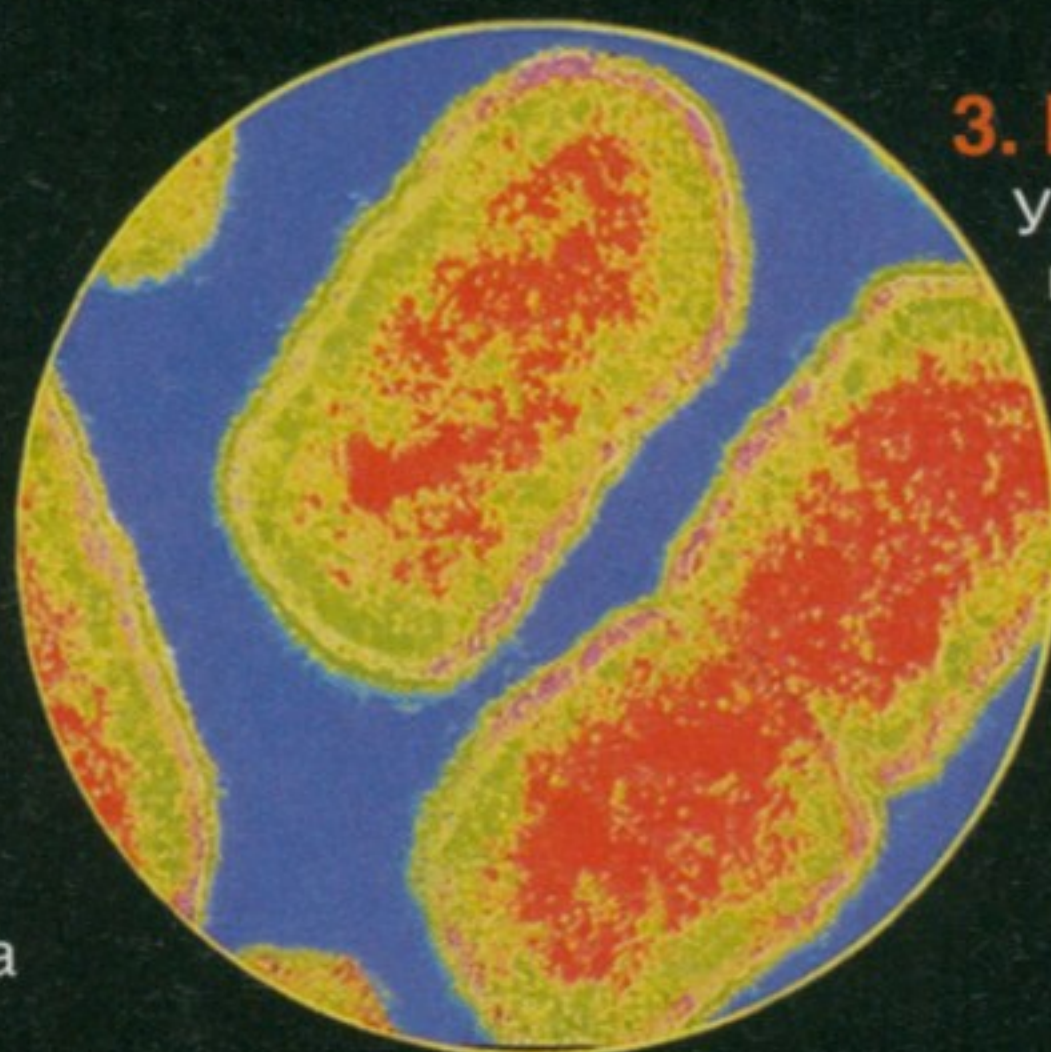
2. КАД КИСЕЛОСТ ПРИЈА

Благотворни микроорганизми, као они из породице *Lactobacillus*, насељавају вагину: лучећи млечну киселину, слузокожу женског полног органа чине негостољубивом за насељавање штетних гљивица као што је *Candida albicans* ■

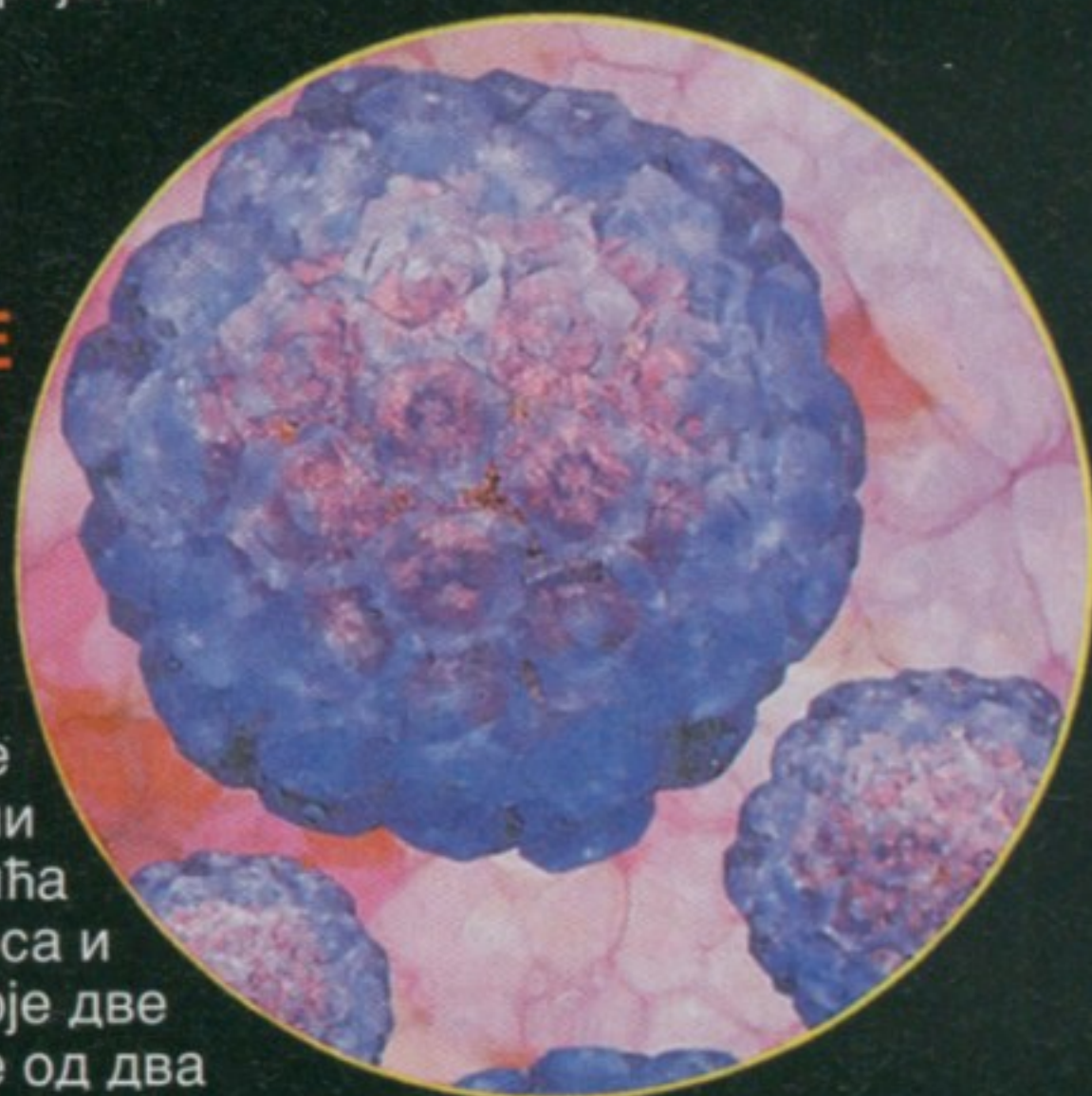
3. ИЗ ДУБИНЕ ТАНКОГ ЦРЕВА

У нашем танком цреву постоји око 1,5 килограма микроорганизама, припадника најмање 500 различитих врста, али пре свега *Firmicutes* и *Bacteroides*. Њихова тачна типологија зависи пре свега од онога што једемо. Ови микроорганизми учествују у разлагању сложених угљених хидрата, а производе корисне супстанце као што су витамини К и В12. Већ и самим својим присуством спречавају најезд штетних бактерија ■

4. ЛОШЕ ДРУШТВО

Постоји више од 100 врста *Papilloma virusa* који изазивају стварање брадавица по шакама и стопалима, кондиломе на полним органима или туморе пениса, грлића материце, вагине, ануса и усне шупљине. Постоје две вакцине које штите од два најопаснија типа (HPV 16 и 18) ■

5. НАПАСТ У КОСИ

Откако је човека, оне му загорчавају живот, што значи миленијумима. Вашка је дугачка 1–2 милиметра, храни се крвљу а јаја полаже на косу тако што се залепи на влас. Да бисмо их се ослободили, кажу, довољан је врућ ваздух из фена за косу који за пола сата убија 80 одсто вашака и 98 одсто њихових јаја ■

6. ЗУБИ – ПРАВИ ИНКУБАТОР

На зубима који нису добро опрани ствара се дебео бактеријски слој 300–500 ћелија који углавном чине *Streptococcus sanguis* и *S. mutans*. Ове бактерије изазивају ферментацију угљених хидрата и луче плак који надражује десни и тиме утиче на кварење и испадање зуба ■

9. НЕСАВРШЕНОСТИ ВИРУСНИХ ФОСИЛА

Отприлике 1/12 људског генома сачињена је од секвенци (делова) вирусног ДНК које потичу од зараза које су се јављале током милиона година. Такав је, на пример, алу, који је открио Прескот Дајнинггер са Универзитета Тјулелн у Њу Орлеансу – убацујући се у геном, мења ген за који се закачио. Алу се јавља код 60 генетичких болести, од којих су 30 разни тумори ■

7. У ТРЕПТАЈУ ОКА

Demodex folliculorum живи у трепавицама и напада око 20 одсто људи млађих од 20 година. По неким биолозима, беланчевине из тих микроскопски ситних паука одговорни су за розацеу, кожную болест која изазива црвенило и свраб ■

8. ОПАСНО ЗА СТАРОСТ

Вирус малих богиња (*Varicella zoster*), после опоравка од болести изазване овим вирусом, крије се у нервима у близини кичмене мождине. Кад одбрамбени систем тела ослаби (због стреса, старења и слично), овај вирус поново може да оживи као *Herpes zoster*, па се разматра и вакцинација људи старијих од 50 година ■

10. ВОЈНИЦИ ИЗ ПРВИХ РЕДОВА

На кожи живи хиљаду милијарди бактерија, пре свега *Staphylococcus*, *Streptococcus* и *Corynebacterium*, које учествују у разлагању масноћа које луче жлезде стварајући тако мирис нашег тела. Ако их унишtimo јаким средствима за прање, могу да се појаве бактерије које су још горе по наше здравље ■

УЛИЧНЕ СЛИКЕ

Реч плакат потиче од новолатинске речи „placare” и „placatum”, што значи велики оглас, објаву или проглас, истакнуту на зиду или стубу. Такође, плакат на енглеском „poster”, „posted up”, значи постављено на стуб, а на француском „affiche” и немачком „anschlag” – прилепљивање, налепљивање.

Претече плаката налазе се у египатским папирусима, сумерским натписима, римским плочицама са обавештењима о гладијаторским и позоришним представама, средњовековним рукописима... Међутим, настап плаката везује се за средину 15. века и појаву штампарија, јер се само тако могао добити текст у великом тиражу који се постављао на јавна места.

Од самог почетка власт је у штампаном тексту видела опасност равну открићу барута, због чега је преузела право иступања плаката и завела строг надзор у тој области. На пример, у Француској је 1534. године забрањено јавним спаљивањем у граду онима који лепе плаката без дозволе и њиховим јатацима, а у Енглеској је 1586. године донето наређење да право штампе имају само универзитети у Оксфорду и Кембриџу и град Лондон. Наравно, држави и цркви нису сметале „трговачке карте” – леци с називом предузећа, адресом и списком робе која се ту продаје, нити позоришне објаве, већ политички плакати с карикатурама преко којих се ширио „опасан смех”. Пошто су такве теме током 17. и 18. века у Енглеској и Француској постале све чешће, власт је морала да попусти. Године 1652. плакатерима се претило „само” бичевањем, док је 1721. године декретом одређено да њихов број у Паризу не сме да прелази четрдесет, и да се по један примерак сваког плаката мора доставити Краљевској библиотеци.

Два „златна доба”

Рађени на омањем листу хартије, са густо писаним текстом уоквиреним бордуром и илустрацијама у дрворезу или бакрорезу, плакати су личили једни на друге. Међутим, после открића нове технике штампања – литографије, за коју су се заинтересовали велики умет-

Управа града Београда примерима показује на који се начин грађани и возачи огрешују о саобраћајне прописе и доводе себе и друге у животну опасност

БЕОГРАД КН. МИХАИЛОВА 41-43 ВЛАДА МИТИЋ И БРАТ НИШ ОБРЕНОВИЋЕВА 21

ЗАБРАЊЕНО ЈЕ:

- Остављати велику стазу на улици без надзора
- Нарушавати саобраћај
- Трговати и променити уличне предмети више од 2,50 мет
- Трговати без дозволе и у околици збожница
- Остављати саобраћајне колове без надзора и у случају опасности
- Преправљивати возила
- Играли футбол или друге игре на улици
- Постављати стазу кола и возила без дозволе грађани
- Ићи коњаником, поклањати уличне или трамвајске путеве без дозволе
- Одећи улични и или лежи стазом на уличним путевима
- Усклађати и копати из трамваја кола и у окресту
- Постављати возила на улици, државним, приватним и трамвајским станицама

- Ићи трговати уличним коловозом
- Преправљивати возила
- Постављати се и саобраћај на трамвај са леве стране
- Ићи уличним саобраћајем
- Ићи уличним саобраћајем
- Преправљивати возила предњом или задњом вратима
- Играли футбол или друге игре на улици
- Постављати стазу кола и возила без дозволе грађани
- Ићи коњаником, поклањати уличне или трамвајске путеве без дозволе
- Одећи улични и или лежи стазом на уличним путевима
- Усклађати и копати из трамваја кола и у окресту
- Постављати возила на улици, државним, приватним и трамвајским станицама

- Без потребе задржавати се на коловозу
- Преправљивати возила, возила и возила стазу
- Возити на броду или саобраћајним возилом или саобраћајним возилом
- Играли футбол или друге игре на улици
- Постављати стазу кола и возила без дозволе грађани
- Ићи коњаником, поклањати уличне или трамвајске путеве без дозволе
- Одећи улични и или лежи стазом на уличним путевима
- Усклађати и копати из трамваја кола и у окресту
- Постављати возила на улици, државним, приватним и трамвајским станицама

- Трговати без дозволе, трговати кроз паркове и трговати
- Трговати без дозволе, трговати кроз паркове и трговати
- Преправљивати возила и возила стазу
- Ићи коњаником, поклањати уличне или трамвајске путеве без дозволе
- Одећи улични и или лежи стазом на уличним путевима
- Усклађати и копати из трамваја кола и у окресту
- Постављати возила на улици, државним, приватним и трамвајским станицама

ОБЈЕКТУМАНТА И СТРАНА И БЕОГРАД

Прилог за историју српског плаката – како су Митићеве робне куће тридесетих година прошлог века помагале уређењу растућег саобраћаја!

ници, све се променило. Плакат је уједно постао и порука и уметничко дело, што му је дало велику моћ да „заводи, подстиче, продаје, образује, убеђује...”

Нагли развој плаката започео је средином 19. века кад су постављени и први рекламни стубови предвиђени за велике формате. Част да на тај начин

И ПРИЛИКЕ

У савременом свету плакати се налазе свуда: на великим паноима – „билбордима”, зидовима, изложима, оградама, чак и кантама за смеће. Свако ко поред њих прође свесно и несвесно прима најразличитије поруке. То су одавно схватили људи из владе, војске, трговине, културе и света забаве, па су често употребљавали, али и злоупотребљавали, све моћи плаката

изложи своје радове у Паризу одмах је стекао сликар и графичар Жил Шере. По повратку из Енглеске, где је усавршио технику литографије у боји, отворио је штампарију и више није размишљао о позивницама и етикетама за тегле с џемом које је некада цртао, већ о модерним плакатима. Као узор наметнуо му се плакат Фредерика Вокера „Жена у белом” који је због новог стила 1871. године у Лондону изазвао велико одушевљење. Следећи тај начин, Шере је у великим композицијама славио женску лепоту, наглашавајући да воли велике формате, на пример 2,4 метра, јер на њих могу да стану фигуре жена у природној величини. Као први професионални уметник плаката на свету, урадио је близу хиљаду плаката који су дуги

низ година украшавали Париз дајући му посебну привлачност.

За време „Belle Epoque” крајем 19. века, многи озбиљни и угледни уметници придружили су се Шереу и плакат је доживео прво „златно доба”. Кад је чувени сликар Анри де Тулуз-Лотрек 1891. године по наруџбини директора „Мулен ружа” нацртао плакат где играчица Ла Гули у заносу игре открива белину доњег рубља, изазвао је велики скандал. „Лига за врлину и моралност маса” пожурива да прекрије све примерке, али већ је било касно – поред улица плакат је освојио и наклоност публике. У наредних десет година Тулуз-Лотрек урадио је 368 литографија, где је уместо „заслађених” тема најчешће приказивао полусвет („demi-monde”) и сцене из ноћног живота кабареа, клубова, кан-кана... Међу тим делима која се одликују лакоћом и финоћом израде, налазе се и рекламе за произвођача бомбона из Черинг Кроса у Лондону, америчког произвођача штампарских боја, чак и Симсонове ланце за бицикле.

Тих година кад је плакат стицао приврженике, неки уметници доживели су „кризу савести” и пристали су да им се на сликама допише назив неког производа и тај рад употреби у рекламне сврхе. На ту идеју први је дошао директор предузећа „Pears' Soap”, који је убедио сликара Џона Милејза да уступи своје дело – портрет дечака који прави мехуриће од сапунице – да би се њиме рекламирао сапун. Невероватан успех „Мехурића” подстакао је цртаче да понуде плакате са

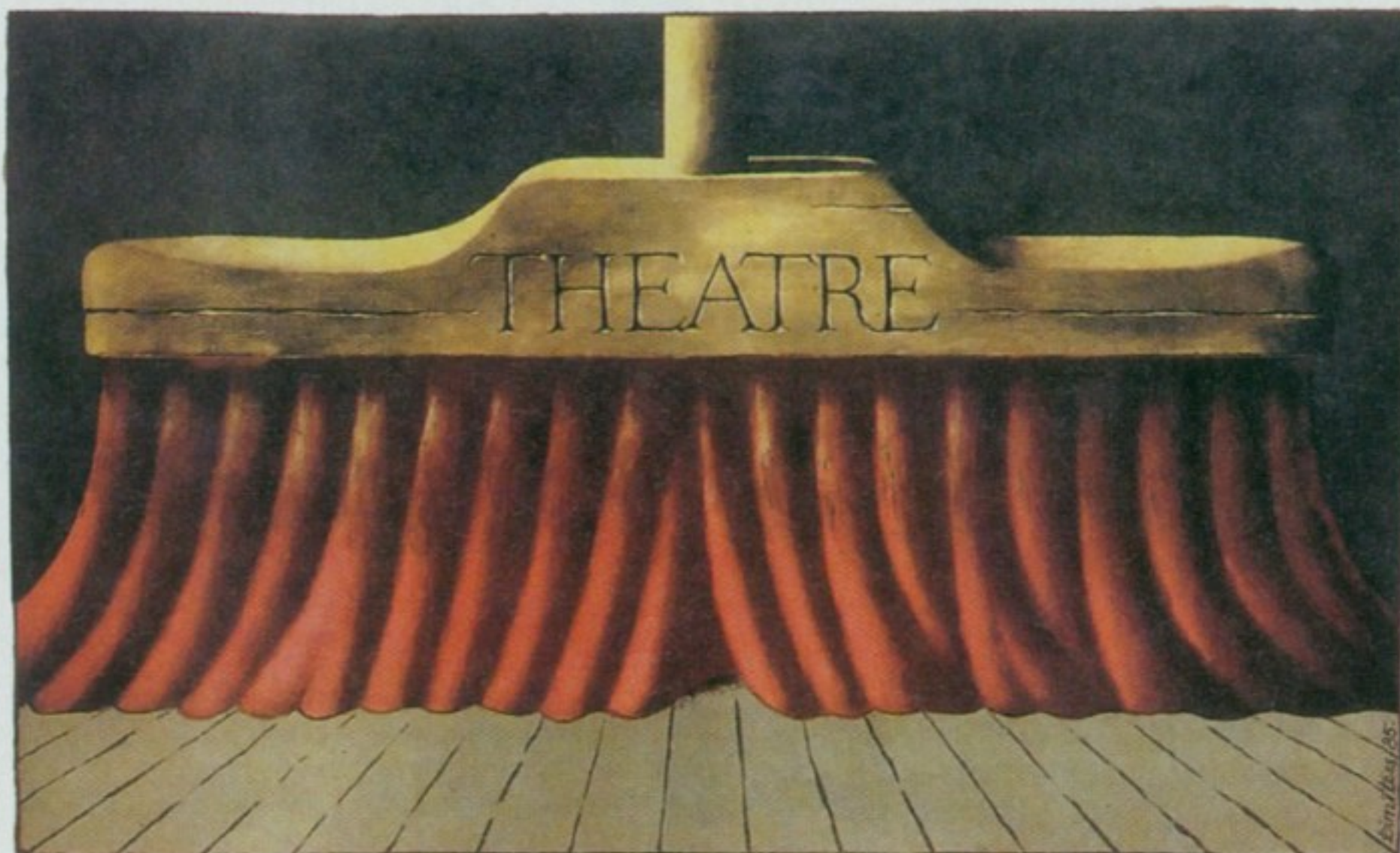
Сликар Тулуз-Лотрек (за неупућене, овај нижи) и Шарл Зидлер, власник „Мулен ружа”, пред једним од уметникових плаката.

општом наменом, где је уз неутралну слику писало „Нечији џем” или „Нечије млеко”, што је омогућавало купцу плаката да сам упише име свог производа или предузећа. Рецимо, један произвођач бицикала досетио се да изнад слике обнажене лепотице напише „Имати бицикл Kymris”.

У исто време појавио се и велики број цртача који су бестидно крали идеје и решења

великих уметника. У врху листе највише копираних нашао се сликар Алфонс Муха, који се прославио позоришним плакатима с ликом глумице Саре Бернар, а потом и рекламним плакатима за „Nestle”, произвођаче пасте за зубе, шампањца, пива, млека у праху... Његов стил толико се раширио да је постао узор за тканине. Међутим, након што је 1894. године плакат стигао у Америку, сликар Обри Бердсли постао је личност без премца у броју ликовних двојника. Иако је у Енглеској урадио само два-три плаката за своје пријатеље, оставио је невероватан утисак. Сваки градић у Америци имао је макар једног уметника „типа Бердсли”, док им се у великим градовима није знало броја.

Као нова, важна грана уметности, плакат се нашао у средишту збивања. Поред одржавања изложби, њиме су се бавили специјализовани часописи, галерије, берзе, критичари, клубови колекционара... Пошто су поједини ствараоци постали легенде

Мухин плакат
за Сару Бернар

још за живота, стекли су велики број обожавалица који су чекали прилику да плакате скину са зидова и однесу кући. У томе су се посебно истицали колекционари мада су радије јурили штампаре и плакатере, покушавајући да их подмите. У исто време, међу трговцима појавили су се црноберзијанци, али и фалсификатори, који су вешто израђивали најтраженије примерке. Иако у мањем броју, постојала су и друштва непријатеља плаката – они су захтевали да се плакати „ликвидирају“, да се њихово дивљање укроти, да се на „голишавим“ фигурама богиња и обичних жена доцрта одећа...

Друго златно доба плаката било је двадесетих и тридесетих година 20. века и њему су посебно допринела два велика имена: Е. Макнајт Кауфер у Британији и А. Мурон Касандр у Француској. У то време потрошачко друштво, везано за масовну производњу, постало је зависно од рекламе, па су велики успех имали плакати за аутомобиле, бензин, пиће, слаткише, туристичке агенције, индустрију забаве – посебно филм. О свему томе бринули су стручњаци, а не као некад власници предузећа, па је због тога проучаван утицај на масе са психолошке стране. Сва сазнања у убеђивању и деловању на разум и осећања искоришћена су у ратним и политичким плакатима који су се нажалост у новом добу омасовили.

Уместо развијања потрошачког друштва, Први светски рат (1914–1918) донео је

разарања и нову улогу плаката. На самом почетку власт се питала да ли ће деловати неозбиљно ако се људи позову на регрутацију „на исти начин на који се позивају да купе пекмез“. Међутим, велики успех британског плаката из 1914. године „Потребан си својој земљи!“, одбацио је све сумње. Слични плакати с прстом упереним на посматрача појавили су се у Италији, Аустроугарској, Русији, али ниједан није доживео непролазну славу америчког плаката „Ујка Сам“. Док га је цртао 1917. године, Џејмс Монтгомери Флег пози-

рао је сам себи у огледалу и није ни слутио да ствара плакат који ће достићи највећи број штампаних примерака у историји. Касније, „Ујка Сам“ је поновљен у Другом светском рату и шездесетих година 20. века у време „поп-арта“ и увек је привлачио пажњу.

Након позива за регрутацију, појавили су се плакати за помоћ избеглицама, борцима и рањеницима, где је у већини случајева рат идеализован. Уметници који су приказивали праву, сурову слику рата, попут Френка Бренгвина у Британији, критиковани су и про-

глашавани за „непогодне“. У исто време у Америци је Одељење за ликовни публицитет бринуло о плакатима који су рађени у великом броју како би јачали родољубље.

„Ударац песницом у око“

И током Другог светског рата плакат је, упркос вестима које су стизале с радија, био веома распрострањен. Окупаторска власт израђивала је плакате јавно да би народ обавестила, упозорила и застрашила, док су се борци за слободу оглашавали тајно. У том послу учествовали су и савезници. Рецимо, италијански плакат „Немци напоље!“ штампали су Американци, док су плакат за лојалност Мусолинију штампали Немци.

У нацистичкој Немачкој плакати с текстом „Издајник је ко купује од Јеврејина“ појавили су се још тридесетих година 20. века како би подстицали страх и мржњу према Јеврејима. Иначе, нацисти су за своје мрачне циљеве користили технички веома добро урађене плакате, па не чуди што су под дејством пропаганде чак и деца шпијунирала своје родитеље.

За време Другог светског рата као најзапаженији сликар плаката у Америци истакао се Абрам Гејмз. Кад је као двадесеттворогодишњи младић отишао у војску, постављен је на место уметника одговорног за плакате у Министарству рата САД. Његов први ратни плакат настао је после шокантног сусрета с војном спаваоницом. Својим друговима војницима обратио се поруком: „Пери ноге!“ Касније, Гејмз је урадио око сто плаката, а један од њих упозорава: „Твоје причање може да убије твоје другове!“

У окупираној Југославији, посебно у Београду, ратни плакат постао је део свакодневнице. Немачка влада давала је упутства о њиховом истицању, а свако цепање означавала као саботажу и насиље. Плакати против Јевреја и комуниста покривали су све државне установе, боскопе, кафане, трговине, хотеле, железничке станице... У исто време мрежа илегалних партизанских штампарија израђивала је плакате малог формата, у техници линореза, обично у црној и црвеној боји. Сlike бораца, рањеника, нападача и жртава, праћене су паролама које позивају на борбу за ослобођење. На жалост, плакати од 1918. до

1941. године који су чувани у Народној библиотеци у Београду, већином су уништени у бомбардовању. После ослобођења, нова врста плаката позивала је на радне акције за обнову земље, упис народног зајма, прославе 1. маја – празника рада, описмењавање... На њима су се могли видети димњаци, заставе, „радник Херкулес“, срп и чекић, петокрака... Поплава сличних плаката захватила је и Кубу и Совјетски Савез, где су „улични уџбеници“ позивали на нове радне победе уз па-

тих година преко уметничког правца „поп-арт“ ушао у моду. Право лудило владало је за радима Ендија Ворхола, а прештампавани су и плакати из Првог светског рата, плакати Обрија Бердслија, филмски и циркуски плакати из двадесетих година, носталгични плакати за корсете и гимнастичке вежбе с краја 19. века...

TAKE UP THE SWORD OF JUSTICE

У позадини тоне „Лузитанија“, а отелотворење Британске империје нуди мач правде и позива на Први светски рат.

роле типа „Револуционари се никад не предају!“

Политичке странке наставиле су да воде „рат плакатима“ који су се, због снаге равне „ударцу-песницом у око“, показали као веома успешни у придобијању гласача.

Нови талас

Кад је после Другог светског рата дошло до наглог процвата телевизије, мислило се да ће плакат нестати. Али, десило се управо супротно! Осим што је постао допуна телевизијским рекламама, плакат је шездесе-

дону продат по доброј цени.

Упоредо с „поп-артом“ појавили су се „хипи“ плакати: живописни, збуњујући, с јаким комплементарним бојама и ефектима калеидоскопа. Најчудније је што су они, иако намењени мањини – љубитељима психоделичног стила, изузетно прихваћени у индустрији моде, текстила, филма...

Убрзо затим појавиле су се увеличане фотографије поп-звезда, фудбалера, глумаца, романтичних предела, залазак сунца, нагих лепотица...

POUR LA FRANCE VERSEZ VOTRE OR

L'Or Combat Pour La Victoire

Овде галски петао напада немачког војника.

Свака увеличана фотографија називала се плакатом, постером, који су се толико добро продавали да су САД до-

носили годишњи промет од 3-4 милиона долара.

Данас ствараоци плаката користе искуства својих претходника, али не заборављају чињеницу да је темпо живота веома брз и да пролазници немају времена да стоје испред плаката и диве им се. Зато се модеран плакат ослања на што већу слику, јарке боје и неколико убедљивих речи типа „Пиво је најбоље!“. Помоћу нове рачунарске и штампарске технологије све више се употребљавају циновски „билборди“ иако стручњаци за безбедност саобраћаја наглашавају да се њима одвлачи пажња возача.

Од када је ступио на историјску позорницу, плакат је до данас веома изменио изглед. Ипак, сви примерци који су успели да се сачувају и поред излагања киши, ветру, цепању, прелепљивању, имају нешто заједничко: они су „уличне слике и уџбеници“, али и више од тога – сведоци и симболи свог времена из којих се може читати историја ■

Весна Живковић

Совјетски плакат из 1952. године поводом победе над белогардејцима и њиховим савезницима из иностранства.

Илустровала Неда Докић

ФИЛМОФИЛ

Током Другог светског рата, Винстон Черчил, британски премијер и адмирал, потоњи добитник Нобелове награде, обожавао је да гледа филмове, обелодањено је ових дана. Филм који би га обавезно расплакао био је Дизнијев „Бамби“, први пут приказан 1942. године. Уопште, Черчил је обожавао да гледа цртаће и то му је на изванредан начин уливало снагу. Међу најомиљенијим филмовима био је и „Дамбо“ (1941). Међутим, „Госпођу

Хамилтон“, филмску драму Александра Корде из 1941. године са Вивијен Ли и Лоренсом Оливијеом у главним улогама, Черчил је током Другог светског рата гледао ни мање ни више него седамнаест пута ■

НАМИРИСАНЕ КУЦЕ

После капута, џемпера, тренерки, капица, доколеница и чарапица, ево и најновијег модног хита намењеног псима – то је псећи парфем. У модну орбиту мирис је лансиран из угледне продавнице за кућне љубимце „Мунго и Мод“ која се налази у срцу Лондона. Парфем стаје колико и парфем за људе – готово шездесет евра – и носи назив „Petite Amante“. На шта заправо мирише парфем за псе? Реч је о

мирисним уљима тунишанске поморанџе, француске рибизле, мимозе и љубичице. Основу чине бадем и ванила. Очигледно, мирис сасвим прихватљив и за људе. Изрека „живи као пас“ данас је изгледа потпуно променила значење. Бар што се тиче неких кућних љубимаца ■

НАВАЛА СВЕШТЕНИЦА

Англиканска црква трпи значајне промене. Све је више жена које се одлучују за свештенички позив. Прошло је тринаест година од када су даме добиле зелено светло да обављају свештеничке дужности. Већ сада двадесет пет одсто англиканских свештеника су жене. Прошле године у свештенички ред примљене су 244 жене и тек 234 мушкарца. По овим показатељима, свештенице ће у блиској будућности бити бројније ■

НЕ ПИШ... У БОЦУ

После дуге и упорне правне борбе врховно законодавно тело Северне Дакоте одбило је предлог групе грађана да се на путевима ове америчке савезне државе поставе знаци који би упозоравали возаче да „људски отпад“ не бацају поред пута. О чему је овде реч?

Само за годину дана радници чистоће пријавили су двадесет случајева кад су њихови запослени били попрскани урином из пластичних боца које су пукле од топлоте. Образложење због чега не треба поставити ове знаке поред пута темељило се на могући лош утицај на туризам. Занимљиво је како би, да је захтев прошао, изгледао тај саобраћајни знак ■

РАТ ГОЛУБОВИМА

Један адвокат из Њујорка одлучио је да поведе рат против градских голубова. Наиме, општински саветник, адвокат Фелдер захтева од градске управе да уведе казну у износу од најмање хиљаду долара за оне који у граду буду хранили птице. Такође, предложио је и употребу контрацептивног прашка за птице, као и унајмљивање орлова и соколова за лов на голубове. Фелдер је изјавио како не очекује да ће се Њујорк сасвим ослободити летећих напасти, али је упозорио да голубови преносе опаке болести и дао пример да је на Трафалгар скверу у Лондону строго забрањено храњење голубова. Фелдеров обелодањени „ратни поход“ на голубове изазвао је гнев друштва за заштиту животиња у Њујорку ■

ОКАЈАЊЕ ГРЕХА

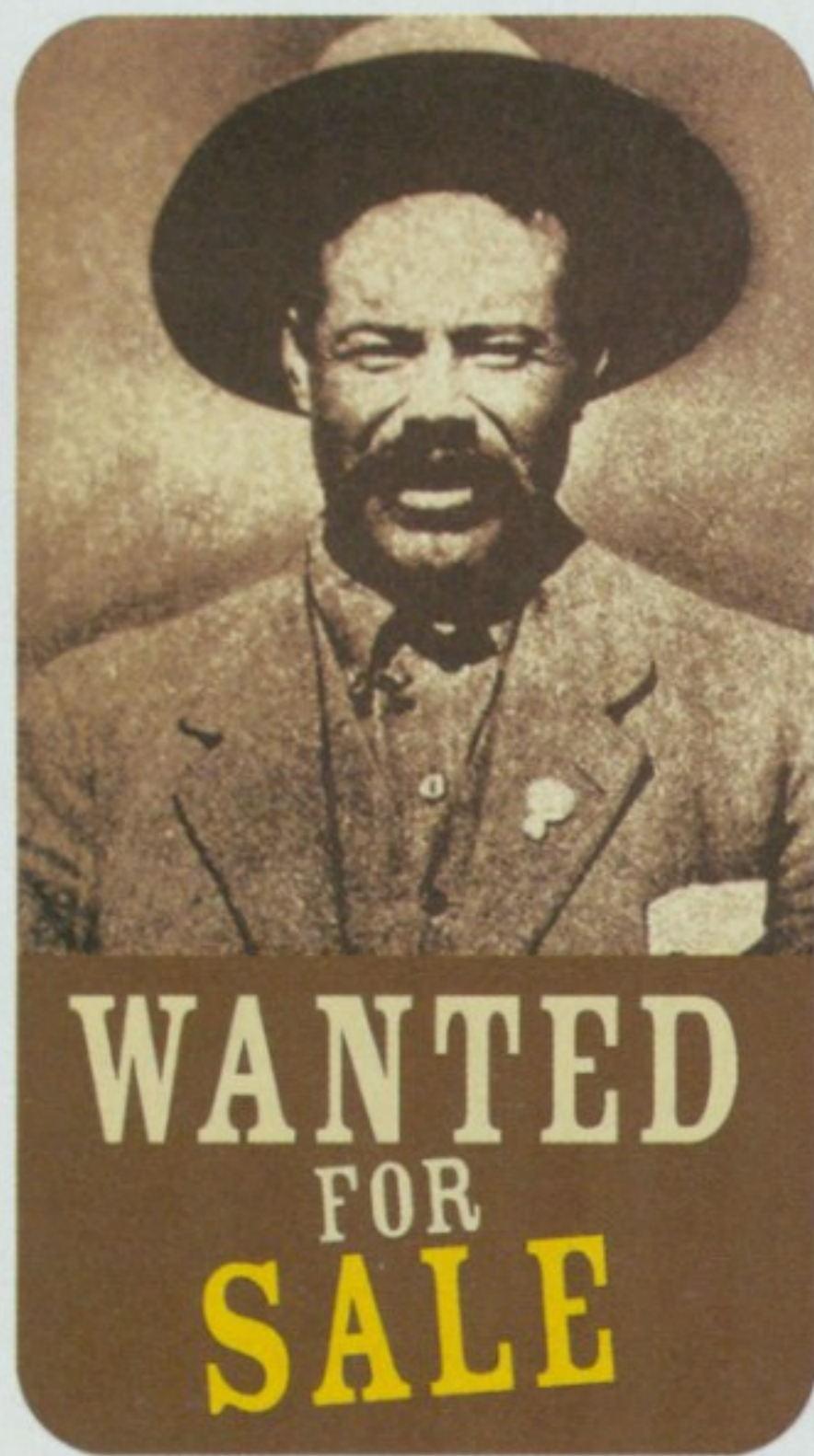
Један тридесеттворогодишњи сељак у индијској држави Тамиланду оженио се пре неколико дана – псом. То је учинио како би окајао страхан грех – убиство два пса пре петнаест година. Од тог времена, све му је кренуло наопако. Пре свега, погоршало му се здравље. Између осталог, оглувео је на једно уво, ослабио му је вид, а многе болести само су се надовезивале. Није знао шта да ради. Напослетку се обратио астрологу који му је дао савет да клином избије клин и ожени се псом. Сујеверни родитељи младог човека који се зове Селвакумар одмах су потражили пса. Нашли су женку, сеоску луталицу, купали је и обукли у свечану хаљину. Затим је обављен обред венчања. Селвакумар верује да ће у браку с кујом Селви успети да окаје грехе и да ће оздравити ■

ОПАСНОСТ НА ПУТУ

На аутопуту код италијанског града Новаре саобраћајна полиција недавно је зауставила возача који је својим колима изазвао ланчани судар. Одмах је било јасно да је возач пијан. Међутим, саобраћајци су се изненадили кад су видели да возач нема возачку дозволу, будући да му је одузета још 2000. године. Зашто? Јер су га пре тога двадесет пута ухватили да вози аутомобил у пијаном стању. Ово је, дакле, био двадесет први пут ■

СЕЋАЊЕ НА ДИВЉИ ЗАПАД

За 36.000 долара продата су два пиштоља, пушка и мач који су некада припадали прослављеном мексичком револуционару Панчу Виљи. На аукцији одржаној у Калифорнији, истом приликом продат је и џепни пиштољ чији је власник била неустрашива Каламити Џејн. Њен пиштољ купио је непознати поклоник Дивљег запада за 11.000 долара ■

седамнаест

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

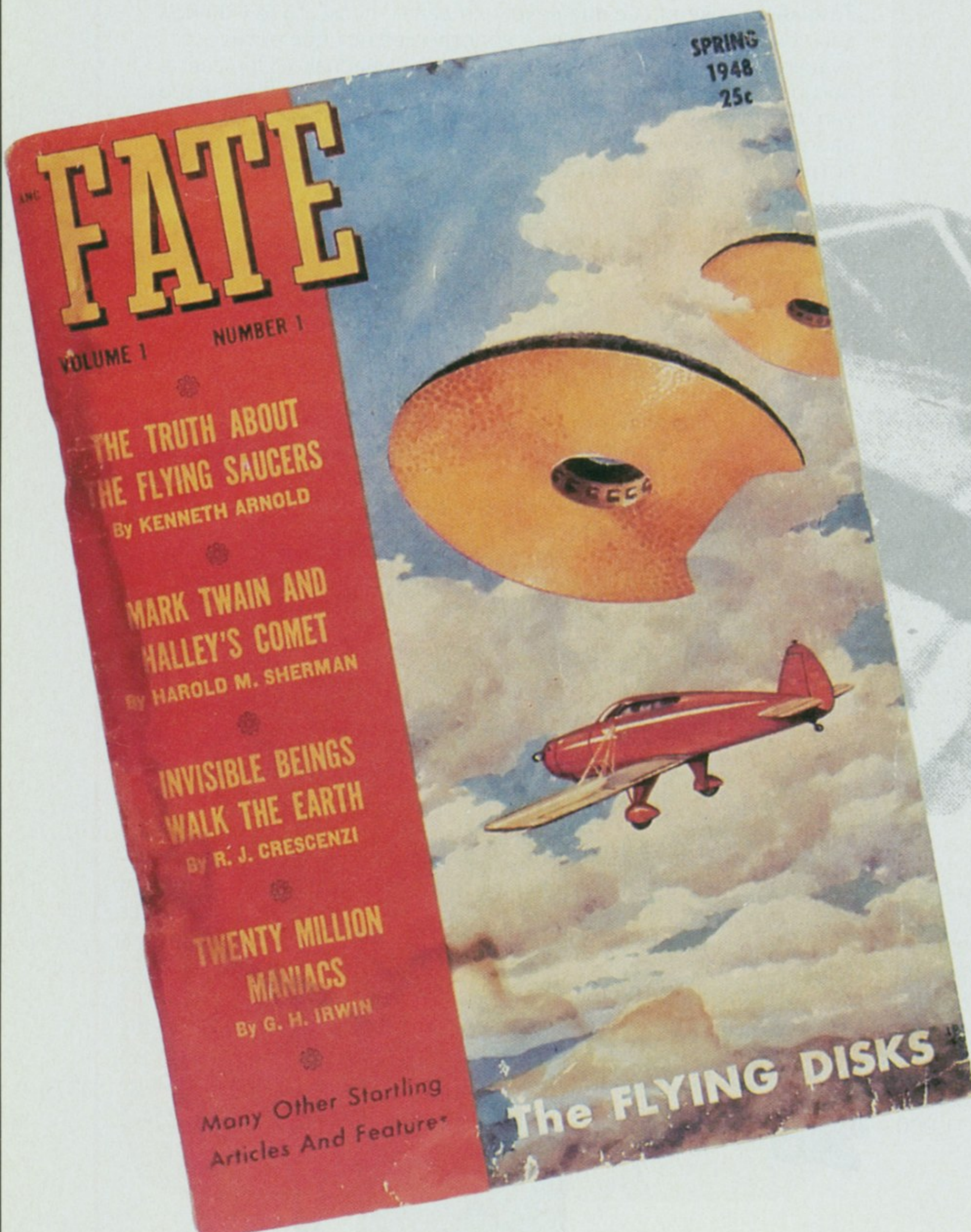

ДАН КАДА ПРВИ

У уторак, 24. јуна 1947. године у 14 сати, Кенет Арнолд, млади инжењер из Ајдаха, узлетео је својим малим авионом са аеродрома Чехалис у америчкој савезној држави Вашингтон. Он је тог јутра у контроли лета одобрио употребу новог противпожарног постројења, а увече је на аеродрому Јакима требало да разговара о сличном пројек-

ту. Од Чехалиса до Јакиме има 175 километара, само да авион прелети преко врха планине Каскаде и да се одмах спусти. Права штета за таквог заљубљеника у висине какав је био Кенет Арнолд. Ипак, нашао се разлог да он тог дана остане у ваздуху читав сат дуже.

Нешто пре узлетања, Кенет је на аеродрому ручао с Хербом Кричером, пилотом и

Први број часописа „Фејт” објавио је причу Кенета Арнолда (на слици десно).

морнаричким поручником. Од њега је сазнао да је недељу дана раније транспортни авион америчке ратне морнарице са 32 морнара пао на Каскаде. Несрећа се догодила у необјашњивим околностима. Време је било лепо, а последње јављање пилота контролном торњу у Портланду није наговештавало никакве тешкоће. Запажена је једино његова опаска да мора да припази на младиће

ЈЕ ВИЋЕН НЛО

*Због необичног кретања,
налик на кухињске посуде које скачу
по води, први очевидац тих непознатих
летећих објеката назвао их је
летећи тањира*

који иду на одсуство и праве паклену буку.

Један сат после тога неки ветеринар који је возио у Чехалис обавестио је полицију да је видео ватрену лопту како пада на планину остављајући за собом црн траг дима. Истрага није дала никакве резултате.

„Држава ће исплатити 5000 долара ономе ко нешто нађе”, рекао је на крају Херб Кричер, а Арнолд је одговорио да би му тај новац добро дошао.

Петнаест минута касније Кенет Арнолд већ је био изнад планине и јављао контролном торњу да почиње да истражује. У 14.25 изненада га је заслепила јака светлост. Држећи очне капке напола спуштене, Кенет је помислио да то Сунчева светлост одсијава од неког другог авиона и на тренутак се побојао судара. Али, небо је било сасвим ведро и пусто. Само је, много километара иза њега, неки DC-4 летео за Сан Франциско. Је ли то одблесак од воде, са земље, питао се он, али је одмах схватио да ни то није могуће јер је светлост долазила одозго.

Огромна брзина

У том тренутку стиже и други заслепљујући блесак. Појављује се са севера. Арнолд јасно види како с његове леве стране наилази девет сребрнатих предмета. Лете као округле плоче или тањира који скачу по води испуштајући повремено усилјане блескове. Држе се у формацији слова V, али им врх није усмерен водоравно напред, као код јата птица селица или војних авиона, него се диже увис, што је противно свакој аеродинамичкој логици.

Тајанствени предмети иду са севера ка југу, а пилот се креће смером запад – исток. Приближили су се на четрдесетак километара. Видљи-

вост је изванредна. Арнолд не губи присуство духа, већ мери време проласка формације која се нашла изнад врха Рајнер и, тренутак касније, над врхом Адамс – трајало је то тачно 102 секунде. Инстинктивно креће у потегу, али формација повећава брзину и, три минута касније, сасвим нестаје.

Арнолд је дуго кружио над тим подручјем настојећи да среди мисли после овог невероватног сусрета. Спремио је и фотоапарат у нади да ће формација проћи још једном. Али, ништа се више није догодило.

Још ошамућен, у 15.30 спустио се на аеродром Јакима и јавио се заповеднику Алу Бакстеру. Познавали су се већ годинама и вероватно је само зато Кенет Арнолд могао да му исприча своју пустоловину, а да не буде избачен из његове собе. Провера карата и размак од 75 километара између врхова Адамс и Рајнер, показали су да је брзина тајанствених предмета могла да износи између 2500 и 2700 km/h. Такву брзину у то време ниједна летелица није могла да постигне.

Неко је изнео претпоставку да је реч о теледиригованим ракетама из војне базе Мозес Лејк, где је, чинило се, ваздухопловство проверавало пројекте тајног нацистичког оружја које је америчка шпијунажа, наводно, управо отела из руку совјетске обавештајне службе. Необичан утисак лета у скоковима, какав стварају пљоснати каменчићи бачени на површину воде, могао је настати и из

разлике у температури слојева ваздуха, онако како се у време врућих летњих дана понекад види да трепери асфалтни пут.

Изгледало је да је тиме све објашњено. Исте вечери заповедник Јакиме послао је телеграм обавештајно-техничком центру ваздухопловства. Неколико дана касније стигао је поверљив писмени одговор којим се Ал Бакстер обавештава да с полигона Мозес, нити са било ког другог на подручју САД, није лансирана ни једна једина ракета. У писму је наглашено и то да министар одбране тражи нови извештај и захтева највећу тајност.

Летећи тањира

Прекасно! Вест је већ била процурила из круга пилота. Ујутру, 25. јуна, кад се Арнолд службено спустио на аеродром Пендлетон, појавило се мноштво новинара и радозналаца којима није могао да умакне. Бомбардовали су га хиљадама питања. Обавестили су га да у његовој кући у Боисеу (Ајдахо) новинари и фоторепортери интервјуишу његове родитеље, супругу, комшије и школске другове, пошто су већ прегледали породичне фото-албуме.

Најпре су хтели да сазнају да ли је истина да тајанствени предмети лете у трзајима, супротно сваком искуству откако се човек летелицом подигао са земље.

„They flew like a saucer would, if you skipped it across the water.” – „Лете онако како би то чинио тањир бачен на површину воде”, одговорио је Арнолд да би га боље разумели.

Ово поређење подстакло је машту и освојило све америчке и европске новине. Говорило се само о „летећим тањирима”. Стотине људи готово свакодневно су их виделе у ваздуху, од Монтане до Флориде, од Мејна до Калифорније. Неко је чак видео како су атерирали и описивао необична бића за која се клео да су се пред њим спустила на земљу. Не баш много младе, али неудате жене, биле су, наводно, позиване да се укрцају, што је – како су тврдиле – било незаборавно искуство.

Машинерија за стварање сугестија повећала је број обртаја па су се маштарије низале као на покретној траци. На све стране појављују се разне новине, књиге, филмови. Радио емитује научнофантастичне емисије према којима она којом је Орсон Велс 1938. преплашио милионе Американаца, описујући долазак свемирских бродова с Марса, делује наивно и невероватно као прича о Црвенкапи.

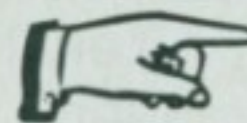
Ф-51 се распао

Само шест месеци после пустоловине Кенета Арнолда, 30. децембра 1947, министар одбране Џејмс Форестал потписао је налог којим се отвара прва владина истрага о „летећим тањирима”. Она је названа „Project Sign”, „Операција знак”.

Осам дана после тога, 7. јануара 1948, на знак узбуне, Томас Мантел узлеће у ловачком авиону F-51 да би пресрео „летећи тањир” који је уочила радарска мрежа. Он га прати 15 минута и преко радио-везе описује његов изглед. То је, каже, плоча пречника око 40 метара. И Мантел опажа блескове које је запазио Арнолд. Али, изненада, без икаквог прихватаљивог објашњења, F-51 је експлодирао и распао се.

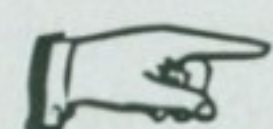
Неколико месеци после тога још један официр америчког ратног ваздухопловства, пилот поручник Џејмс Горман узлеће на знак узбуне. Он прати „летећи тањир” који се појавио над војним логором Фарго у Северној Дакоти, али непозната летелица се невероватном брзином ослободила пратње која је трајала само неколико минута.

Опис који је тада дао Горман сасвим се подударно с Мантеловим. А то су само два сведочанства међу хиљадама других, често поткрепљених сликама, филмовима и радарским извештајима, којих је био препун досије истражне комисије.

Са оваквим летелицама америчко ваздухопловство обављало је огледне летове у доба кад ја Арнолд срео тајанствене „летеће тањире”.

Појава је почела да забрињава па се у таквој ситуацији прибегло ћутању. Године 1953, пошто је свим пилотима америчког ратног ваздухопловства било званично наређено да прате непознате летеће предмете, влада именује такозвану Робертсонову комисију која изненада оспорава целу ствар као „плод маште и новинске шпекулације”.

Тек 13 година касније физичар Џејмс Мекдоналд, до-

цент са Универзитета у Аризони, успео је да прочита и објави тајни извештај Робертсонове комисије. У њему се истицала потреба за умањивањем важности те појаве да се не би узнемиравало јавно мњење. Тај захтев изнели су врхови агенције ЦИА, а резултати нису изостали – свуда су убациване тако чудовишне гласине о сусретима с ванземаљцима да су новине

све више нервирале разумне читаоце.

У међувремену се множе и озбиљно доказана виђења. Иако је влада распустила своју истражну комисију, Универзитет у Колораду је, баш у данима скандала с Мекдоналдом, основао нову којом је председавао физичар Едвард Кондон. Појам UFO / NLO (Unidentified Flying Objects – неидентификовани летећи објекти) замењује „летеће тањире”,

а „Операција знак” постаје „Операција плава књига” („Project Blue Book”).

Кондонова комисија дуго је сакупљала нови материјал, али је њен крајњи налаз био одречан. Ова појава, изјавили су, није никаква претња безбедности САД. Требао је да тиме случај НЛО коначно буде закључен. Али, најближи Кондонов сарадник, др Лоу, ускоро објављује противизвештај у коме оптужује комисију да је, по налогу агенције ЦИА, прећутала истину. Шта је од свега тога било тачно ни до данас није у потпуности разјашњено ■

Ј. Радовановић

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

30. 11. 2007.

ВОЛИМ ДА ТЕ НЕ ВОЛИМ

Макијавелизам је појам за веома препредено, подмукло и безобзирно вођење политике које не преза ни од најстрожих мера само да би се завео ред међу поданицима имајући на уму да циљ оправдава средство. Николо Макијавели вероватно није ни сањао да ће га у будућности памтити као човека који је створио идеологију којом се оправдава тиранија и апсолутизам. Нажалост, мало људи зна шта је све претходило писању дела које ће Макијавелија заувек да обележи.

Од звезда до трња

Николо Макијавели родио се 1469. године у Фиренци која је у то време, као и остали италијански градови државе, била на врхунцу ренесансе. Док је уметност доживљавала процват, политичке прилике биле су веома несређене – присталице републикан-

Иако је био успешан политичар, историчар и књижевник, Николо Макијавели углавном се неправедно памти по књизи „Владалац” коју су касније многи владари искористили да би оправдали своју беспоштедну тиранију и апсолутистичку владавину

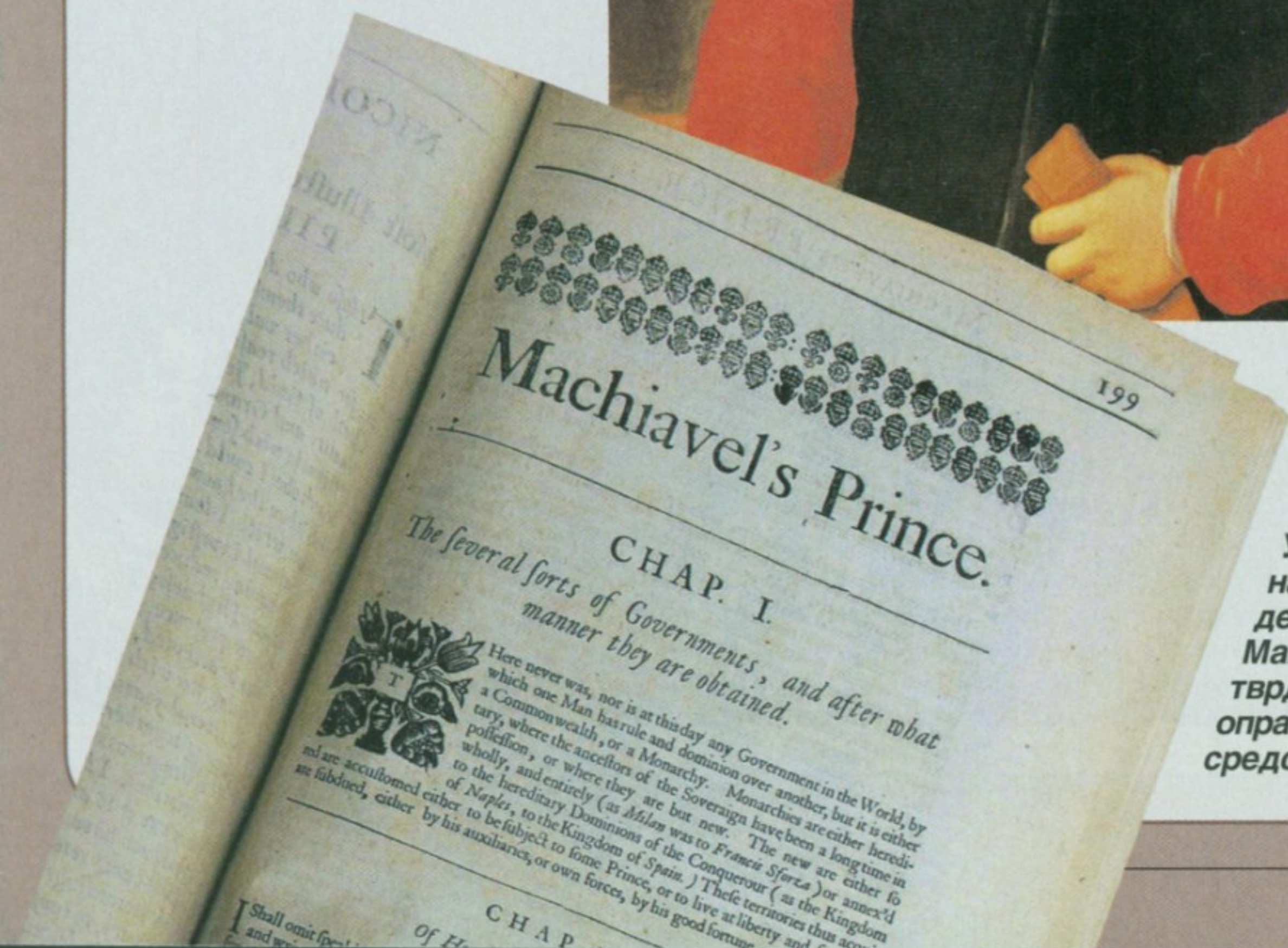
ских идеја настојале су на све начине да свргну с власти утицајну породицу Медичи. Макијавели је 1498. године ступио у службу Фирентинске (прве) републике и на положају секретара Савета десеторице остао наредних четрнаест година. Био је то велики успех јер Николо није потицао из племићке породице. Иако је његов отац био угледни адвокат, свом сину није могао да обезбеди приватне учитеље.

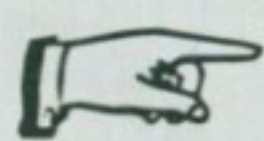
Бавећи се питањима унутрашње и спољне политике и ратом, Макијавели је често преговарао с веома утицајним личностима, између осталих с папом Јулијем II, Чезаром Борџијом, француским краљем Лујем XII. Показао се као изузетно вешт и способан политичар који је с лакоћом решавао најсложенија питања. Иако је често путовао и мало је времена проводио у Фиренци, оженио се Маријетом Корсини с којом је добио шесторо деце.

У Италији расцепканој на утицајне градове државе које су се бориле за превласт, претила је опасност од избијања рата. Макијавели је дао предлог како да се појачају утврђења око Фиренце и усаврши војска. Није вредело, снаге које су се бориле за свргавање Републике су победиле и 1512. године на власт вратиле породицу Медичи.

Макијавелија су лажно оптужили за уроту против Медичија, ухапсили га и затворили у тамницу. Једно време су га мучили, терали га да призна недела која није починио, потом

У СВОМ најчувенијем делу „Владалац” Макијавели тврди да циљ оправдава средство.

су га прогласили неподобним и протерали га на село.

За човека који је до тада био у самом врху политичких збивања било је пони-

жавајуће да настави с мирним и незанимљивим животом на селу. И не само то, Николо Макијавели није знао шта да ради у слободно време. Иако у души репу-

бликанац, одлучио је да покуша да се додвори новим владарима. Да би стекао милост Лоренца де Медичија (1449–1492), који је тада био на власти, морао је да сми-

сли како да га одобровољи. У славу Величанственог, име под којим ће Лоренцо II остати познат, написао је дело „Владалац” („Il Principe”) и посветио га њему.

Оливер Кромвел

Луј XIV

Наполеон Бонапарта

Катарина де Медичи

КЛУБ МАКИЈАВЕЛИЈЕВИХ ОБОЖАВАЛАЦА

У време кад је настало, дело „Владалац” није наишло на разумевање. Многи владари прихватили су га тек касније и чврсто се држали правила која је Макијавели у њему навео

КАТАРИНА ДЕ МЕДИЧИ (1519–1589)

Кћи Лоренца де Медичија имала је слуха за поруке које је Макијавели навео у књизи посвећеној њеном оцу. За време њене владавине Француском је беснео верско-грађански рат између католика и хугенота. Не чуди што се ова француска краљица сматра одговорном за покољ хугенота, познат под називом Вартоломејска ноћ (1572) ■

ОЛИВЕР КРОМВЕЛ (1599–1658)

Ратоборни генерал, најважнија личност Енглеске буржоаске револуције, Кромвел се користио делом „Владалац” да би што успешније владао. Ухапсио је краља Чарлса I, послао га на губилиште (1649), прогласио републику, а себе за владара ■

ЛУЈ XIV (1638–1715)

Француски краљ, који је себе назвао Краљ Сунце, често је наглашавао да је дело „Владалац” његова омиљена књига и да ово штиво треба да се чита од најранијих дана ■

НАПОЛЕОН БОНАПАРТА (1769–1821)

Тек пошто је поражен у бици код Ватерлоа, сазнало се да се овај велики француски генерал, политичар и цар никада није одвајао од књиге „Владалац” ■

ЋУЗЕПЕ ГАРИБАЛДИ (1807–1882)

Можда се Гарибалди неоправдано нашао у овом клубу,

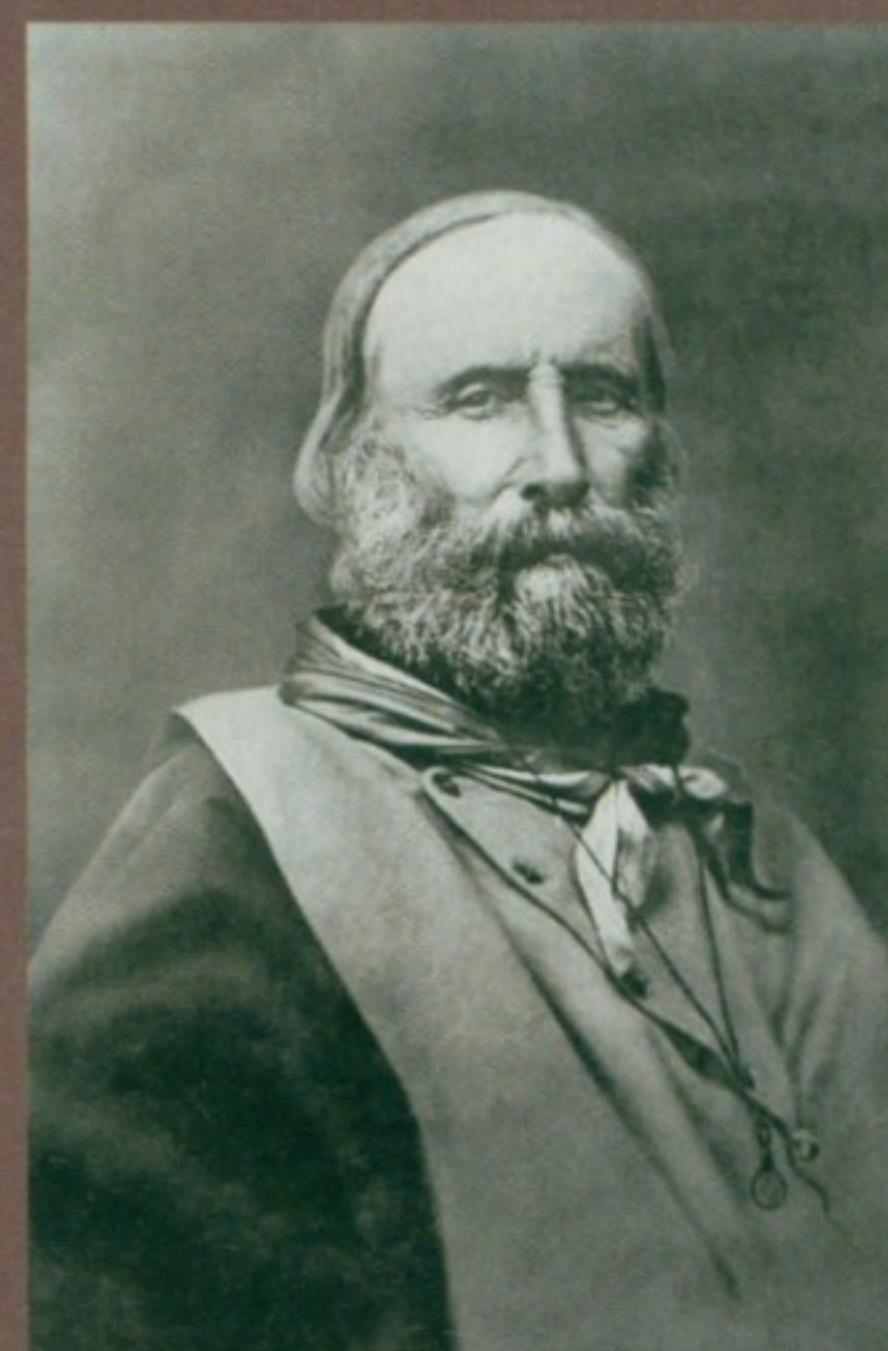
али наводимо га намерно јер је овом великом италијанском револуционару пошло за руком оно за шта се Макијавели залагао целог живота и оставио записано у књизи „Владалац” – после 350 година Италија се ујединила ■

БЕНИТО МУСОЛИНИ (1883–1945)

Италијански фашистички диктатор дело „Владалац” описао је као неопходно штиво сваког државника ■

АДОЛФ ХИТЛЕР (1889–1945)

Један од највећих диктатора свих времена поред узглавља држао је дело „Владалац” које му је било извор сталног надахнућа ■

Ћузепе Гарибалди

Бенито Мусолини

У књизи „Владалац“ Макијавели износи неславно мишљење о људској природи. Његови ставови о политици делују суморно, али неувијено. Он владари-ма даје савет да, колико год је то потребно, буду беспштедни и лажљиви да би завели ред у редовима подмитљивих поданика, јер циљ оправдава средство. Макијавели закључује да је владару знатно сигурније да га се плаше него да га воле.

Нећу у рај, него у пакао!

На Лоренца де Медичија књига није оставила никакв утисак. Кад му је Николо Макијавели поклонио рукопис с посветом, Величанствени га је одгурнуо у страну и велико је питање да ли је дело уопште и прочитао. Писан с намером да одушеви тадашњег влада-

Медичијеви су се напокон одобробољили и 1520. године Макијавелију доделили звање градског историчара. Чак су му дозволили да се поново бави дипломатијом, али с веома ограниченим овлашћењима. Николо Макијавели био је задовољан, чинило му се да је вратио углед који је имао у друштву. Нажалост, не задуго. Породица Медичи губи власт и 1527. године оснива се друга Фирентинска република.

Макијавели је поверовао да ће му његови истомишљеници републиканци вратити звање које је својевремено изгубио, али преварио се. Поданичка улога коју је сам себи доделио у време владавине Лоренца Величанственог, није се праштала. Посебно не књига „Владалац“ која, што је занимљиво, у то вре-

ЗБИЉА ИЛИ ШАЛА?

Поједини критичари упорно наглашавају да је Макијавели написао „Владаоца“ као неку врсту подсмеха на тадашње политичаре и да ниједног тренутка није имао намеру да створи озбиљно дело које ће да послужи као нека врста приручника будућим државницима. Таква мишљења ипак су у мањини ■

The Prince by Niccolo Machiavelli

Translated, edited and
with an introduction by Daniel Donno

ра Фиренце, чинило се да је „Владалац“ предодређен да буде само једно у низу дела које ће прекрити заборав.

Иако огорчен тако млаким пријемом књиге за коју је веровао да ће га вратити у сам политички врх, Макијавели је решио да се посвети писању. „Историја Фиренце“, „О ратној вештини“, само су нека од познатијих дела. Своје списатељско умеће доказао је и двема комедијама које су се у то време често изводиле и донеле му поштовање суграђана.

ме још није била одштампана, већ је у рукопису ишла од руке до руке.

Николо Макијавели није могао да преживи још једно понижење, разболео се и исте године умро. Остало је записано да је пред смрт имао необичан сан: побожни људи певајући су хрлили ка рају, док су у паклу гробари расправљали о питањима државе. Окупљеним пријатељима рекао је да би радије ишао у пакао и причао о политици него се досађивао у рају ■

В. Софреновић

30 ПРВАКА И ПРЕДШКОЛАЦА ДОБИТНИЦИ НАГРАДА ЛИКОВНОГ КОНКУРСА

„FORMA IDEALE“ – НАЦРТАЈ, ОБОЈИ И ОСВОЈИ ИДЕАЛНУ СОБУ

Генерални спонзор Сајма намештаја предузеће „Forma Ideale“ доделила награде малишанима

Велики ликовни конкурс „Forma Ideale“ – Нацртај, обоји и освоји идеалну собу – завршен је доделом награда најбољим малишанима у недељу 18. новембра на Сајму намештаја у Београду. „Forma Ideale“, иначе генерални спонзор 45. међународног сајма намештаја, на свом штанду у хали 3 Београдског сајма наградила је 30 дечака и девојчица са 10 дечијих соба „колибри“, 10 дечијих соба „ласта“ и 10 радних столова „алфа“. Да подсетимо, конкурс намењен првацима и предшколцима трајао је од 1. до 30. септембра, а учествовало је више од 50.000 малишана из око 30 градова широм Србије. Деца су имала задатак да нацртају своју собу из снова, а награђени су најмаштовитији радови малишана из Аранђеловца, Трстеника, Свилајнца, Београда, Ваљева, Алексинца, Крагујевца, Јагодине, Вршца, Ниша, Кикинде, Зајечара, Сремске Митровице и Крушевца ■

двадесет три

ПРЕЛАЗАК ПРЕКО РЕКЕ

1

Четворица људи треба да пређу преко моста на другу страну реке. Мрак је и лоше време. Они имају светиљку, но само двојица могу у исто време да пређу преко моста, али не без светиљке. Ако се зна да људи прелазе мост за 1, 2, 5 и 10 минута редом, могу ли прећи преко моста за укупно 17 минута? (Кад двојица људи прелазе мост, они прелазе брзином споријег) ■

ДОБИТНИК НА ЛОТУ

2

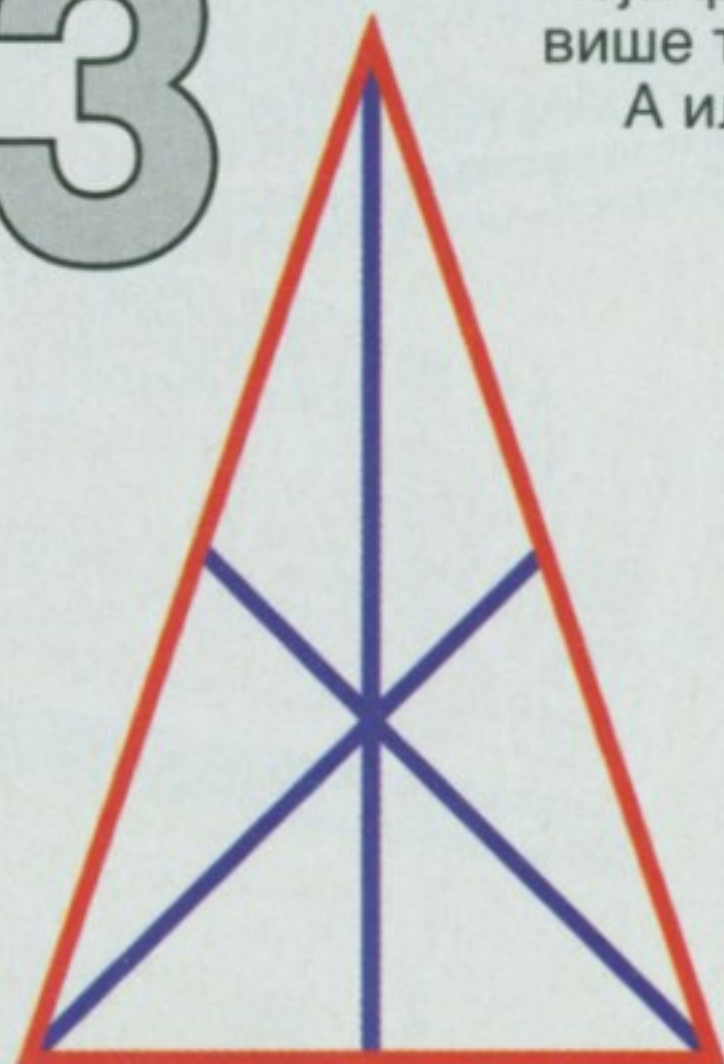
Добитник је брат добитника. Ако добитник нема брата, ко је добитник? ■

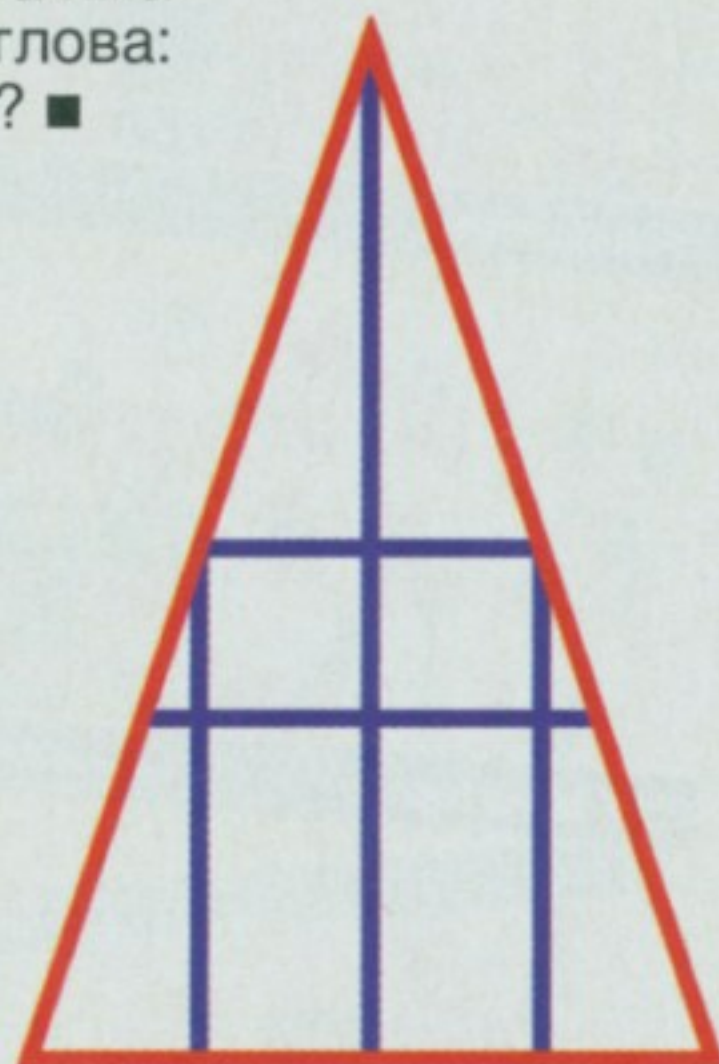
ДВЕ ФИГУРЕ

3

Која фигура има више троуглова:
А или В? ■

А

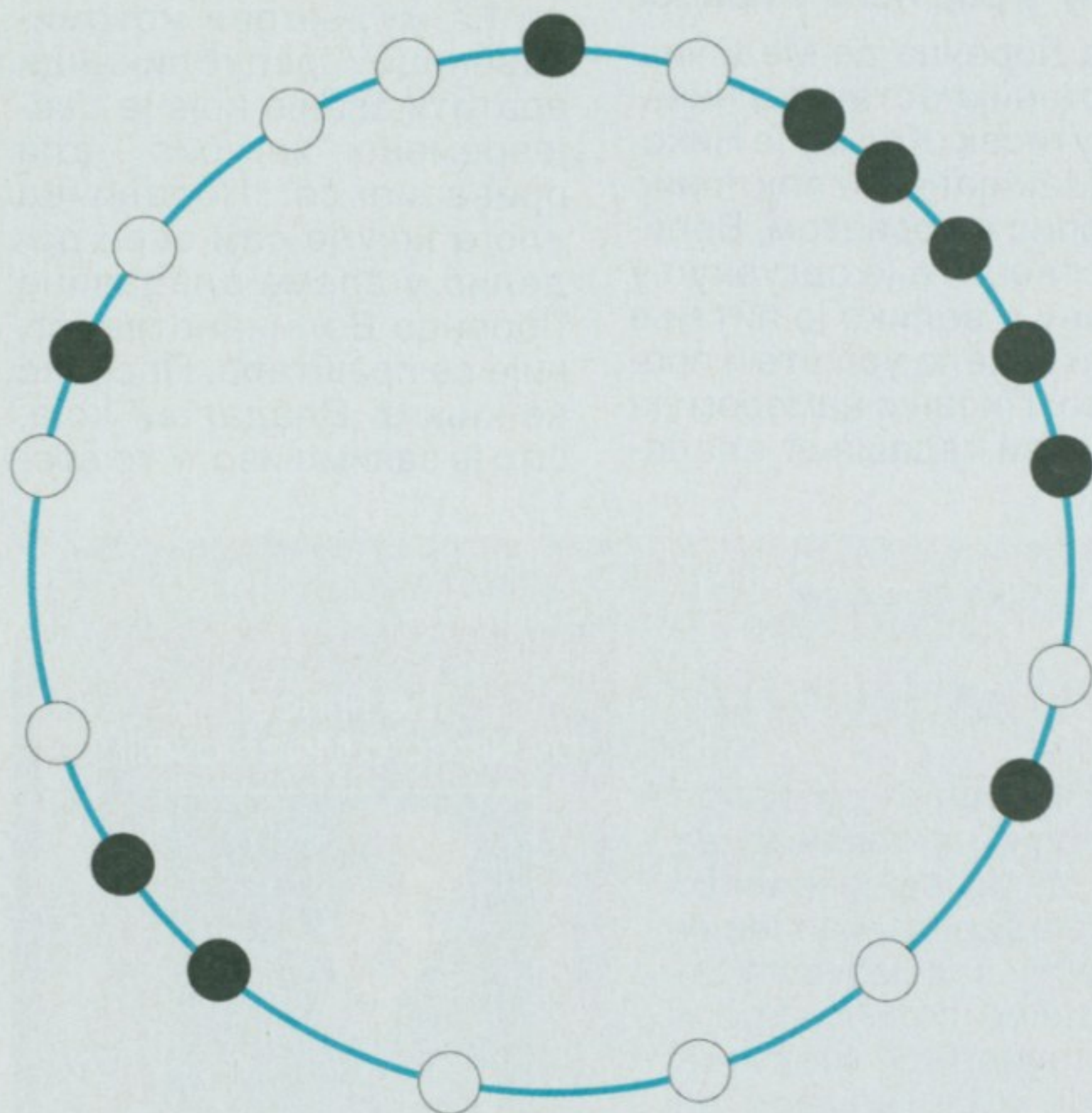

В

ДВАДЕСЕТ КУГЛИЦА

4

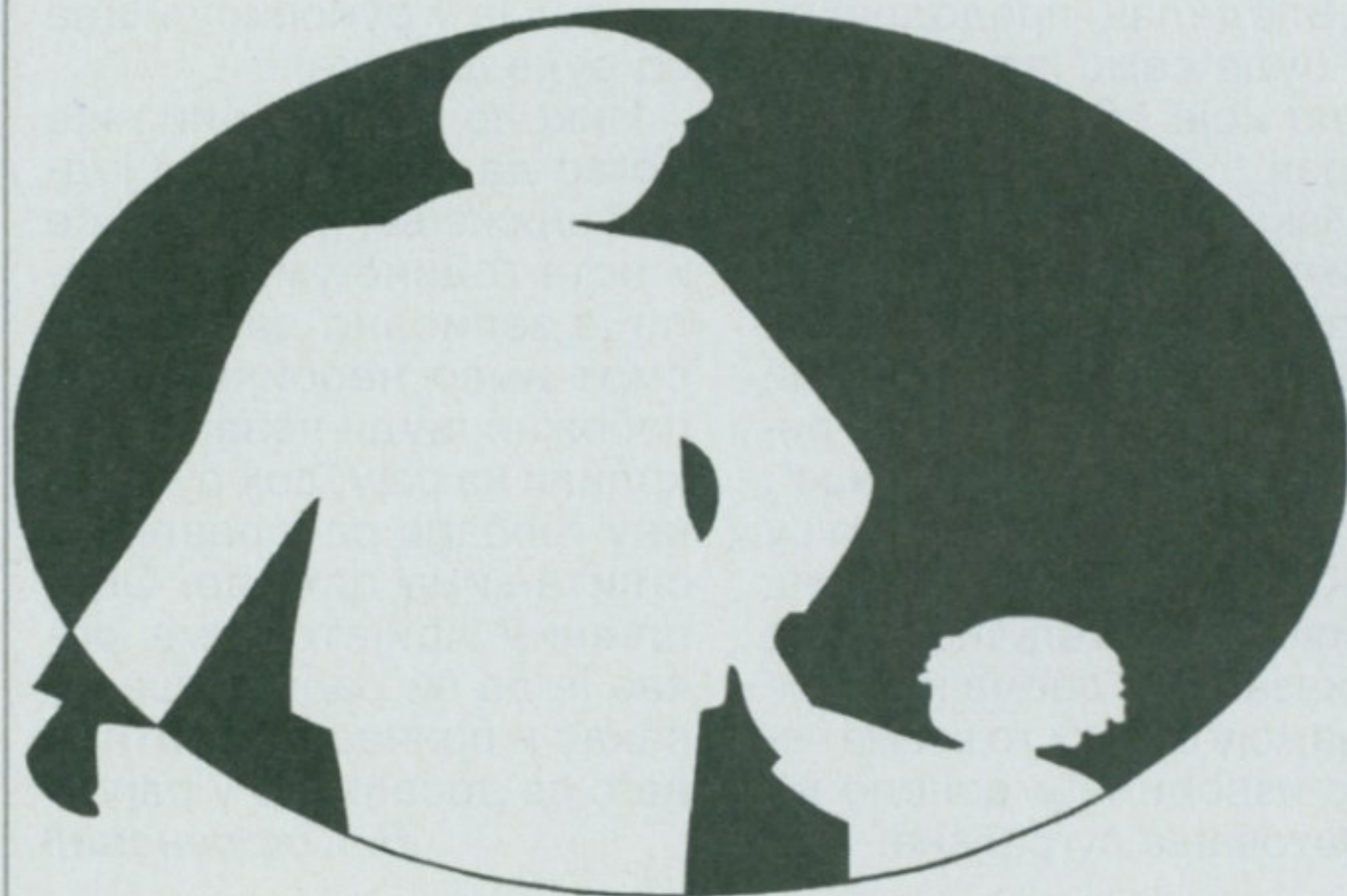
Никола је сложио по кругу 10 белих и 10 црних куглица. Идући по кругу увек у истом смеру, узимао је сваку седму куглицу. После извесног времена, покупио је све црне куглице, а беле су све остале на својим местима. Како су биле сложене ове куглице на почетку? На задатој слици имате 10 белих и 10 црних куглица. Распоредите их као Никола ■

ПОРОДИЦА

5

Ана, Бранка, Гоца, Вера и Даница чланови су уже породице. Бранкина баба је Даничина сестра, а Даница је Гоцина тетка. Анина сестра је Бранкина мајка. У каквом сродству су Бранка и Вера? ■

ИЧКЕ загонетке

ШАХОВСКО ТАКМИЧЕЊЕ

6

На једном шаховском такмичењу било је 48 учесника. Шахисти су спавали у трокреветним собама, а шахисткиње у двокреветним. За смештај је недостајала једна двокреветна соба. Колико је на такмичењу било шахиста, а колико шахисткиња? ■

БАБА И УНУКА

7

Бака Стана и унука Јана шетају парком. У сусрет им долази девојчица и пита: „Бако, колико је година вашој унуци?“ Бака рече: „Јана има онолико месеци колико ја имам година, а заједно имамо 65.“ Колико година има Јана, а колико бака Стана? ■

ПОПУНИТЕ!

8

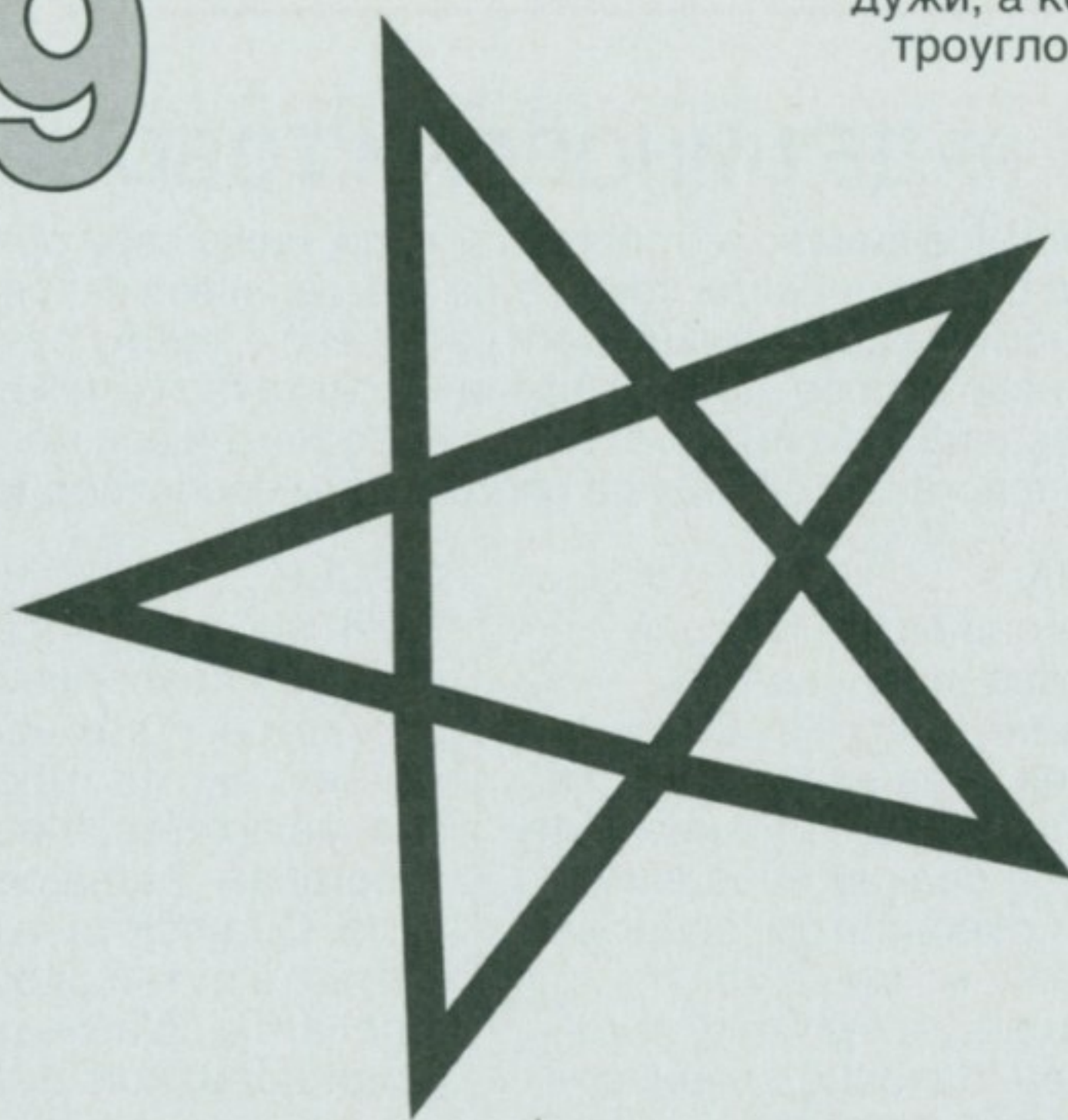
Празне квадратиће попуните непарним бројевима од 13 до 29 тако да зборови у сваком правцу буду једнаки ■

	21	

ПРЕБРОЈТЕ!

9

Колико на слици видите дужи, а колико троуглова? ■

УПИШИТЕ!

10

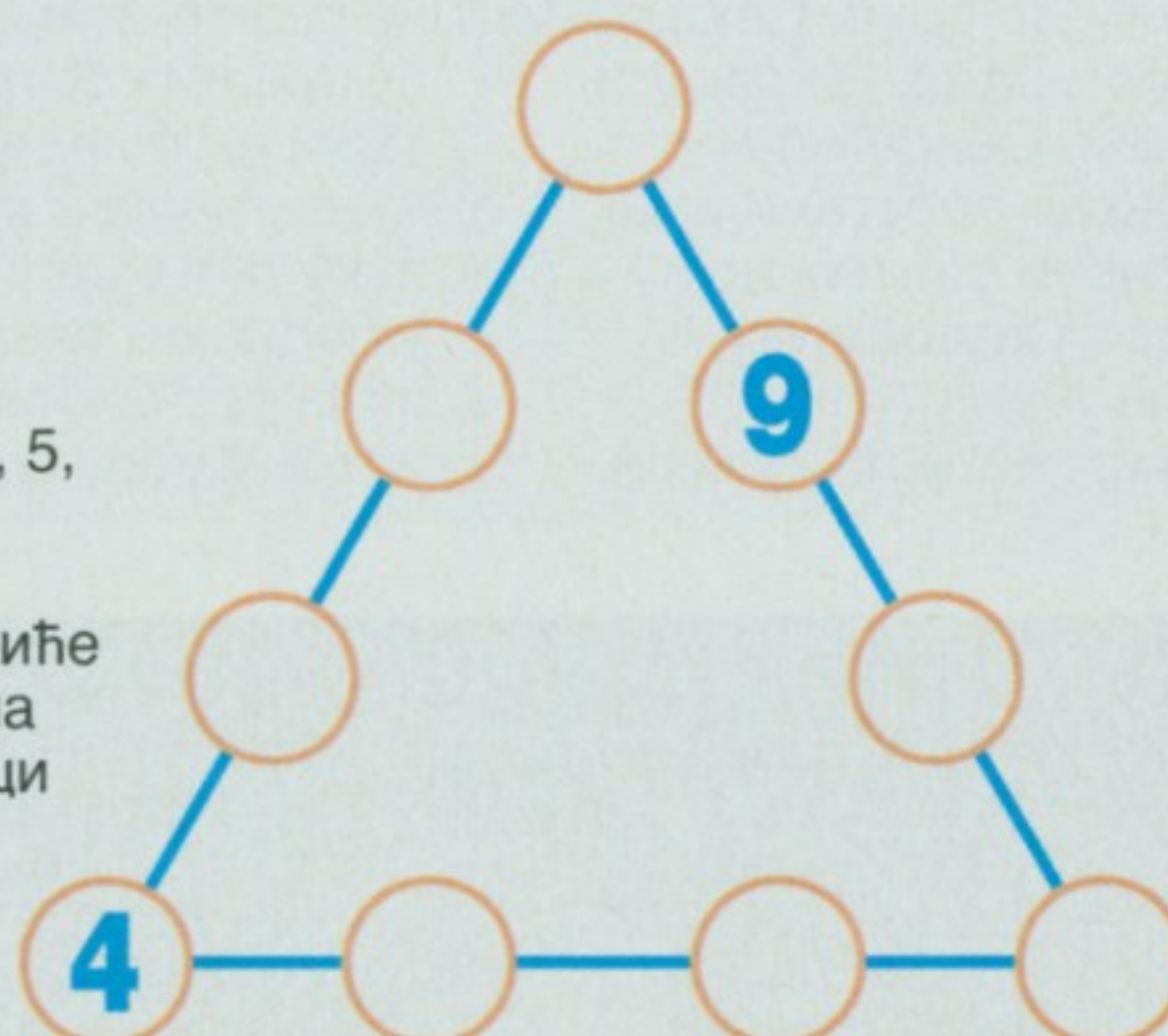
Између бројева упишите знаке сабирања (+) или одузимања (-) тако да вредност израза буде 0 ■

780	109	255	124	364	656	=	0
-----	-----	-----	-----	-----	-----	---	---

ИСТИ ЗБИР

11

Бројеве 1, 2, 3, 5, 6, 7 и 8 распоредите у празне кружиће тако да збир на свакој страници троугла износи 19 ■

Уређује
Радивоје
Грбовић

Решења на страни 65

ЗАШТО? КАКО!

КАКО РАДЕ ЦИНОВСКИ ТОБОГАНИ?

Пре него што се циновски тобоган сагради, инжењери праве детаљне прорачуне да би утврдили како ће се тобоган и возић понашати током вожње и чему ће све путници бити изложени. Помоћу рачунарског програма исцртава се „профил брзине“ који тачно бележи све промене брзине и правца. Кад имају готов пројекат, инжењери могу да приступе изградњи тобогана у складу са сигурносним прописима ■

ЕНЕРГИЈА

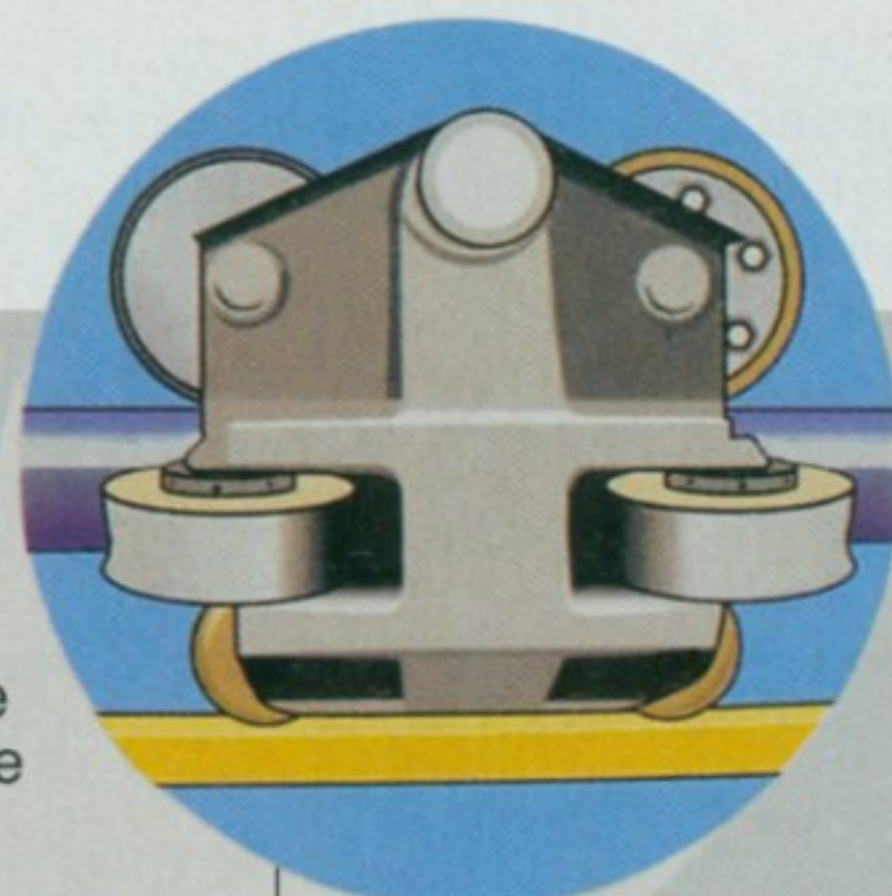
Кад се вагони попну на први врх тобогана, имају залиху потенцијалне енергије. Док гравитација вуче воз надоле, та енергија претвара се у кинетичку енергију. Са сваким наредним успоном и суновратом, енергија се наизменично мења из потенцијалне у кинетичку све док трење – односно кочнице – не успори воз.

ПЕТЉЕ

Њутн је рекао да сва тела мирују или се крећу праволинијски равномерном брзином све док нека сила не делује на њих. Ако се тела крећу укруг – као, на пример, у петљи циновског тобогана – јавља се центрипетална сила. Она дејствује у смеру средишта петље, а путници осећају како их гура у леђа. То објашњава различите силе (види доле) које путници осећају.

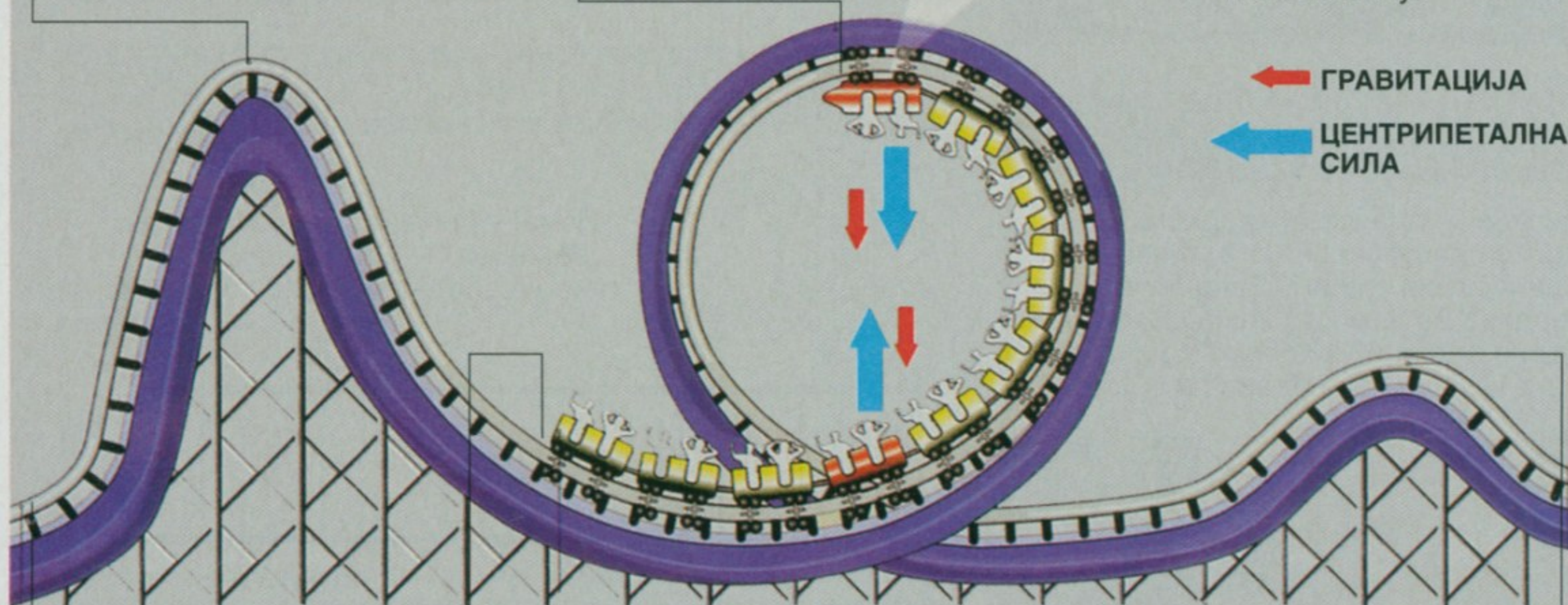
ТОЧКОВИ

На челичним тобоганима вагони се праве с три комплета точкова: један пар је на горњој страни шина, други с доње стране, а трећи је бочно. То спречава да вагони исклизну са изувијаних шина на тобогану.

← ГРАВИТАЦИЈА

← ЦЕНТРИПЕТАЛНА СИЛА

ПОЛЕТАЊЕ

Да би вагони полетели надоле, морају да се довуку до врха. Некада се то постизало чекрком и ланцем. Савремени циновски тобогани имају лансирни систем који користи хидрауличне пумпе или електромагнетни погон.

РАЗЛИЧИТЕ СИЛЕ

Оне одређују промене у брзини и смеру. Због дејства различитих сила на различитим тачкама тобогана, путницима се чини да су лакши или тежи него иначе. На пример, кад гравитација и центрипетална сила вуку путнике у супротном смеру (као у подножју петље), гравитациона сила је снажнија него кад их вуку у истом смеру (као на врху петље).

ЛЕБДЕЊЕ

Кад воз доспе на врх тобогана, путници на тренутак одскоче са седишта. До тога долази због инерције јер тело природно очекује да настави да се креће у истом смеру као и целим путем до врха. Само сигурносни појасеви и шипке спречавају путника да у том тренутку излети из вагона.

ДА ЛИ СЕ ЗЕМЉА ПОТПУНО ОБРНЕ ЗА 24 ЧАСА?

Не. Земља се у потпуности обрне око сопствене осе за 23 часа и 56 минута, али наши часовници подешени су на 24 часа. До разлике долази због тога што се Земља не обрће само око своје осе већ и око Сунца. После потпуне ротације Сунце не дође у истоветну тачку на небу. Да смо двадесетчетворочасовни дан одредили на основу времена које је потребно да се Земља обрне око своје осе, разлика од четири минута временом би довела до тога да нам Сунце дође изнад глава у поноћ. Међутим, ми дан одређујемо као време потребно да се Сунце врати у исту тачку ■

КАКВИ СУ ТАЛАСИ КАД БАЦИМО КЛАВИР У ВОДУ?

ГДЕ ЈЕ НАЈГУШЋИ САОБРАЋАЈ?

Хонгконг има најгушћи саобраћај на свету. На сваки километар пута долази 287,6 регистрованих возила. На другом месту су Уједињени Арапски Емирати, са 231,6 возила по километру. Због великог пространства и раширене мреже путева, Сједињене Америчке Државе су тек на 42. месту, са 34,1 возилом по километру ■

Кад би клавир упao у воду, мрешкање таласа на површини у почетку би било обликовано као клавир. Таласићи би од клавира путовали истом брзином у свим правцима. Али, кад се удаље од клавира за неколико његових дужина, таласи имају облик концентричних кругова.

Ако пажљиво посматрате таласе око било ког предмета који баците у воду, приметите да се све више удаљавају и да настаје читав низ таласа различитих таласних дужина, а они веће таласне дужине путују брже ■

КОЈА ЖИВОТИЊА ИМА НАЈГУШЋЕ КРЗНО?

Животиња с најгушћим крзном је морска видра *Enhydra lutris* која живи углавном на обалама Аљаске. То је највећи припадник породице ласица и по квадратном сантиметру коже има више од 101.560 длака. Поређења ради, људи у просеку имају 156 длака по квадратном сантиметру. Морска видра може да достигне дужину до метар и по, заједно с репом који је дуг тридесетак центиметара ■

КАКО СЕ ПРЕДВИЂАЈУ ВРЕМЕНСКЕ ПРИЛИКЕ БЕЗ МЕТЕОРОЛОШКИХ УРЕЂАЈА?

Поглед у небо много открива. Облаци су врло „речити”. Рецимо, цируси, високи, паперјастии облаци који долазе са запада, наговештавају да ће време да се погорша. На то ноћу указују велики, гомиласти облаци кумулуси. Ниски, сиви и слојевити облаци који се називају нимбостратуси доносе дуготрајне кише, а велики и тамни кумулонимбуси олује с грмљавином.

Магла која се ујутро спушта у долину а касније нестаје знак је лепог времена, баш као и вечерње руменило приликом заласка Сунца, док јутарње руменило може да буде предзнак лошег времена.

Лишће на гранама дрвећа такође може да укаже на временске прилике које следе. Помера ли га ветар с југа или југозапада, долази погоршање, а источни ветар побољшање.

Ако ујутро на ливадама има росе, дан ће бити леп. Капи воде на влатима траве обликују се под утицајем топлог и високог ваздушног притиска. Изостане ли светлуцање росе, ваздушни притисак је испод нормале и треба очекивати захлађење и падавине.

И инсекти могу да наговесте временске прилике. Али, како је њих тешко пратити погледом, треба посматрати птице. Ако, рецимо, ласте лете ниско да би их ухватиле, може се очекивати невреме. Због пада атмосферског притиска и инсекти се спуштају ближе земљи ■

Otvorite mašti vrata i prozore

Tvoj rad može biti izložen u galeriji Tejt Modern u Londonu i ti možeš biti počasni gost otvaranja izložbe.

Ovogodišnji Unileverov međunarodni školski umetnički konkurs poziva decu iz celog sveta da stvaraju radove na temu **"Lepota različitosti"**,* i koriste neobične, kao i tradicionalne metode i materijale.

Trideset najboljih radova po izboru stručnog žirija biće izloženo u januaru 2008. godine u Skupštini grada Beograda.

Autor najboljeg rada biće izabran da predstavlja Srbiju i kao gost Unilevera uživa u trodnevnoj poseti Londonu u martu 2008. godine, gde će moći da vidi svoj rad izložen u galeriji Tejt Modern i druži se sa vršnjacima iz celog sveta.

*

Lepota je u očima posmatrača.

Svako umetničko delo, bez obzira da li je slika, skulptura, video rad ili fotografija, ima svoje kvalitete, karakter i ličnost, izražene u formi u kojoj je nastalo – svojoj površini, liniji, tonu, boji i prostoru.

Različitost nas povezuje.

Svi smo mi različiti – izgledamo drugačije, živimo svoje živote različito, radimo različite poslove, uživamo u različitim hobijima, imamo različite stavove i religije, stvaramo različitu umetnost od različitih materijala.

Oslobodite svoju kreativnost! Fotografije ili video zapis svojih radova pošaljite najkasnije do petka, 21. decembra 2007. godine na adresu: Poštanski FAH 950, 11000 Beograd, sa naznakom **"ZA KONKURS: LEPOTA RAZLIČITOSTI"**

Dodatne informacije i uputstva možete dobiti od svog nastavnika ili preuzeti na web adresi www.lepotarazlicitosti.com

TATE

Клуб „Столеће“

(IV део)

БИЛА САМ
НЕСТРПЛИВА ДА
НАСТАВИМ ДА
РАДИМ С ВАМА,
ДОКТОРЕ!

САД САМ ОДАХНУО!
НА ТРЕНУТАК САМ
ПОМИСЛИО ДА ЋУ
МОРАТИ У БАФАЛО
БЕЗ ВАС!

ТО ЋЕ БИТИ НАШ ТРЕНУТАК
СЛАВЕ, МАЛА МОЈА...
ПОТПРЕДСЕДНИК РУЗВЕЛТ ЛИЧНО
ЋЕ ПРИСУСТВОВАТИ ВАШОЈ
ДЕМОНСТРАЦИЈИ!

КАКВА
ЧАСТ...

ОДАБРАО САМ ПРВОРА-
ЗРЕДНЕ СЛУЧАЈЕВЕ!
ПСИХОПАТУ ИЗ СОБЕ
22, ШИЗОИДА ИЗ СОБЕ
33, ПЕРВЕРЗЊАКА
ИЗ ОСМИЦЕ...

...И ПТИЦИЦУ
ИЗ БРОЈА 17!

ЗАПРАВО, ХТЕЛА
САМ ДА ВАМ
ПРЕДЛОЖИМ
НЕШТО УМЕСТО
„КАТАТОНИЧНОГ“
СЛУЧАЈА ИЗ БРОЈА
17... ПРИМЕРАК КОЈИ
МИ ЈЕ ПРОФЕСОР
ФРОЈДА ПОСЛАО
ИЗ ЕВРОПЕ...

...ЧОВЕКА
МЕДВЕДА!

ТО МИ ЈЕ
СУВИШЕ
ТЕСНО!

НИЈЕ
НАПРАВЉЕНО
ДА БУДЕ
УДОБНО!

СИГУРНИ
СТЕ?

ПОТПУНО
СИГУРНА!

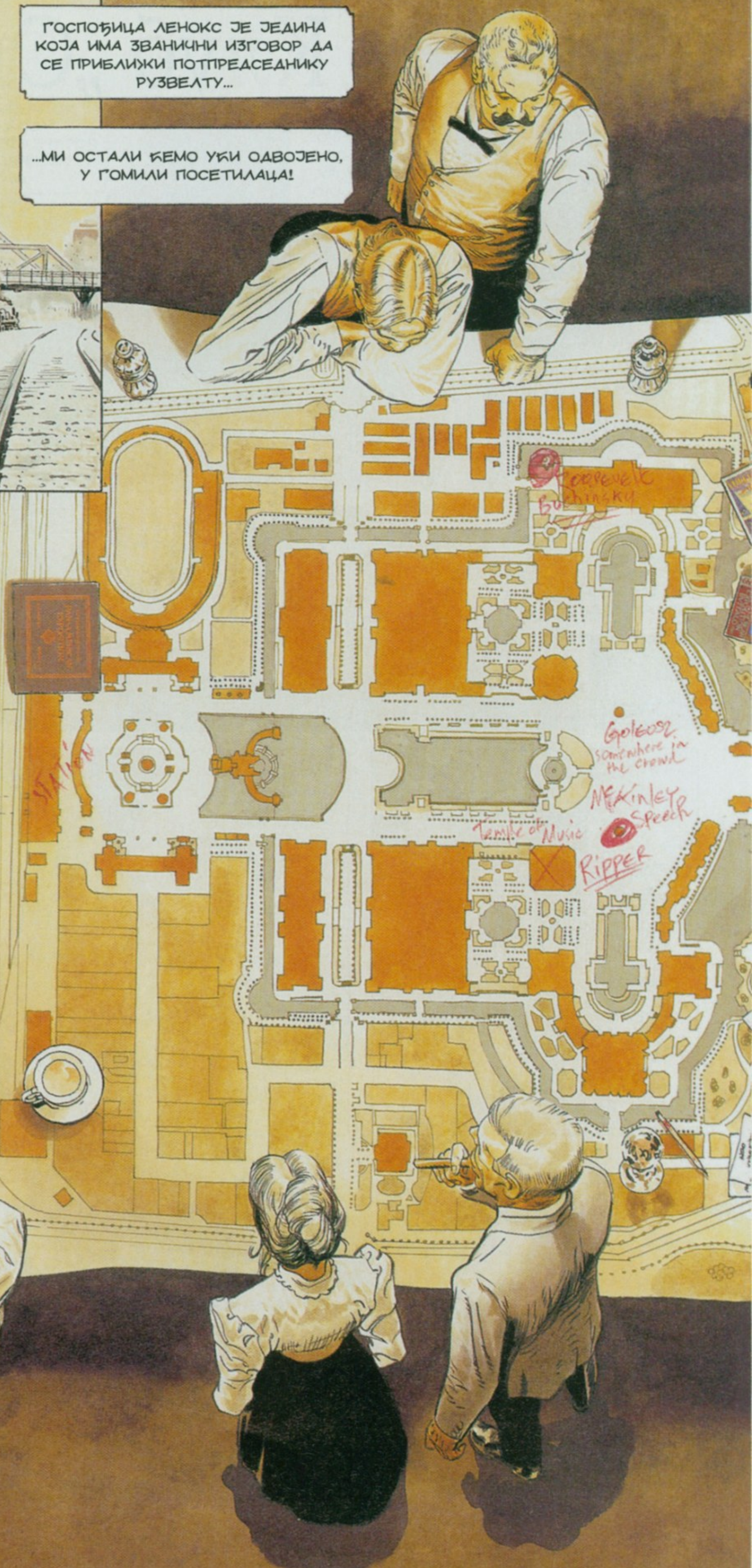

ГОСПОЋИЦА ЛЕНОКС ЈЕ ЈЕДИНА
КОЈА ИМА ЗВАНИЧНИ ИЗГОВОР ДА
СЕ ПРИБЛИЖИ ПОТПРЕДСЕДНИКУ
РУЗВЕЛТУ...

...МИ ОСТАЛИ ЋЕМО УЋИ ОДВОЈЕНО,
У ГОМИЛИ ПОСЕТИЛАЦА!

**МОРАЋЕМО
ДА РАДИМО
КАО ТИМ!**

АКО САМО ЈЕДАН ОД НАС
ЗАКАЖЕ, СВИ ЋЕМО
ПЛАТИТИ ШТЕТУ!

БИШОПЕ, ТИ КЕШ
СЕ ПОБРИНУТИ ЗА
ГЕНЕРАЛА РИПЕРА,
КОЈИ КЕ БИТИ
ПОРЕД
ПРЕДСЕДНИКА...

...МОРА ДА БУДЕ НА ВИДИКУ, ДА
БИ ДАО ЗНАК СВОЈИМ ЛУДИМА!

РИПЕР КЕ
ПОДИЊИ САБЛУ
ТАКО ДА ГА
ВИДЕ СВИ
ВОЗНИЦИ НА
ПОЛОЖАЈИМА
У ОКОЛНИМ
ЗГРАДАМА!

НА ТЕБИ ЈЕ НАЂЕШ ПРАВО
МЕСТО... И ДА ГА СПРЕЧИШ
ДА НАПРАВИ МАСАКР!

ИМАКЕШ
САМО ЈЕДНУ
ПРИЛИКУ!

И НЕ
ТРЕБА
ВИШЕ!

37

АНЖЕЛЕ, ЗНАМ ДА НЕ ВОЛИШ ОВО
ДА РАДИШ... АЛИ, НЕКО МОРА ДА
СЕ ПОБРИНЕ ЗА ЧОЛГОСА! ПО
РЕЧИМА НАШЕГ ДРАГОГ
СЕНАТОРА, ТО НИЈЕ НЕКИ
ПРВОРАЗРЕДНИ СТРЕЛАЦ...
ЧОЛГОС ЋЕ МОРАТИ ДА ПРИЂЕ
ПРЕДСЕДНИКУ КРОЗ МАСУ
ЊЕГОВИХ ОБОЖАВАЛАЦА...

...А ПОШТО ЉУДИ ИЗ
ОБЕЗБЕЂЕЊА НЕКЕ
ОБРАТИТИ ПАЖЊУ НА
ЈАДНОГ ИНДИЈАНЦА...

ДАМЕ И ГОСПОДО,
ДИИИВИТЕ СЕ ВЕЛИКОМ,
ЈЕДИНОМ, ПРАВОМ
ЏЕРОНИМУ! ПРИЂИТЕ,
ПРИЂИТЕ, НЕКЕ ВАС
УЈЕСТИ!

...ДОБИЈАШ ПРИЛИКУ ДА УХВАТИШ
ЧОЛГОСА... ЖИВОГ ИЛИ МРТВОГ!

ЧЕМУ ТО? МЕКИНЛИ МОЖЕ
ДА СЕ ОБОРИ И ДРУГАЧИЈЕ...

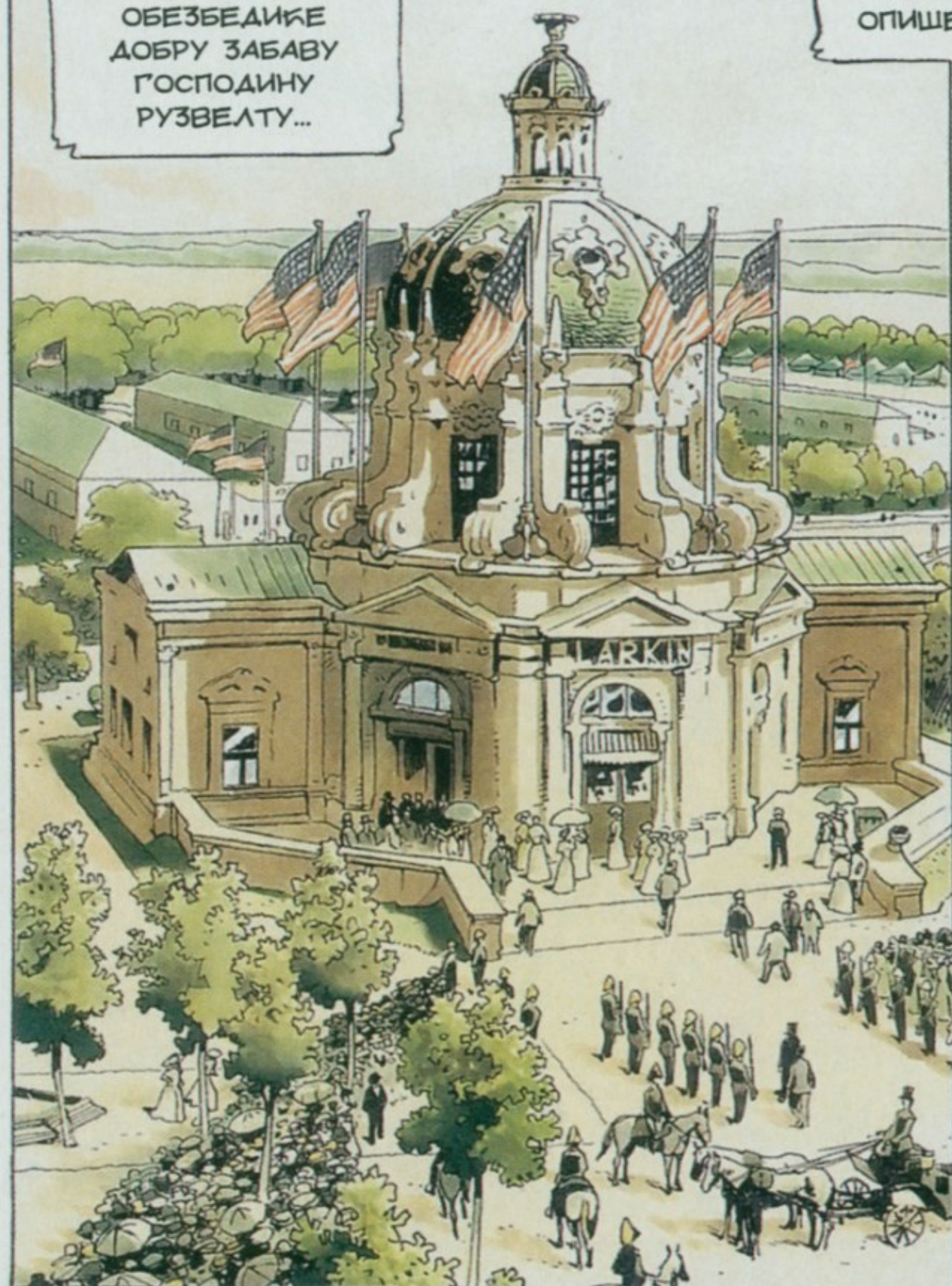
...КАО ДА ОВО
НЕШТО МЕЊА...
ОВА ЗЕМЉА ЈЕ
СТО ПУТА
ЗАСЛУЖИЛА ОНО
ШТО ЋЕ ЈОЈ СЕ
ДОГОДИТИ!

УРАДИКЕ
СВОЈ ПОСАО!
НАСТАВЉАМО!

БАРТ И
ГОСПОЏИЦА
ЛЕНОКС
ОБЕЗБЕДИКЕ
ДОБРУ ЗАБАВУ
ГОСПОДИНУ
РУЗВЕЛТУ...

...И ПАЗИТИ ДА
ПРЕЖИВИ КАКО
БИ МОГАО ДА ЈЕ
ОПИШЕ УНУЦИМА!

ГОСПОДИНЕ
ПОТПРЕДСЕДНИЧЕ, ДАМЕ
И ГОСПОДО... ПОКУШАЊЕМО ДА
УТВРДИМО КАКВА ЈЕ ТО ТРАУМА
УНАЗАДИЛА ОВОГ ЈАДНИКА
ДО СТАДИЈУМА
ЖИВОТИЊЕ!

МОЛИМ ВАС ДА ПОСМАТРАТЕ
У ТИШИНИ, ДА НЕ БИСТЕ
ПОРЕМЕТИЛИ СЕАНСУ
ХИПНОЗЕ!

...ВЕ...
ВЕЛИКА
ЧАСТ...

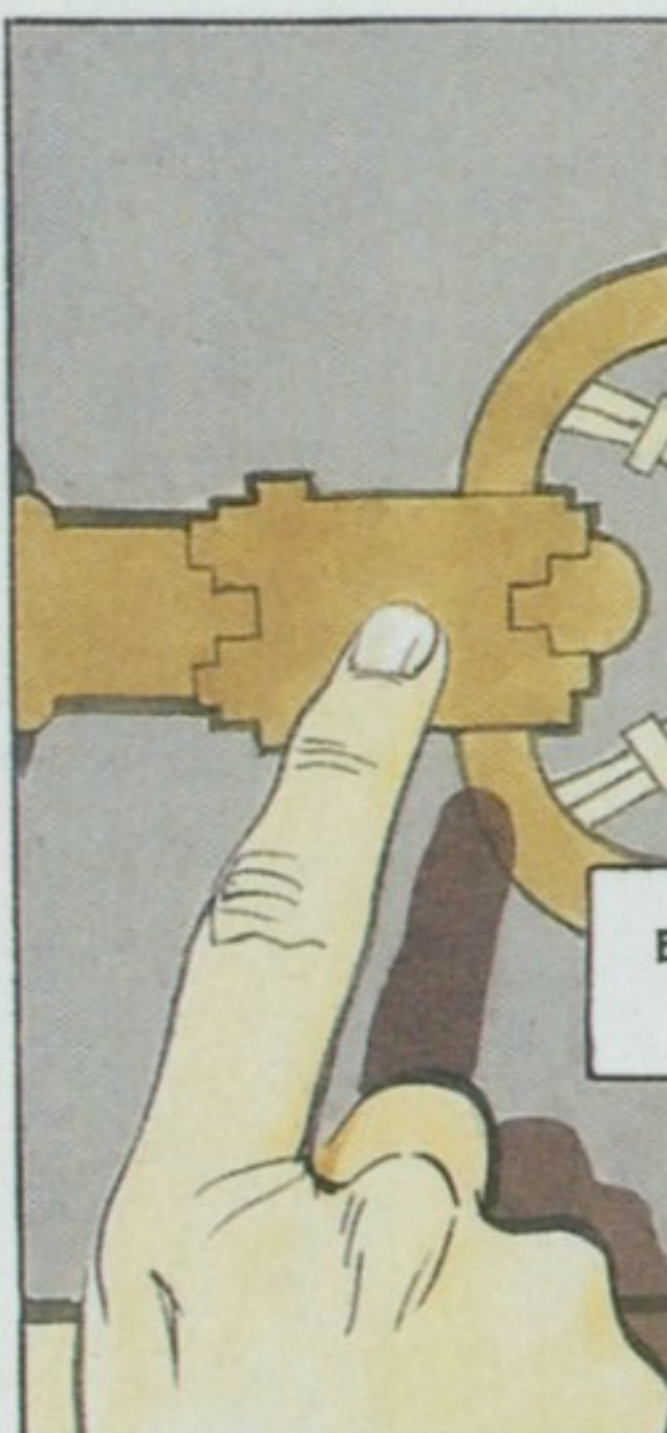
ШТО СЕ
КРОУЛИЈА
ТИЧЕ, ОН ЈЕ
МОЈ!

ОН ЈЕ ВОАЈЕР САДИСТА,
ПЕРВЕРЗЊАК КОЈИ УЖИВА
У ПРИЗОРУ ПАТЊЕ!
БИЋЕ У ПРВИМ
РЕДОВИМА!

КОЈЕ ЈЕ ПО ВАМА
НАЈБОЉЕ МЕСТО ЗА
ОСМАТРАЊЕ?

ЕЛЕКТРИЧНА
КУЛА!

А КАКО
МОЖЕТЕ ДА
БУДЕТЕ ТАКО
СИГУРНИ?

ЗАТО ШТО МИ ЈЕ
ПОСАО ДА БУДЕМ
СИГУРАН!

ВИШЕ НЕ
ВЕРУЈЕТЕ СВОЈИМ
ЉУДИМА?

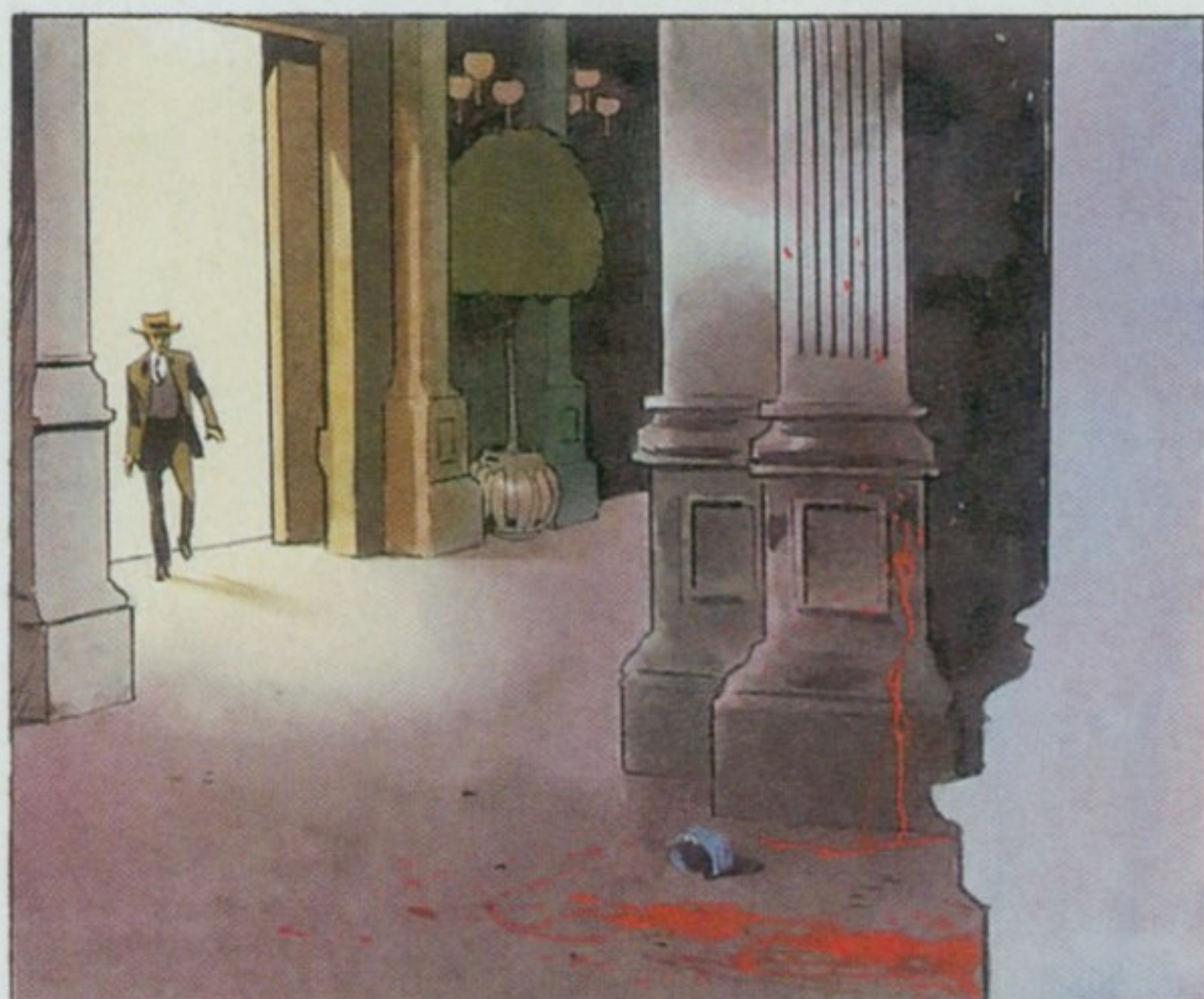
НЕМА
ПОТРЕБЕ ДА
ЧУЈУ ОНО ШТО
ЋУ ВАМ РЕКИ!

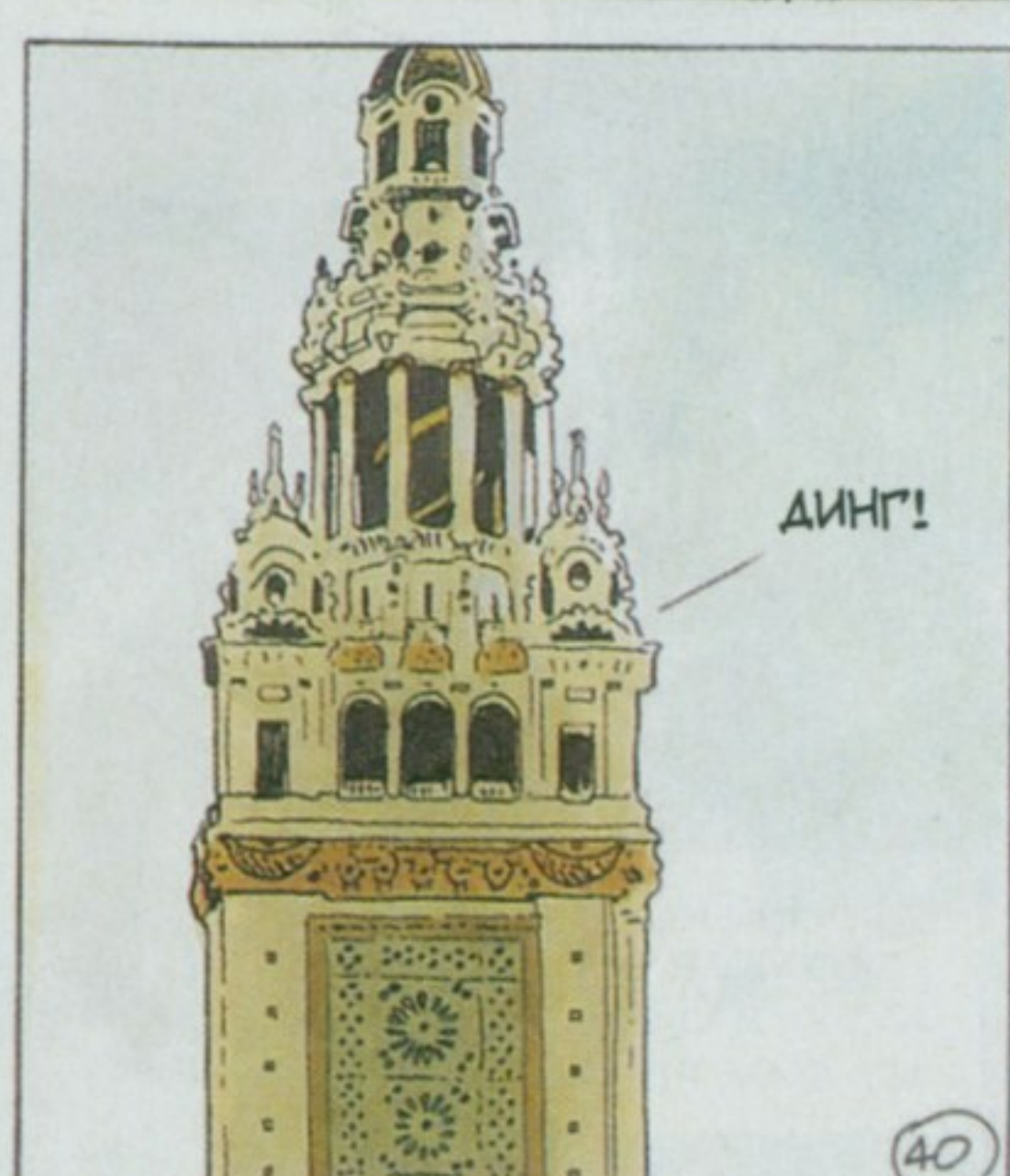
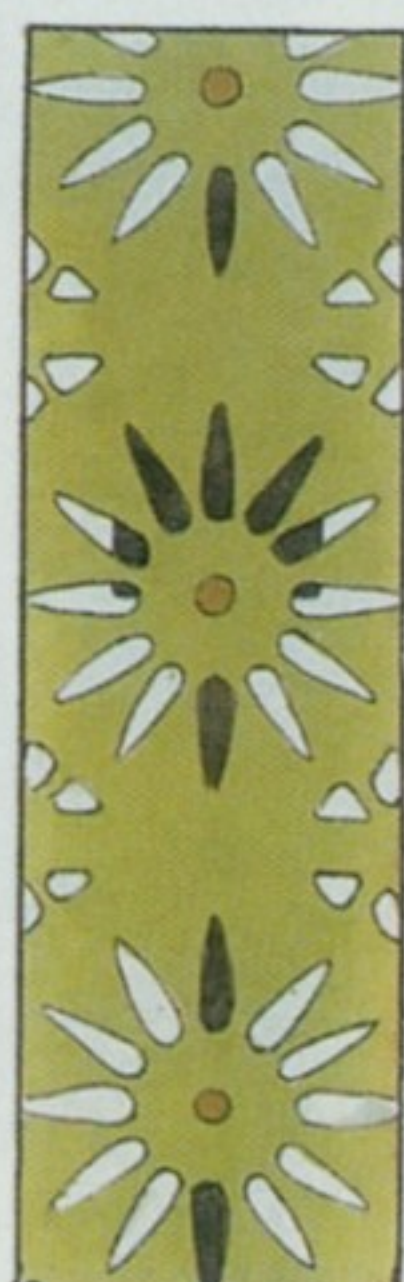
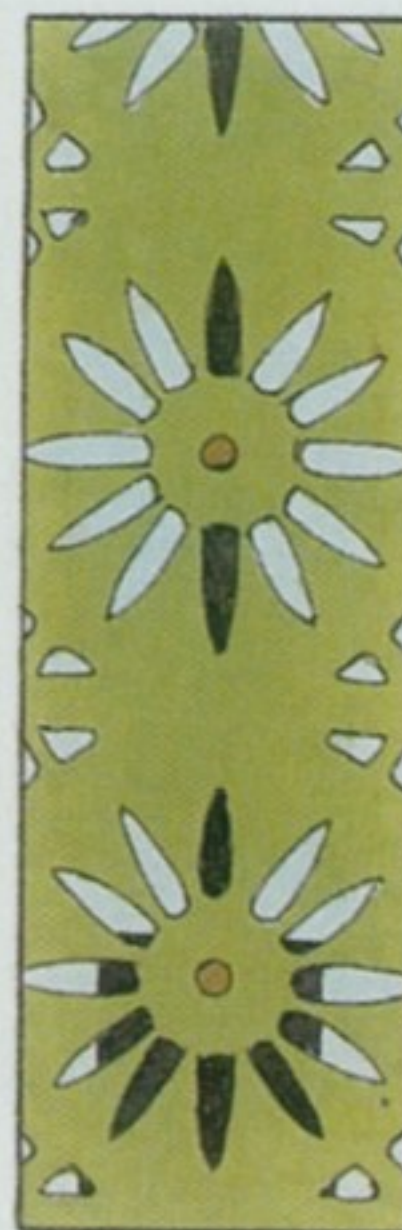
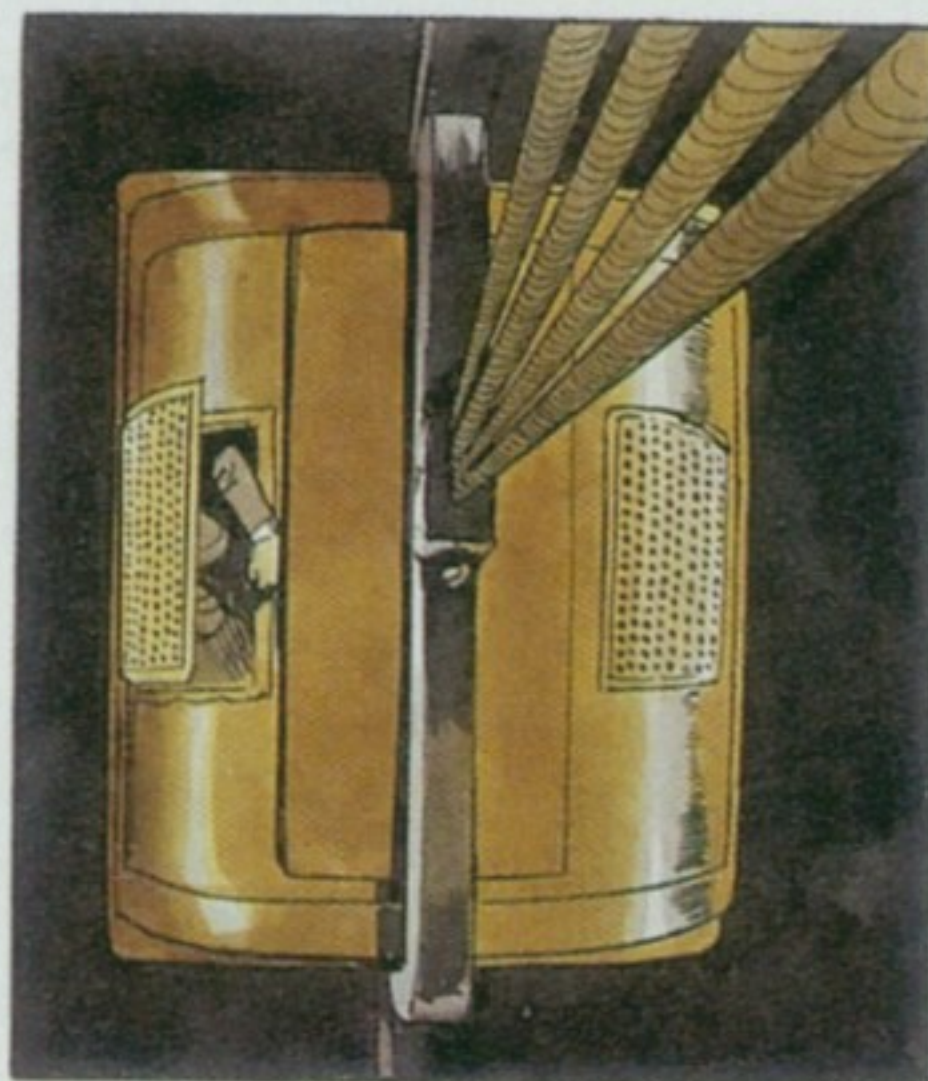
ВАШ БРАТ ВАМ ЈЕ
ПРЕНЕО СВОЈЕ БРЕМЕ,
ГОСПОЋИЦЕ! УГОВОР
КОЈИ НЕ СМЕ ДА
НЕСТАНЕ...

...АЛИ ВИ СТЕ
САМО ЈЕДНО
ОД ИМЕНА НА
ОВОМ СПИСКУ!
ВИ СТЕ
ЈЕДАН ОД
КРОУЛИЈЕВИХ
ТАЛАЦА!
АКО УМРЕ,
УМРЕЋЕТЕ
И ВИ!

...ДА МИ ПРИЂЕ ПРЕКО ОНОГА ШТО МИ ЈЕ НАЈДРАЖЕ...

ПРИЋИТЕ,
ГОСПОДИНЕ
ЧЕПЕЛ...

...ИЛИ ДА ВАС ЗОВЕМ МОРТОН?
ЗЕМЉАЦИ МОГУ СЕБИ ДА ДОЗВОЛЕ
МАЛО БЛИСКОСТИ!

НЕ УСТРУ-
ЧАВАЈТЕ
СЕ, АЛИ-
СТЕРЕ!

КАКАВ СПЕКТАКЛ, ЗАР НЕ?
МИЛИОНИ ДОЛАРА
ПРОКЕРДАНИ ЗА ОВАЈ
ЦИРКУС, А ЧЕТВРТИНА ОВЕ
ЗЕМЉЕ НЕМА ХЛЕБА ДА
ЈЕДЕ...

НИШТА СЕ НИЈЕ ПРОМЕНИЛО ОД
АНТИЧКОГ ДОБА! ХЛЕБА И ИГАРА,
ТО ЈЕ СВЕ ШТО НАМ НУДЕ...

УВЕК ЈЕ
БОЉЕ ОНО
ШТО ВИ
ПРЕДЛА-
ЖЕТЕ!

ЗАБОГА, МОРТОНЕ! ЗНАМО ТЕ
ПРИДИКЕ БОЉЕ ОД ИКОГ ДРУГОГ!
ХОЋЕШ ЛИ СРЕЌУ? ЗАДОВОЉИ СЕ
ЖЕНОМ И ТО САМО ЈЕДНОМ! ПОШТУЈ
СЛАБОГ КАО И ЈАКОГ! ОДБАЦИ
СТРАСТ! ПОТИСНИ НАГОНЕ!

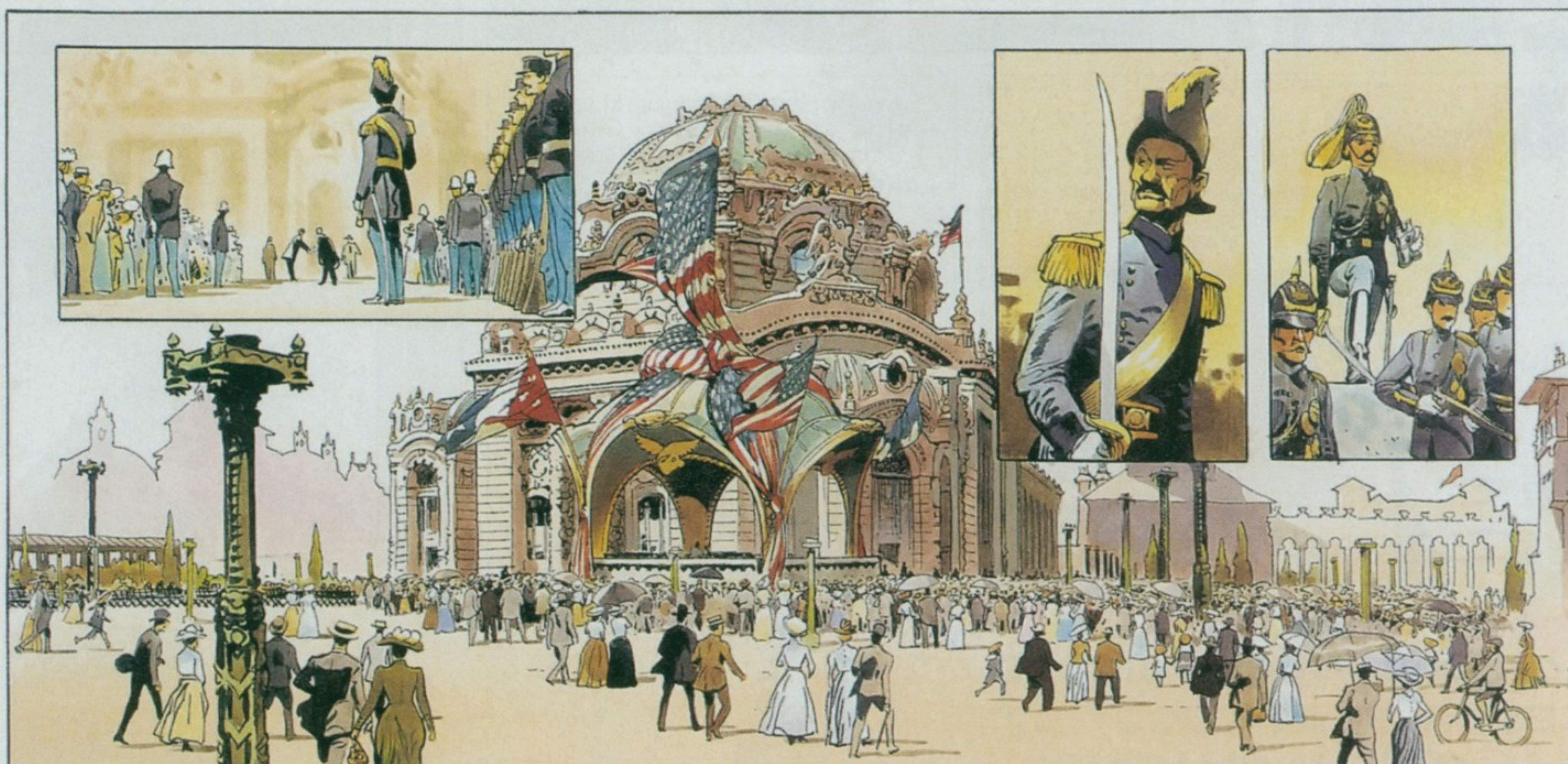
ОДБАЦИ, ПАТИ, ШИБАЈ
СЕ! ЗАУЗДАЈ СВОЈУ ПУТ
И ДУШУ И ВИДЕЋЕШ
НЕБО! ЛАЖИ! ЛАЖИ!
ЛАЖИ!

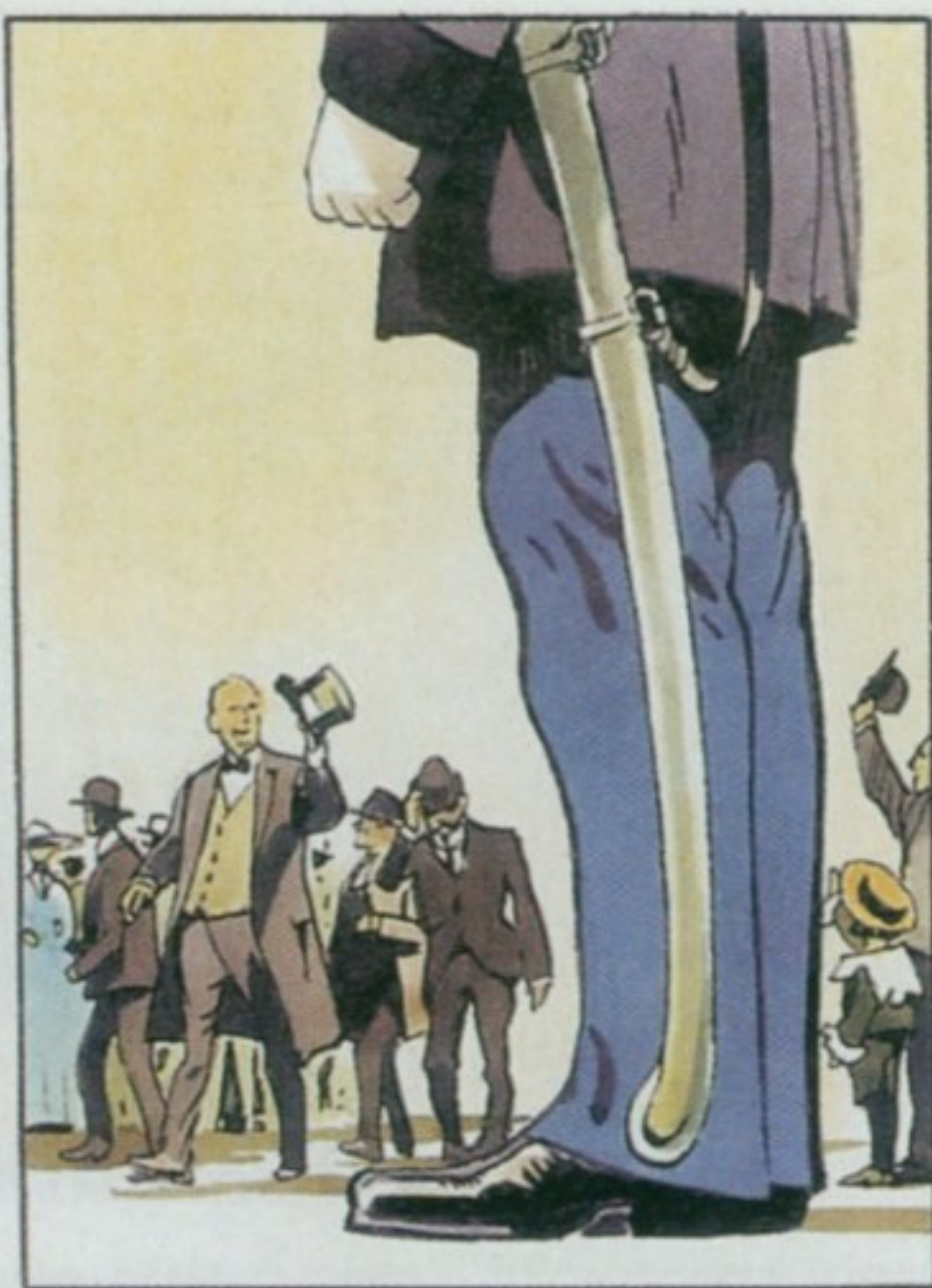

УЧЕ НАС ДА
ОКРЕНЕМО
ДРУГИ ОБРАЗ...
ДА БИ НАС
БОЉЕ
ПОДЈАРМИЛИ!

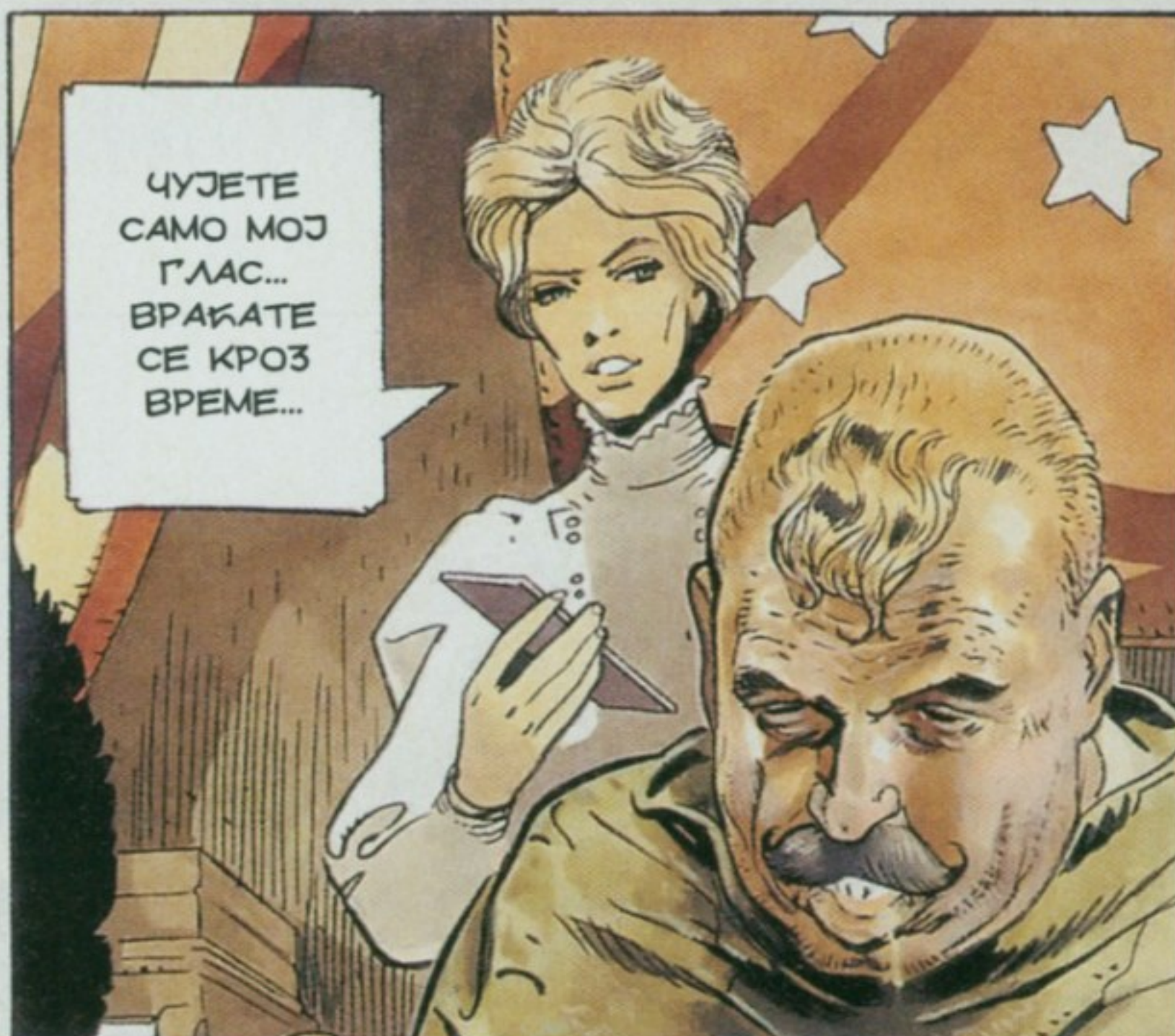
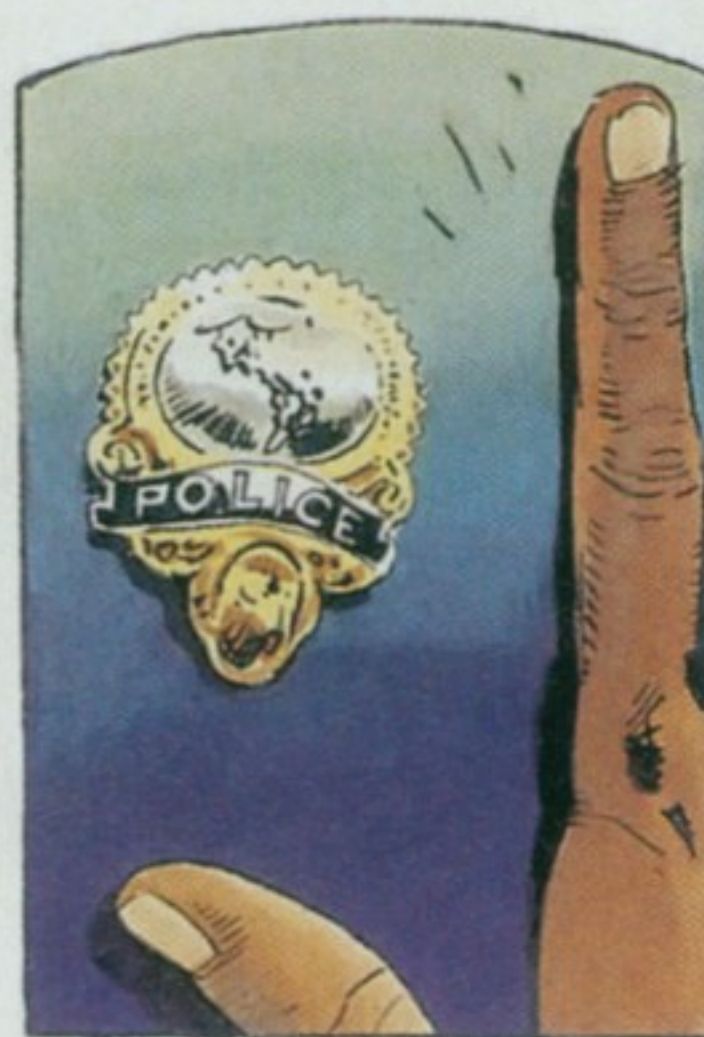

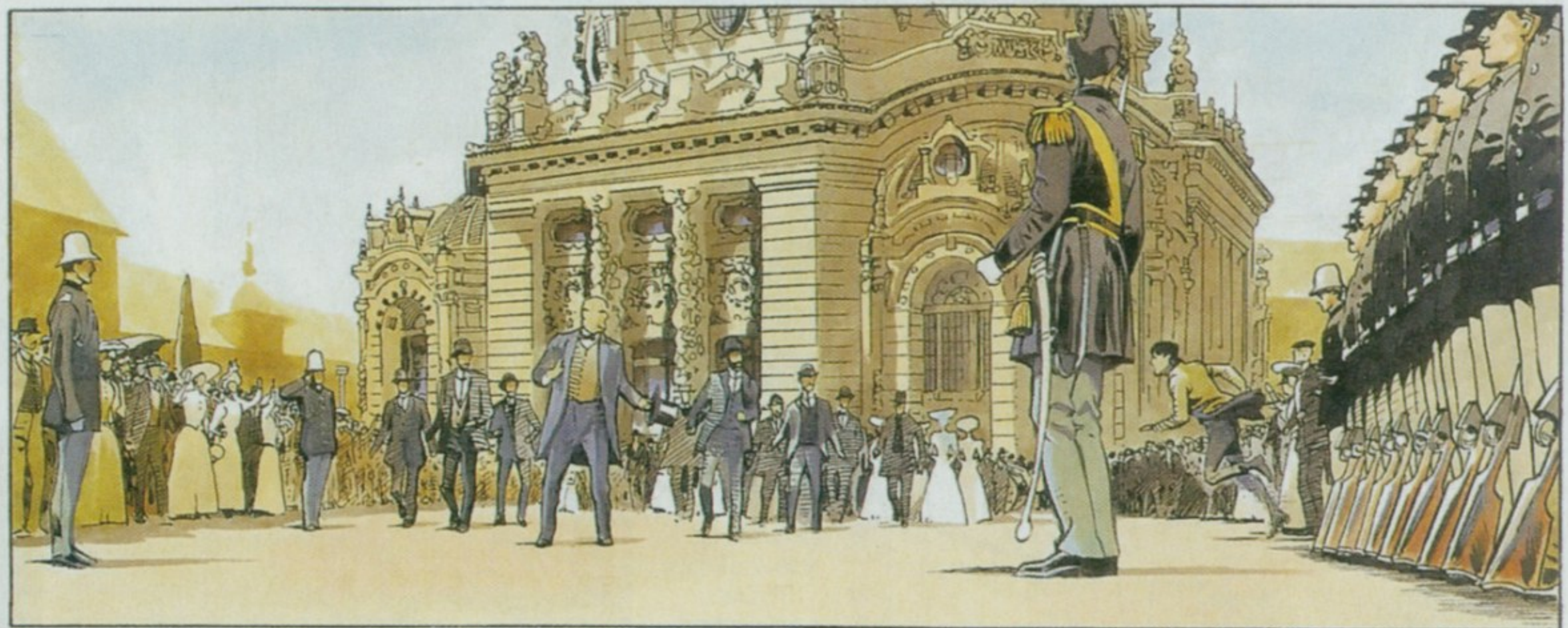
АЛИ, ДАНАС СВЕ ТО
МОЖЕ ДА СЕ ПРОМЕНИ...
ДОШЛО ЈЕ ВРЕМЕ
ЗА ОСЛОБОЂЕЊЕ!

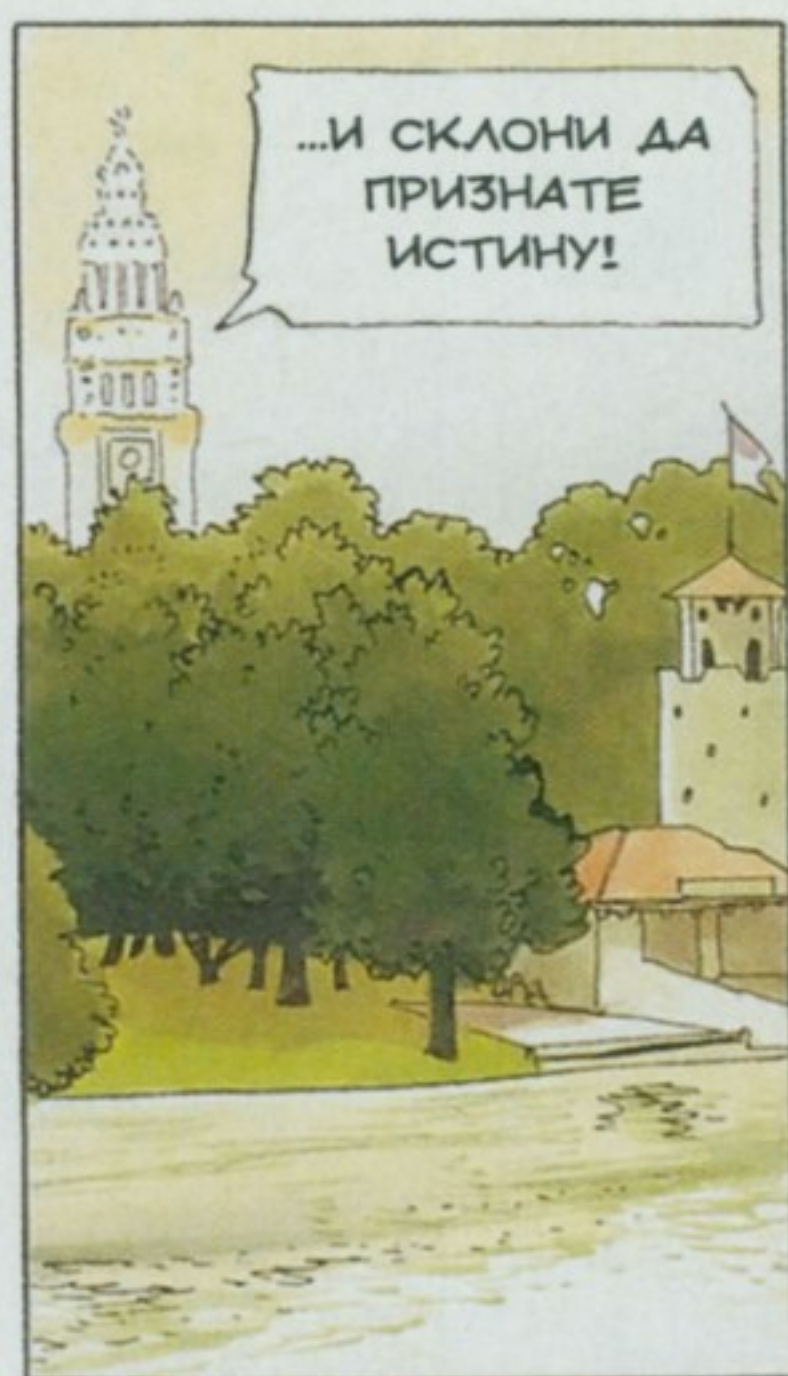

ХАЛО! ПОЛАКО!
НЕ ГУРАЈ СЕ!

У ПОМОК!
УБИЦА!

ЗАВЕЖИ!
ПОКУШАВАМ
ДА ТИ
СПАСЕМ
ЗАДЊИЦУ,
ТЕДИ!

И ТАКО СТЕ
ДОШЛИ КОД МЕНЕ...
А ЗАШТО ОНДА...

...АКО НЕ
У НАДИ ДА БЕТЕ
ИСКОРИСТИТИ МОЈ
ДАР? У НАДИ ДА
БЕТЕ СПАСТИ...
МЕГАН!

КАД БУДЕ ИЗГОВОРИО
ИМЕ ВАШЕ КВЕРКЕ,
ПАШКЕТЕ У ТРАНС!
ЧУКЕТЕ САМО МОЈ ГЛАС:
„УБИЈТЕ ГА! УБИЈТЕ
КРОУЛИЈА!”

ЧЕПЕЛ!
СЛУШАЈТЕ МЕ...

ЧЕПЕЛ!

ЦРКНИ!

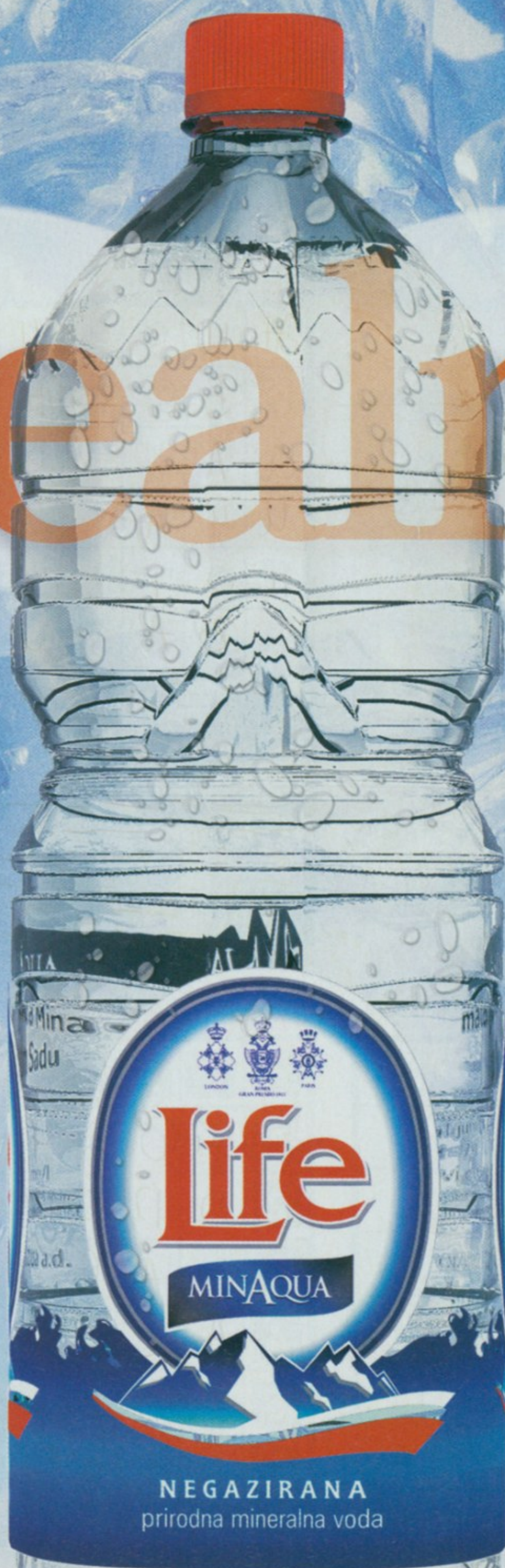

Н...НЕ... НЕ!
ТО ЈЕ НЕМОГУЋЕ!

НЕ!

Idealno!

Idealan odnos Ca i Mg

Element	Life MINAQUA	Evian
Mg	28 mg/l	24 mg/l
Ca	72 mg/l	78 mg/l

АНАГРАМ

Та РЕКЛАМА
показује
где се млеко
прерађује ■

УКРШТЕНИЦА ЗА СТРПЉИВЕ

Т	Р	А	П	И	С	Т	■	К
Р	Е	Т	А	///	Т	О	М	А
Е	Н	А	///	Р	А	К	У	Н
Ф	Е	Р	Д	У	Н	А	Н	Д
///	К	И	О	С	К	///	И	У
А	Л	///	М	А	О	Р	■	Д
Ж	У	С	Т	У	Н	Е	Н	А
У	В	О	А	Н	Д	Р	У	Т
Л	А	Н	С	Е	Р	///	У	К
У	Н	А	Т	///	Е	М	А	Н
Н	О	Т	■	Н	А	У	Т	У
А	В	А	Л	У	С	Т	У	О

У означена поља упишите име и презиме тенисерке са слике. Укрштеницу даље решавајте распоређујући речи из пописа и уцртавајући црна поља која недостају.

АВАЛИСТИ, АЛ, АНДРЕАС, АРА, АТАРИ, ДОМАЋИНИ, ЕМАНАТ, ЕНА, ЖИЛИНА, ИВАНОВ, ИВО АНДРИЋ, ИИ, ИНАТ, ИНЕ, КАНДИДАТ, КАЧО, КИОСК, ЛАНСЕР, ЛТ, МАОР, МУНИ, МУТ, НАУТИЧАР, НИ, НИЦАТИ, НОТ, ПА, ОРСОН, РАКУН, РАНД, РЕАЛ, РЕНЕ КЛЕР, РЕТА, РИСАН, РС, САТАР, СНЕТ, СОНАТА, СТАНКО, ТАСТ, ТОМА, ТОКА, ТРАПИСТ, ТРЕФ, ТРН, ФЕРДИНАНД, ЦИКАДА ■

ИСПУЊАЉКА

1								
2								
3								
4								
5								
6								

А, ГЛУ, ЗА, КА, КА, КАР, КО, КСИ, ЛА, ЛИ, МА, МЕ, МУМ, НИ, ПО, ПО, ПО, РА, СТИ, ТЕ, ТИ, ТО
Од наведених слогова склопите тражене речи и упишите их водоравно. У означеним пољима добићете називе летовалишта са слике и државе у којој се налази.

1. Највећа могућа вредност, 2. Врста бомбоне, 3. Фармацеут, 4. Глупи поступци или глупе речи, 5. Београдска новинска кућа, 6. Легално ■

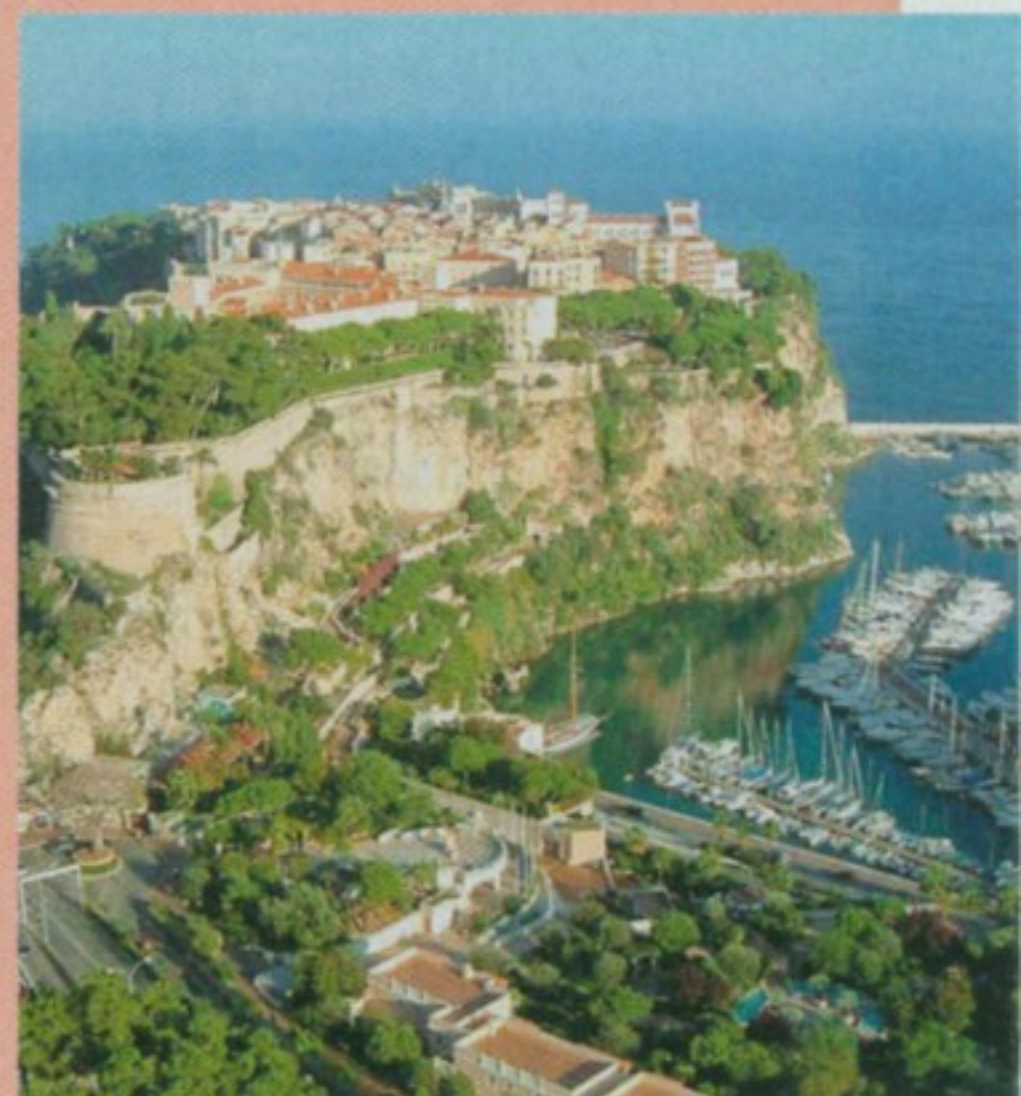

УКРШТЕНИЦА

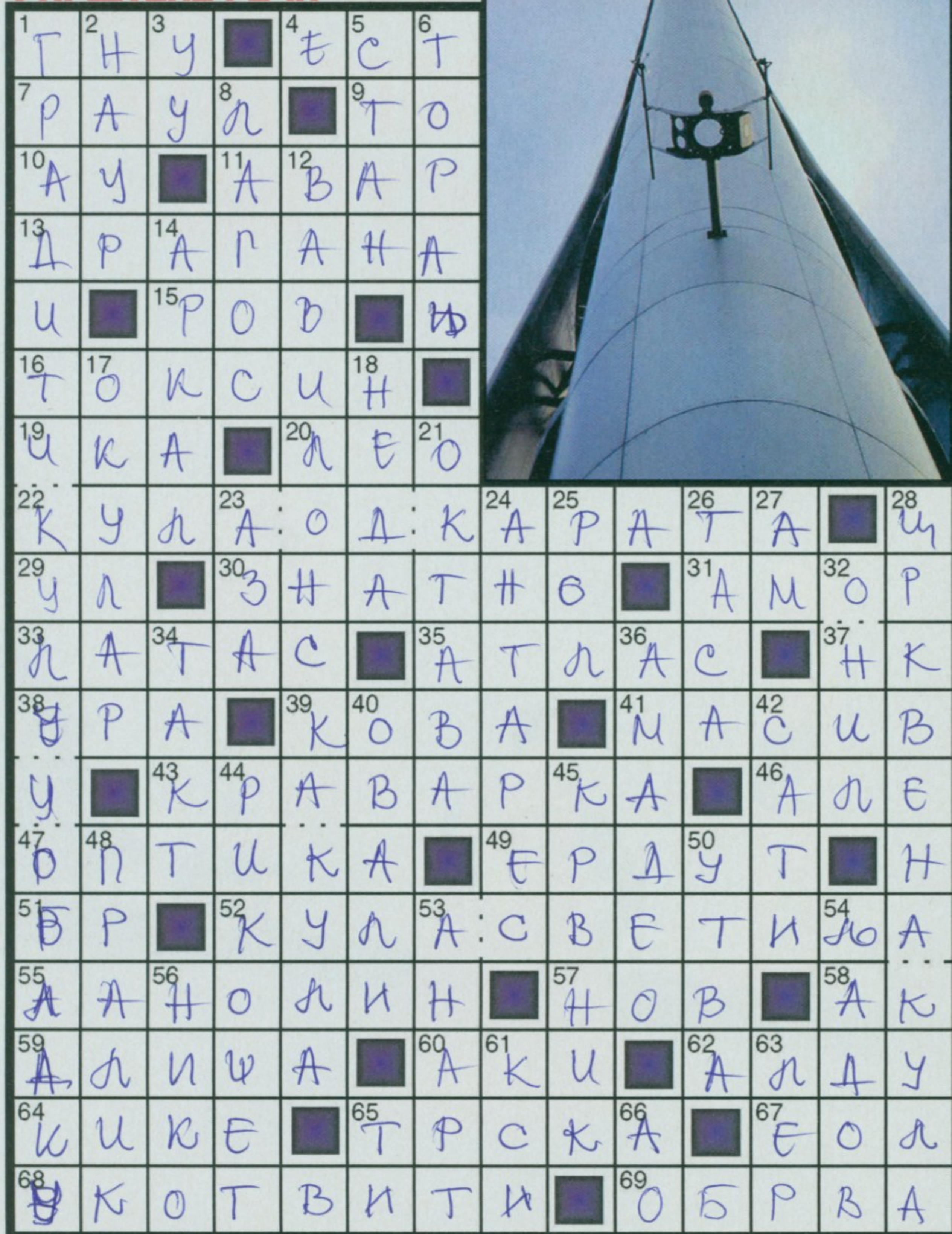
■	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	М	О	Н	Т	Е	К	А	Р	О	
2	О	П	О	Р	Т	У	Н	У	С	Т
3	Н	А	С	Т	А	В	А	К	■	В
4	А	С	■	У	Р	А	Н	■	П	О
5	К	А	Л	У	■	Р	А	Т	А	Р
6	О	У	Ю	А	У	У	■	К	С	И

ВОДОРАВНО: 1. Град са слике, 2. Споразумаш, 3. Продужетак – Ознака за волт, 4. Првак, шампион – Азијска држава (главни град Техеран) – Река у Италији, 5. Некадашњи немачки фудбалер Манфред – Земљорадник, 6. Врста зуба (мн.) – Грчко слово ■

УСПРАВНО: 1. Држава у којој је град са слике, 2. Каиш, ремен, 3. Орган чула мириса – 13. и 17. слово азбуке, 4. Део кичме, 5. Гас за успављивање – Ознака за Целзијус, 6. Радници који припремају храну, 7. Стари египатски писац, 8. Рикард одмила – Тениски клуб (скр.), 9. Два сугласника – Човеку верна животиња, 10. Рупе ■

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ВОДОРАВНО: 1. Афрички папкар, 4. Естонац, 7. Фудбалер „Реала“ из Мадрида, 9. Показна заменица, 10. Први и пети самогласник, 11. Припадник монголског племена, 13. Име глумице Варагић, 15. Шанац, 16. Отров, 19. Место код Опатије, 20. Име певача Мартина, 22. Нешто непоуздано и климаво (фиг.), 29. Аутомобилска ознака за Улцињ, 30. У великој мери, 31. Римски бог љубави, 33. Турски војсковођа, Омерпаша, 35. Збирка географских карата, 37. Иницијали глумца Кејџа, 38. Узвик усхићења, 39. Ковиљка одмила, 41. Велика планина, 43. Жена која чува краве, 46. Немани, 47. Наука о светлу, 49. Место у Хрватској на Дунаву, 51. Символ брома, 52. Светионик, 55. Жућкаста маса која се добија од вунене масти, 57. Неупотребљаван, 58. Атлетски клуб (скр.), 59. Име глумице Силверстон, 60. Име певача Рахимовског, 62. Острво у групи Фиџи (анаграм: ДУЛА), 64. Перчини косе, 65. Мочварна биљка, 67. Грчки бог ветра, 68. Усидрити, бацити котву, 69. Већа ■

УСПРАВНО: 1. Планирати нешто нерелно (скр.), 2. Град у Јордану (анаграм: УРАН), 3. Иста слова, 5. Просторије за становање, 6. Други назив за кулу, 8. Највећи град у Нигерији, 12. Грађевина у античком граду у Азији, 14. Врста дивље овце, 17. Сочиво ближе оку у дурбину, 18. Име певачице Украден, 21. Обим свих осам тонова, 23. Азалеја одмила, 24. Сазвежђе Северног неба, 25. Врста крагне, 26. Танасије одмила, 27. Самогласник и сугласник, 28. Звоник цркве, 32. Амерички глумац, Рајан, 34. Музичка мера, 36. Име сликара Модилјанија, 40. Јајолики тањир, 42. Часови, 44. Метак који се одбио од зида, 45. Крвни непријатељ, злотвор, 48. Првобитни лик, основна форма, 50. Врста дивље патке, 53. Припадник старог народа уз реку Драву, 54. Руски композитор, Анатолиј, 56. Ниједно лице, 61. Грчко слово, 63. Празан ход мотора, 65. Лична заменица, 66. Два самогласника ■

СПОЈИТЕ ПАР!

1. Хилари
2. Ума
3. Рене
4. Рис
5. Пета
6. Лив
7. Кејт
8. Хале
9. Луси
10. Патриша

- а. Зелвегер
- б. Аркет
- в. Бери
- г. Свенк
- д. Винслет
- ђ. Турман
- е. Витерспун
- ж. Лу
- з. Тајлер
- и. Вилсон

РЕШЕЊА НА СТРАНИ 65

КАКО ДА РАСПОРЕДИТЕ ИГРАЧКЕ И ФИГУРИЦЕ НА ПОЛИЦИ?

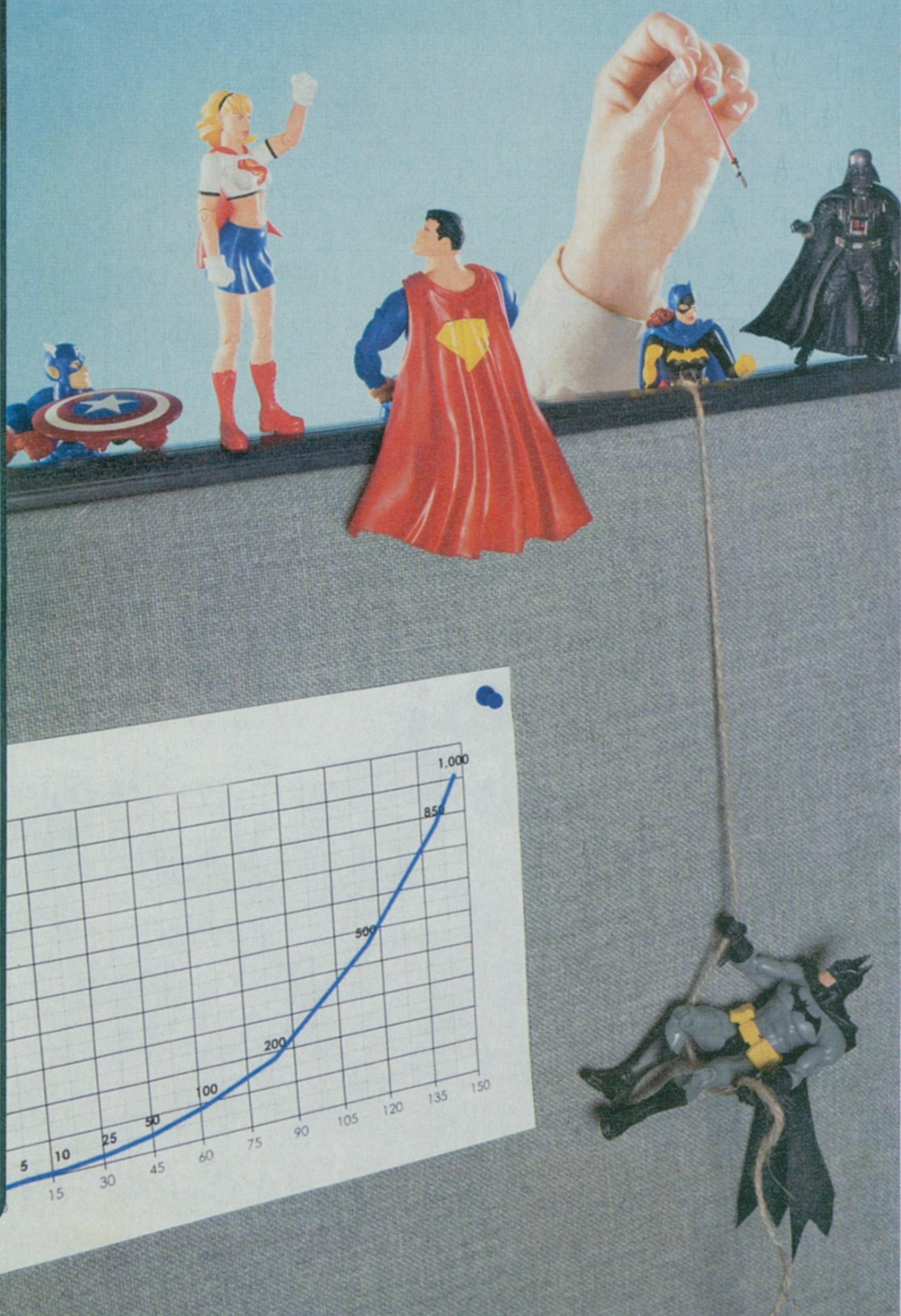
1. Побрините се да фигурице стоје како треба. Ако је потребно, залепите их за полицу ■

2. Водите рачуна о томе како групишете фигурице. Ништа тако отворено не показује немарност као кад фигурица из првих „Звезданих стаза“ стоји одмах до фигурице из „Звезданих стаза: Нове генерације“. А ако желите да истакнете добру страну своје природе, Дарт Вејдер отпада у било ком виду ■

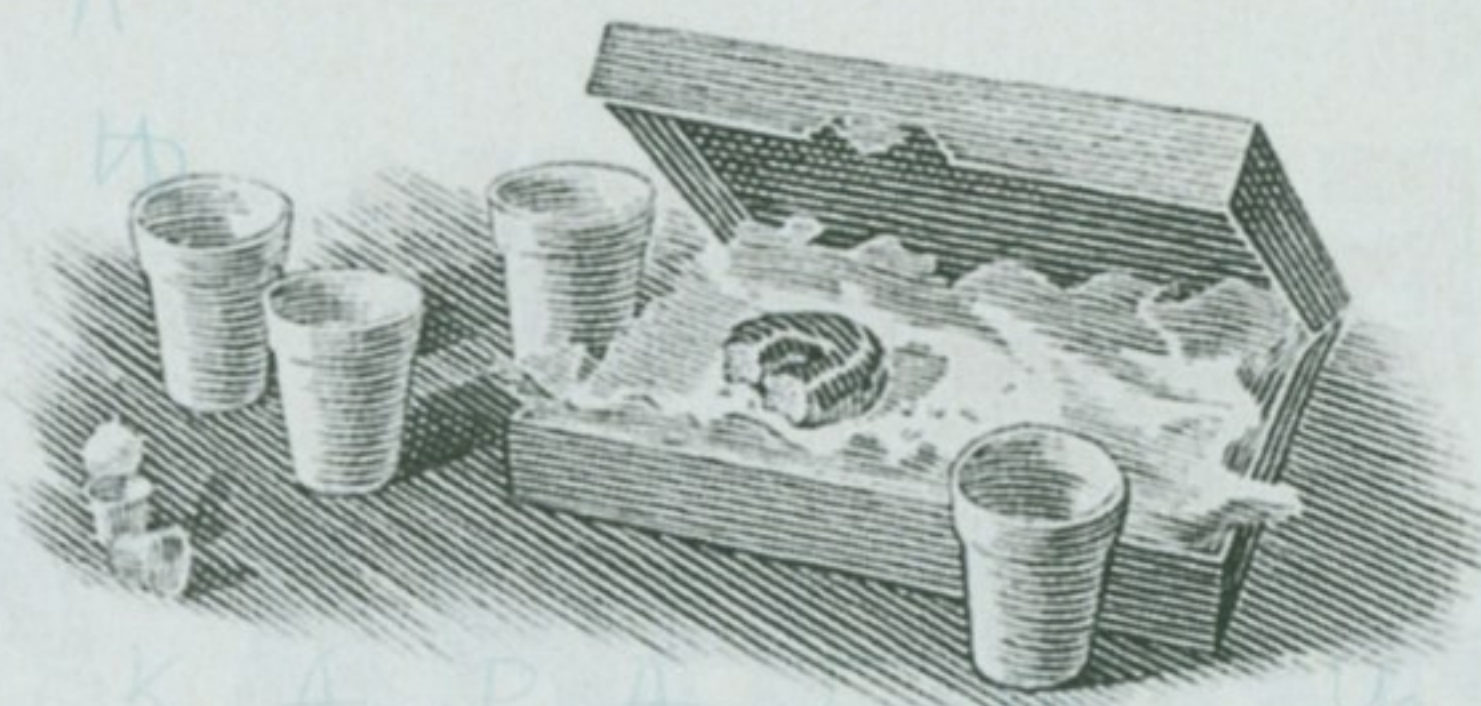
3. Избегавајте фигурице којима се виде црева или унутрашњост лобање. Доследно томе, прескочите и фигуре зечица из „Плејбоја“ или порно глумица јер ћете оставити утисак усамљеника и очајника ■

4. Додатке фигурица склоните на сигурно место. Готово свака акциона фигурица има пратећу опрему, рецимо оружје. Те ситне ствари лако се губе – верујте човеку који ни данас не може да прежали губитак малене светлосне сабље Лука Скајвокера ■

5. Направите размак између фигурица. Ако једна случајно падне, да не обори остале у низу као домине. Замислите Робина како је пао преко Бетмена, а обојица имају смешак на лицу. Кад смо код тога, водите рачуна да фигурице не постављате у непристојне положаје. У првом тренутку то је можда смешно, али показује лош укус ■

КАКО ДА ОДРЖИТЕ КРАТАК САСТАНАК?

1. Уместо састанка покушајте да све завршите телефонским разговором или и-мејлом, или у необавезном ћаскању ■

2. Припремите јасан распоред. Ако је састанак неизбежан, одредите благовремено о чему тачно треба да се прича

и какве је одлуке неопходно да се донесу ■

3. Позовите само људе који су неопходни. Најгоре је седети на састанку коме није потребно да присуствујете ■

4. Сазовите састанак на коме ће људи да стоје. То ће допринети да излагање

буде кратко, сви ће се држати теме, а усредсређеност ће бити на високом нивоу ■

5. Почните састанак на време. Немогуће је да састанак буде кратак ако се људи окупљају десет минута. Размислите о неком поступку који награђује тачност. На пример, кафа само за оне који су први стигли, или редослед излагања по реду којим су људи долазили. Тако ће састанак да се заврши тачно кад је било предвиђено. Они који су закаснили, неће добити прилику да говоре ■

6. Поставите штоперицу тако да је сви у соби виде и држите се предвиђеног времена. У „Google” састанци се одржавају у просторији са сатом пречника један метар који стоји на зиду и гласно откуцава ■

КАКО ДА ОЗБИЉНО РАДИТЕ КОД КУЋЕ?

1. Атмосфера радна, као на послу. Тешко је да се ради на домаћем намештеном кревету, у пицама и кућним папучама. Истуширајте се и обуците као за посао ■

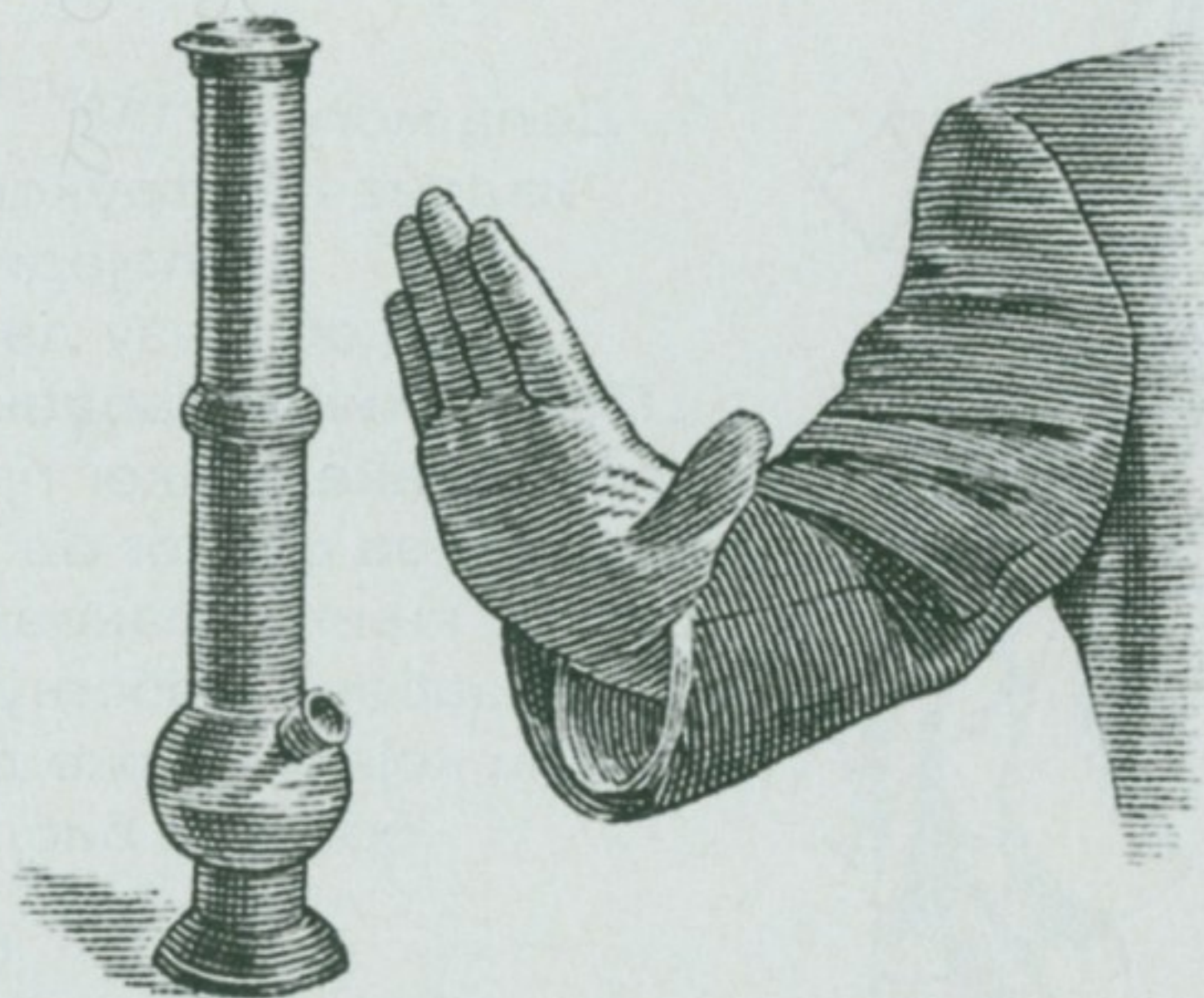
2. Издвојите свој радни простор. Ако вам је рачунар у дневној соби, вероватније ћете укључити неку видео-игру или отпратити неки филм него што ћете да радите. Требало би да имате собу за рад. Под савршеним околностима, то би била соба са засебним улазом. У сваком случају, прогласите неки простор својом канцеларијом и ту боравите само кад радите ■

3. Поставите брану. Прилично је јасно да од посла нема ништа ако пас очекује да га одведете у

шетњу, клинци траже нешто за јело, а рођака зове више пута да вас подсети на рођенданску журку за две недеље. Изолујте се од свега тога ■

4. Поставите себи кратке рокове. Кад је цео дан пред вама, изгледа као да

вам је све време овог света на располагању. Зашто онда да не погледате најновију епизоду „Галактике”, па ћете да наставите посао... и тако оде дан. Поставите себи кратке рокове, јер осећај да је нешто хитно помаже да сви послови буду завршени благовремено ■

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
КЊИЖЕВНА
НАГРАДА

**Бирамо најбољу књигу за младе
објављену у 2007. години.**

Књижевна награда „Политикин Забавник”,
установљена 1979. године, додељује се
сваке године најбољем делу за младе.
Право да конкуришу за ову награду имају
сви чија су дела први пут
објављена
између
1. јануара и 31. децембра 2007. године
на српском или на једном од језика
националних мањина. Необјављени
рукописи се не примају.

Дела могу да пријављују
издавачи, струковна удружења
и појединци,
уз обавезу да редакцији
„Политикиног Забавника” доставе пет
примерака сваког предложеног дела
– по један за сваког од пет чланова жирија.
Све те књиге чланови жирија ће, након
што изаберу најбољу, поклонити некој
школи која не може да се похвали баш
богатом библиотеком.

Књиге треба послати до 31. децембра
2007. године на адресу:
„Политикин Забавник”, Македонска 29,
поштански фах 124, 11001 Београд,
са назнаком

„За књижевну награду”.

Награда ће бити уручена на
Дан „Политике”
25. јануара 2008. године.

Želimo vam srećnu, predivnu, razigranu i naravno, slatku 2008. godinu!

Draga deco!

I ove godine Kraš vam poklanja dečiji kalendar za 2008. godinu.
Skupite 4 kesice KIKI bonbona i jednu etiketu ili kesicu KRAŠ EXPRESSA i do 31. decembra 2007. pošaljite na:
Kraš commerce d.o.o., p.f. 505, 11200 Beograd
Prvih 2.000 pošiljki nagrađujemo dečjim kalendarom KRAŠ!

СВЕТ У РЕКОРДИМА

НАЈТЕЖЕ ЈЕ...

☀ **Најтежа**, али не и најмоћнија, била је ракета „Сатурн V” која је 1969. године однела човека на Месец. У тренутку лансирања била је тешка 2903 тоне и произносила је потисак од 3440 тона ■

☀ **Најтежа** планета у Сунчевом систему је Јупитер: његова маса је 318 пута већа од масе Земље, то јест износи шест милијарди милијарди тона ■

☀ **Највећа** туморна маса уклоњена из људског тела тежила је 137,6 килограма. Тумор је настао на јајнику једне тридесетчетворогодишње жене из Калифорније која се после операције потпуно опоравила ■

☀ Совјетски авион „Антонов Ан-225 Мрија” (Сан) **најтежи** је авион на свету намењен превозу терета. У тренутку полетања тежак је 600.000 килограма (без терета 175.000 килограма). Данас је у употреби још само један ■

☀ **Најтежи** аутомобил на свету је „зил 41047” из доба совјетске државе. Тежак је 3550 килограма, може да прими седам путника у три реда седишта. Има 315 коњских снага и иде брзином до 200 km/h ■

☀ **Најтежи** воз за превоз робе био је тежак 99.732,1 тону и дугачак 7353 метра, а вукло га је осам дизел-локомотива. Воз је био власништво предузећа „BHP Iron Ore” – превозио је 682 вагона руде гвожђа у Порт Хедланд у Аустралији ■

☀ **Најтежи** тепих на свету био је израђен од свиле и памука. Радило га је 45 занатлија у Брунеју од 1980. до 1988. године. Био је тежак три тоне ■

четрдесет осам

☀ **Најтежи** човек свих времена био је Џон Броуер Минок с острва Бејнбриџ у близини Сијетла (САД). Он је 1981. године имао 635 килограма. Успео је да ослаби до 370 килограма, али је 1983. године умро. Његово срце није могло да издржи тако велику и наглу промену тежине ■

☀ **Најтеже** дрво на свету има 5445 тона: реч је о циновској секвоји „генерал Шерман” из калифорнијског Националног парка секвоја. Висина овог дрвета је 81 метар, а обим стабла у основи 31 метар ■

☀ **Најтеже** семе има палма коко де мер, ендемична врста са Сејшелских острва. Може да достигне 20 килограма ■

☀ **Најтежи** у свету животиња је **плави кит** који може да достигне 190 тона (као што је била женка ухваћена у Северном леденом океану 20. марта 1947. године). Кит **главата уљешура** има мозак тежак 7,8 килограма (наспрам човековог од 1,3 килограма). Међу копненим месождерима најтежи је **медвед кодијак** – 800 килограма. У свету инсеката то је **Scarabei Golia** из екваторијалне Африке: ова оклопљена буба дуга је око 11 центиметара и тешка до 100 грама. Две тоне, пак, имала је највећа **лигња** ухваћена у Атлантском океану 1878. године, па је самим тим и највећи икад виђени бескичмењак на свету. А најтежи **сунђер** нађен је 1909. године у мору поред Бахама: имао је два метра у обиму, а ван воде био је тежак 35–40 килограма (5 килограма кад се потпуно исушио). Чува се у Националном музеју у Вашингтону ■

3. М.

Top 5

**IZBOR ZA DOBAR
NOVOGODIŠNJI POKLON**

Roadboat
899din

BIONICLE
Mahri
1279din

Transformers
Figure iz Filma
1619din

FASHION FEVER

Nova modna
groznica
919din

Ledeni sjaj
2569din

KOZMOLINA
MPC HOLDING

ili poklonite KOZMO VAUČER
DA DECA SAMA BIRAJU!

KOZMO - Dečiji svemir, prodavnica igračaka za bebe i decu do 12 godina

BEOGRAD NUŠIĆEVA 11 011 33 454 90 • NOVI SAD TC NEW NORK, 3. sprat, 021 529 874, 021 525 649, 021 525 628

KOZMO

Dečiji svemir

ТЕУТА – ВЛАДАРКА ИЛИРА

У темељена на предању које се измигољило столећима, али и уз коришћење шкртих историјских података одговарајућем, још средином века за нама, у тада омиљеном издању „300 чуда“, објављена је прича о митској краљици Теути. Писац Владимир Јанковић покушао је да, романтизујући и време и људе, читаоцима дочара лик храбре и (пре)лепе владарке која се усудила да расрди тада моћне Римљане и отплови у легенду. Прича, понављамо, с извесним скраћењима. Дакле, овако:

Пре више од два миленијума, у трећем веку пре наше ере, на подручју данашње Далмације, Црне Горе и Албаније налазила се јака држава чије је становништво чинио веома борбени народ Илира. У то време, они су се делили на многобројна племена, од којих су северна, Далмати, образовали своју државу око Неретве, а јужна, Ардијејци, столovali областима са седиштем у Скадру.

Мужа за уши

Захваљујући смелости и брзим лађама, били су права напаст у Јадранском и Јонском мору, немилици нападајући и пљачкајући римске и грчке бродове и обале појединих провинција под римском влашћу. Трајало је то дуго, све док (римска) империја није одлучила да узврати ударац.

Осим по ратоборности, Илири су били на гласу и као поштоваоци својих жена које су, нарочито у држави Ардијеја, биле повлашћене. Како је забележио Херодот, свака млада Илирка могла је и пре удаје да живи потпуно слободно и да рађа децу, док су мушкарци имали по више жена. Други грчки историчар, Полибије, оставио је запис о гозбама са којих су енергичне Илирке силом одводиле своје мужеве који су дане и ноћи, кад нису ратовали, проводили у неумереном јелу и пићу.

У овим теревенкама предњачио је краљ Аргон. Тако је једне септембарске вечери, 231. године пре наше ере, у двору његовог војводе Платора приређена велика гозба у част победе над Грцима и, још више, огромног плена. Илирске велможе жедно су испијале вино из огромних пехара, ужагрених очију посматрајући извијање гипких тела полунагих играчица.

педесет

А онда је готово обезнањени краљ затражио од Теуте, своје најмлађе жене, да полунага одигра плес којим га је дотад чашћавала кад су били сами. Покоравајући се пијаној краљевој заповести, Теута је заводљиво, њишући се лагано у ритму музике, збацила са себе горњу хаљину. На махове, застајући у игри, чежњиво је бацала погледе према младом црномањастом човеку који је седео близу краља. Био је то Деметриј, хварски војвода, који ју је привукао још приликом

игра посве утихнула, гости су се окренули свом краљу и са запрепашћењем утврдили да је – мртав.

За новог краља проглашен је његов малолетни син Пинес кога је родила једна од Аргонових многобројних жена.

Краљевство за љубљену

Неколико месеци после муљевљевог смрти, замишљену Теуту на балкону краљевског дворца смештеног на Скадарском језеру пренули су кораци. Пред њом је стајао Деме-

Он јој је руком поклопио уста и, погледавши испитивачки по одаји, грлено рекао:

– Кога да се плашимо, краљице моја, кад си ти од овог тренутка неограничена господарица не само мог срца већ и читаве земље?

Теута га је упитно погледала.

– Да – наставио је Деметриј – од овог тренутка ти си за мене краљица Теута, господарица земље и намесница свог по-синка Пинеса. Јутрос су се тајно састали главни официри – Понто, Вендес, Оеплус, Лурус, Стенас и одлучили су да те прогласе краљицом.

Рекавши то Деметриј клекну и с поштовањем прислони

ГУСАРСКА КРАЉИЦА ПРОТИВ РИМЉАНА

*О њој се, с њочешка, шайгушало а онда су векови
својим наслајама исцртавали догађаје и укрупњавали
којекакве крхотине сећања, толико да данас неки
становници Рисна и Боке Которске, и то збиљски,
тврде да су је и лично познавали.*

Научници и даље шкртају у својој причи...

првог сусрета и сам, прилично трапаво, кријући осећања.

Кад је Теутина игра достигла врхунац, присутни су поскакали од усхићења. Чак и Деметриј, иначе уздржан у пићу. Нико није стигао да обрати пажњу на Аргона који је непомично лежао међу разбаченим јастуцима. Тек кад је

триј, ћутке је ухватио за руку и увео унутра. Ту је обујмио око струка и засуо пољупцима. Теута му је одговорила, али краткотрајно. Као да се нечег сетила, погледала га је раширених зеница у којима се читао страх.

– Деметриј, шта то чинимо? Ниси смео да дођеш!

усне на њене скупљене руке. Осетио је како дрхти.

– Не, Деметриј, плашим се... Нисте смели то да учините, јер ће доћи до узалудног проливања крви.

Деметриј устаде и шапну:

– Краљ је мртав! Живела краљица!

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

30. 11. 2007.

Рано у зору ишуњао се из њене ложнице и тајним ходником приспео на пропланак оближње шуме. Ту је застао и три пута звизнуо. Из шипражја су почели да искачу наоружани људи. Неколико њих, судећи по богато украшеном оделу и оружју, били су старешине. Он им је издао кратка наређења.

– Твоја највећа група, Вендесе, упашће у дворач кроз овај ходник.

Ко год одбије да призна краљицу, убијте га! Оеплус, Стенас и Понто нека упадну у Платорову, Дозеову и Татову палату. Ове велможе морамо придобити за себе. Ако то не буду хтели, убијте их!

...Зачувши звуке фанфара и громогласно клицање, Теута је уплашено скочила из постеље. У том тренутку у одају је хрупило неколико унезверених робина.

– Господарице, теби кличу и траже те. Двориште је пуно наоружаних људи. Неке од војника страже су побиле јер су их назвали издајницима. Кажу да си ти једина господарица краљевства.

У том тренутку у Теутину спаваћу собу упао је Деметриј. Давши очима знак робинјама да изађу, приђе јој, загрли је и тријумфално рече:

– Победа! Победа, краљице моја! Сви су те признали осим Татоа. Но, он је погубљен.

Теути засветлеше очи. Страх који је до тада осећала нестао је као руком однесен. Сад је она господарица не само своје него и судбине свог народа.

Гусари и њихов плен

Дошла је следећа, 230, година пре наше ере. У Сенату је трајала бурна седница какву Римљани одавно нису памтили. Пред сенаторе су изнете запањујуће вести, а извештај је праћен честим упадицама.

„Са свих страна сазнајемо да су наши бродови на Јадрану и у Јонском мору постали плен разбојничких гусара новоизабране краљице из Скадра. Њени бродови у ројевима нападају наше трговачке лађе упркос пратњи и заштити либурна, наших бојних бродова. Из грчке провинције Аполоније добили смо извештај да су Теутини гусари немилосрдно опљачкали све градове и села на тамошњој обали...”

Кад је Сенат с узбуђењем саслушао овај извештај, одлучено је да се Теута прво опомене. Као изасланици, послата су двојица браће, Гај и Луциј Корунконијус.

Теута је достојанствено седела на свом престолу. На глави јој је блистала дијадема искиће-

Илустровао Владимир Алексиев

на крупним дијамантима. Око престола је стајала бројна властела и многи од прослављених гусарских капетана, сви богато одевени и искићени златом, бисерима и драгим камењем.

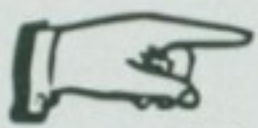
Улазећи у дворану, римски изасланици радознало су посматрали шарени скуп. „Ови су све опљачкано натоварили

на себе”, мислио је Луциј, љубећи Теутину руку. „Али, тако ми Јупитера, због ове дивне гусарске краљице вредело би и у смрт отићи!” Тог тренутка није ни слутио да је изрекао по себе кобне пророчанске речи.

После званичног упознавања, римски посланици тра-

жили су да Теута престане с гусарењем.

– Ја ћу учинити све да се Римљанима не наноси штета – одговорила је Теута с подсмешљивим тоном у гласу. – Али оно што појединци чине у своју корист, ја не могу да спречим, јер је то по старом обичају илирског краљевства.

 – У Риму је похвалан обичај – смело јој је одвратио Луциј – да држава штити право и сигурност појединца и, тако нам богова, ми ћемо све учинити да се илирски обичаји из корена промене.

Кад је пријем завршен, Теути је пришао Деметриј и полушапатом јој приговорио да је непромишљено поступила отворено изазивајући Рим. Оштро га је прекинула рекавши да он не може да даје савете својој господарици. Деметриј је, свестан захладнелих односа које су поспешивале и приче о неким њеним новим љубимцима, стегао вилице и у себи се заветовао: „Платићеш то скупо, драга моја! Ја сам те подигао, ја ћу те и срушити!”

Само што је брод с римским изасланицима испловио на отворено море, сустигло га је неколико илирских лађа и зауставило. Узалуд су Римљани протестовали позивајући се на свето неписано право неприкосновености посланика. Наочиглед римске посаде убили су Луција „због увреде краљице”, а затим пустили римски брод.

Кад се у Риму сазнало за убиство, град је захватио талас огорчења. По старом обичају, убијеном Луцију подигли су споменик на Форуму, а Сенат је одлучио да Теути одмах објави рат до истребљења.

Ко је кога издао?

Мада обавештена о римским припремама, Теута је и даље слала своје бродове у гусарске походе и припремала се да заузме острво Крф, што би јој омогућило да потпуно загосподари Јонским морем и грчким обалама. Али, не само на мору, њени одреди наставили су освајања према југу.

Деметриј је, и поред огорчене одбране, брзо заузео Крф. Преплашени грчки градови вапили су тражећи помоћ и непрестано слали гласнике у Рим. За то време Теута је на свакодневним гозбама прослављала победе, готово не примећујући Деметрија који јој их је доносио на тацни. Али, бура је била на помолу.

Почетком идуће, 229, године пре наше ере, двеста римских бојних бродова, с пробраним посадама од око 20.000 прекаљених легионара и 2000 коњаника, под командом двају конзула, Гнеја Фулвија Центуриона и Албина Постумијуса, кренуло је према Илирији. На путу су на препад заузели Вис, Хвар и друга далматинска острва. Гнеј Фулвије се потом са свим бродовљем упутио према Крфу.

Видећи непрегледну флоту Римљана, разочарани и од Теуте изневерени Деметриј предао им је Крф без борбе. Фулвије, сад потпомогнут саветима илирског војсковође, упутио се на Аполонију, где је затекао Постумијуса с војском.

Римљани су ускоро заузели Драч, искрцали се на више места и кренули у унутрашњост илирске краљевине. Узалуд је Теута, припасавши мач, јахала да заустави повлачење својих снага. Глас о томе да је Деметриј пришао Римљанима поразно је деловао на војску.

Најзад, 229. године пре наше ере, Римљани су покорили

готово сву земљу. С малобројном пратњом Теута је побегла и затворила се у Ризон (Рисан), тврди град у заливу Боке Которске. Одатле је ступила у преговоре са освајачима. Услови мира, на које је морала да пристане, били су веома тешки.

Безмало читава илирска држава, осим северних делова, потпала је под римску власт. По одредбама уговора, више од две ненаоружане илирске барке нису смеле да плове на југ даље од Лиса (Љеша). Тако је славна илирска морнарица престала да постоји.

Видећи шта је остало од њене државе, Теута се одрекла престола у корист свог посирика Пинеса коме је за старатеља постављен Деметриј...

Било је тихо јунско предвечерје кад је из рисанске луке испловио брод на чијем је прамцу стајала млада жена и сузних очију посматрала како се удаљава обала земље којом је донедавно господарила...

Дуга испод Орјена

Прошле године истом темом, али на историјски и литерарно много утемељенији начин, бавио се и Миранш Мартиновић у истоименом роману који је брзо доживео три издања. На основу њега,

У Боки Которској ове илирске трагине, утврде на узвишењима, биле су и осмајрачнице и заклон пред непријатељем

Испитивањем дрвеша утврђено је да овај бронзани врх ситреле нађен у Рисну потиче из Теутиног времена.

Археолог Вилма Ковачевић међу остацима Теутиног Рисна.

почетком септембра још живуће године, редитељ Слободан Милатовић урадио је позоришну представу – спектакл и то баш у амбијенту и на месту где је некад био Теутин град.

Мит и крхотине расуте историје о легендарној илирској краљици, ето, ни после двадесет три столећа не престају да привлаче пажњу. А шта су то археолози, с обзиром на то да ово раздобље да-

нас спада готово искључиво у њихову надлежност, успели да ишчепркају о њој? Мало, што је ипак мало више од нимало.

Саговорник за овај део приче је Вилма Ковачевић, археолог-конзерватор и саветник у Регионалном заводу за заштиту споменика културе Котор, већ десетак година задужена за простор некадашњег Теутиног града.

ПОДНАСТАВНИК
ЗАБАВНИК

30. 11. 2007.

За неверицу, али баш тако је било, прича је кренула касног октобарског поподнева. Приближавајући се Рисну из правца Котора, након обилне кише, изнад илирске градине одједном смо угледали дугу готово прилепљену за обронке Орјена. Археолог, значи особа којој су материјални трагови прошавших цивилизација једино мерило утврђивања истине, готово је усклинула:

– Чини се да је и ова данашња дуга нека копча с оним што је на овом простору било и онога што ми о томе данас знамо. Убеђена сам, мада је то противно мом професионалном опредељењу, да у Рисну има нечег у атмосфери, да ту, у том богатству археолошких слојева мноштва цивилизација, постоји неки свемирски утицај, нешто што се не да опипати, само се осећа...

Истина о краљици Теути, из чијих делова су потекле и бројне легенде, каже да је она, као друга жена краља Аргона, водила освајачку политику према Римљанима, ослањајући се на гусарења по Јадрану. Тако 229. године пре наше ере избија „први илирски рат“ и том приликом војсковођа Деметрије Хварски прелази на страну Римљана. Десет година доцније води се и „други илирски рат“, и овај завршен у корист Римљана. То је, по свему судећи, и време кад престаје владавина краљице Теуте, али не и њене државе. Генције, последњи у низу илирских владара, такође долази у сукоб с Римљанима 167. године пре наше ере кад Римљани коначно запоседају њихове земље.

Потрага за благом

По археолошкој повести Рисна, важног града Илира, први је зачепркао сер Артур Еванс, још осамдесетих година 19. века, у време кад је у овим крајевима боравио као извештач с ратишта у оближњој Херцеговини. И, поред осталог, утврдио да су Илири, у време анонимног „краља“ Балеја или Балајоса, овде ковали свој новац. И доцнији истраживачи налазили су, и још налазе, трагове некадашњег града и утврде из тог доба.

На налазишту Царина, месту где се налазило насеље, данас је видљива главна улица, неки објекти и део бедема који су чинили огромни монолитни каменови зидани без везивног ткива. Ту је и речица Спила којом се некада из мора упловљавало под заштиту

бедема. Део бедема некад најутврђенијег града у западном делу илирског краљевства налази се под морем, у вековима таложенем муљу.

Уз мноштво грнчарије и керамике, те пригодних алатки, откривен је и бронзани врх стреле с комадом дрвета у којој је била загодена. Испитивањем дрвета, уз помоћ угљеника Ц 14, тачно је одређена година 229–230. пре наше ере, односно време владавине краљице Теуте.

Писани траг о Теути у Боки Которској ипак је везан за град Тиват. Наиме, бенедиктинац Тимотеј Цизиле у свом делу „Златни во“ („Voce d'oro“) овако је описао њен боравак у летњиковцу у Тивту:

„Оно што природа има подељено и расуто на разним местима у свету, овде као да је на сажет начин сјајно сакупљено: планине, брежуљци, долине, ливаде, поља, пашњаци, реке, извори, потоци, виногради, маслињаци, мора рибе, птице, дивљач и животиње свих врста. Све оно што се обично појединачно може наћи у разним покрајинама. И сам назив града који неки зову Тхеудо или Тхеуто је по Теути, рисанској краљици чији су се прекрасни вртови и овде налазили, као и све раскоши краљевског двора у доба Римљана, на равници близу мора. Овде се она повлачила преко лета ради забаве с неком господом са свога двора како би водила приватан живот...”

У сваком случају, илирска краљица Теута отпловила је у легенду. Не зна се како је и где завршила. Неке приче казују да је, пред налетом Римљана, са зицина Рисна скочила у море, други веле да је побегла у залеђе и, прерушена, дуго живела у скромном кућерку своје мајке траварке, а има и оних који верују да је на лађи кренула за Сунцем.

Једно је, пак, извесно. Теута припада легенди која траје, ако ни због чега другог а оно због бројних пустилова који непрестанце, има томе много лета, даноноћно трагају за њеним, наводно, скривеним благом. А неки од њих, озбиљно уверени да ту негде нечег има, опремљени најсавременијим уређајима за откривање племенитог метала, углавном одседају у оближњем хотелу „Теута“, смештеном на „ојени од мора“. И, можда, чекају тренутак да зајашу неку своју дугу ■

Пејшар Милашовић
Јова Радовановић

Моје име је Стилтон, Џеронимо Стилтон!

Ја сам, пре свега,

МИШ ИНТЕЛЕКТУАЛАЦ!

У руци књига
и кришка сира,
у позадини музика,
и ватра у камину...

Али, ни **ЕКСТРЕМНЕ АВАНТУРЕ**
ми нису стране...

Мада... не тражим ја њих...

ОНЕ ПРОНАЛАЗЕ МЕНЕ...

САЗНАЈТЕ СВЕ О ЊИМА!

Ја сам Џеронимова млађа сека

Теа Стилтон

Ја сам једна потпуно
КУУУЛ мишица и
ОБОЖАВАМ
АВАНТУРЕ!

ПРОЧИТАЈТЕ
ШТА МИ СЕ СВЕ ДЕСИЛО!

Димитрија Туцовића 41

11000 Београд

011/344-66-18, 344-66-19

www.evro-giunti.com

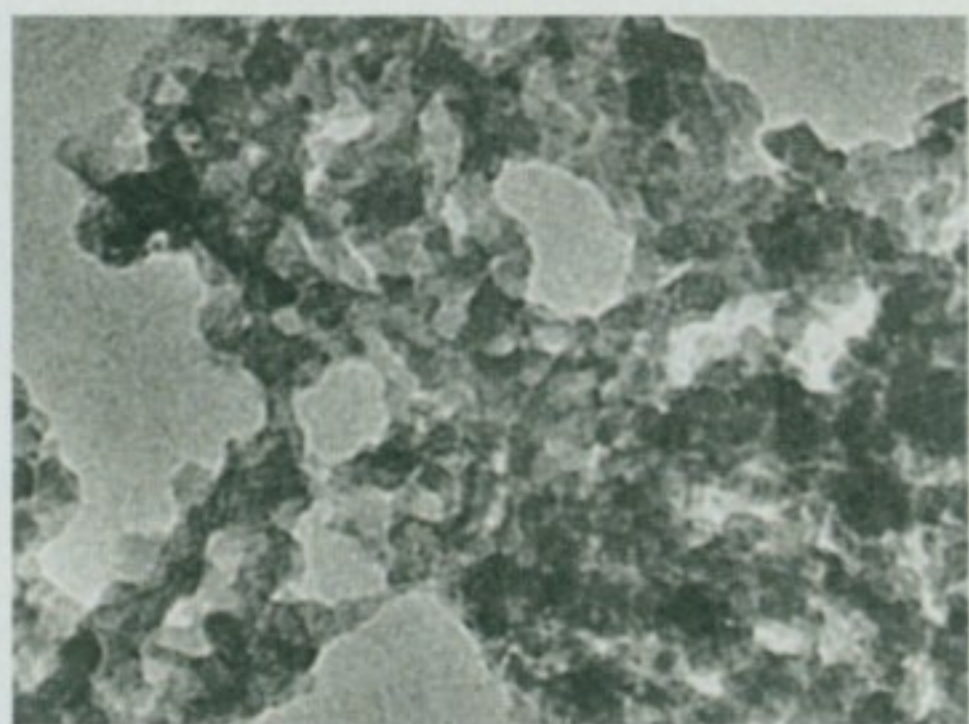
127412

РАЗОТКРИВАЈУЋИ ОТИСЦИ

Нова техника узимања отисака прстију с места злочина детективима ће моћи да каже више о починиоцу него до сада. Истраживачи Империјалног колеџа у Лондону направили су желатинасту лепљиву траку за узимање отисака који садрже хемијске податке, па се помоћу спектроскопа из њих може сазнати много више. „Није увек лако испитати под микроскопом унутрашњу страну клозетске шоље или кваке”, каже вођа тима Сергеј Казаријан. „Овом траком могуће је прикупити податке за касније хемијско испитивање.” Лепљива трака прикупља разне хемијске трагове, од зноја и мокраће до дроге и експлозива. Помоћу инфрацрвених зрака истраживачи могу помно да испитају те трагове и сазнају више о

починиоцима. „Из досадашњег искуства знамо да на отисцима прстију мушкараца често можемо да нађемо трагове мокраће. Такође остају и значајни трагови на отисцима прстију пушача”, каже Казаријан ■

СРЕДСТВО ЗА ЧИШЋЕЊЕ

Научници с Нортвестерн универзитета у Илиноису, предвођени хемичарем Меркуријем Канацидисом, произвели су чврсту, пенасту материју великог упијајућег својства. Она може да упије из воде тешке метале и тако помогне у чишћењу индустријских загађења. Ради се о аерогелу код кога су течни састојци замењени гасом. Кад тешки елементи као што су жива, кадмијум и олово пролазе кроз овај аерогел, у његовом саставу наиђу на атоме сумпора и селена и чврсто се вежу за њих, остајући тако заробљени. Меркури Канацидис верује да се овај особито шупљикав материјал може користити као филтер за пречишћавање речне воде, или за пречишћавање гасова као што је водоник приликом израде горивних ћелија ■

ПРИЈАТЕЉ ПРИРОДЕ

Грађа: 50 одсто композитних материјала од угљеничних влакана.

Лопатице пропелера направљене су од композитних материјала, лакше су од уобичајених и једноставније за одржавање.

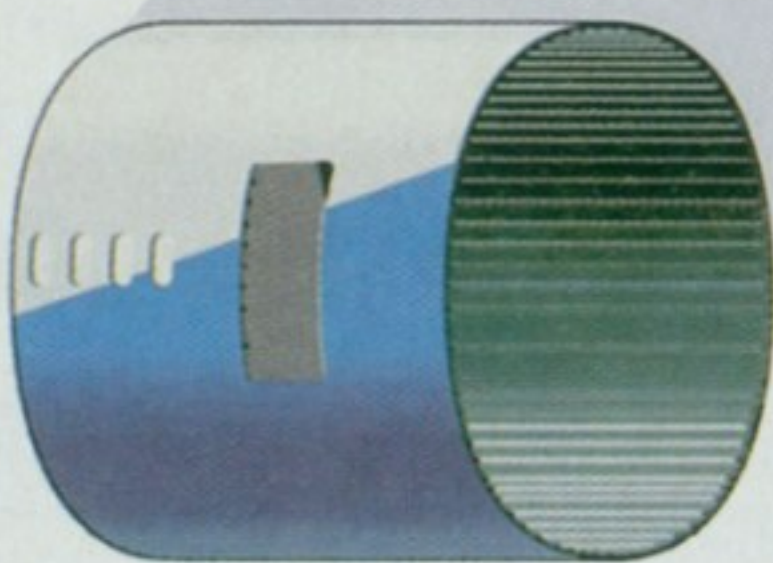
Једноделни труп од угљеничних влакана замењује 1200 алуминијумских плоча и 40.000 закивака.

Домет: 15.200 километара

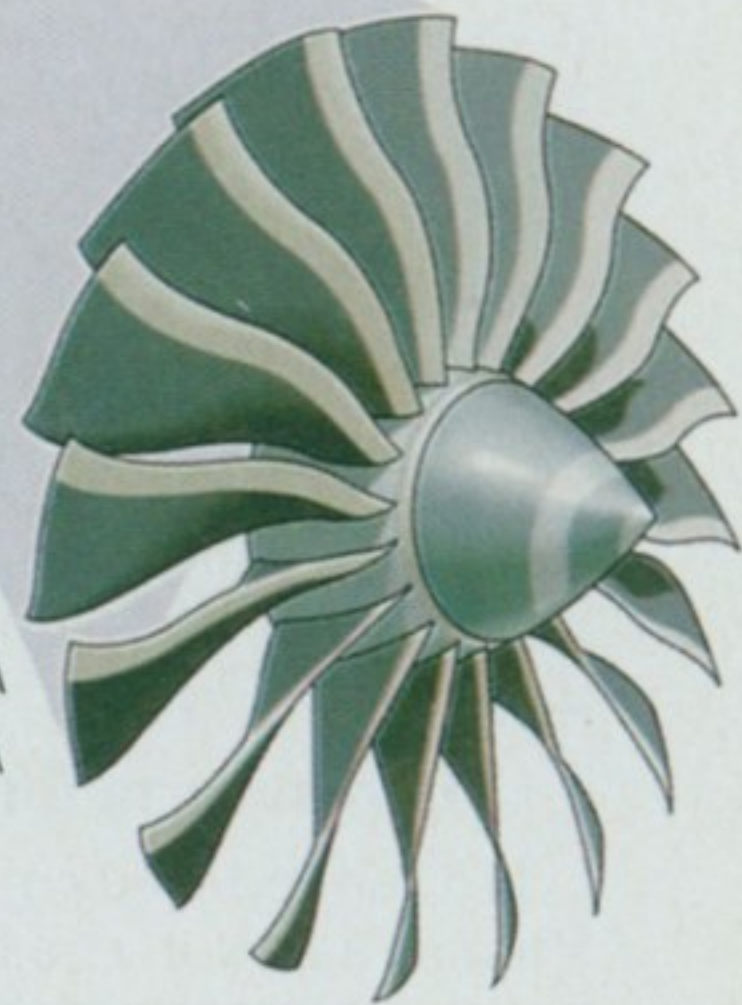
Брзина летења: 902 километра на час

Дужина: 56,72 метра

Распон крила: 60 метара

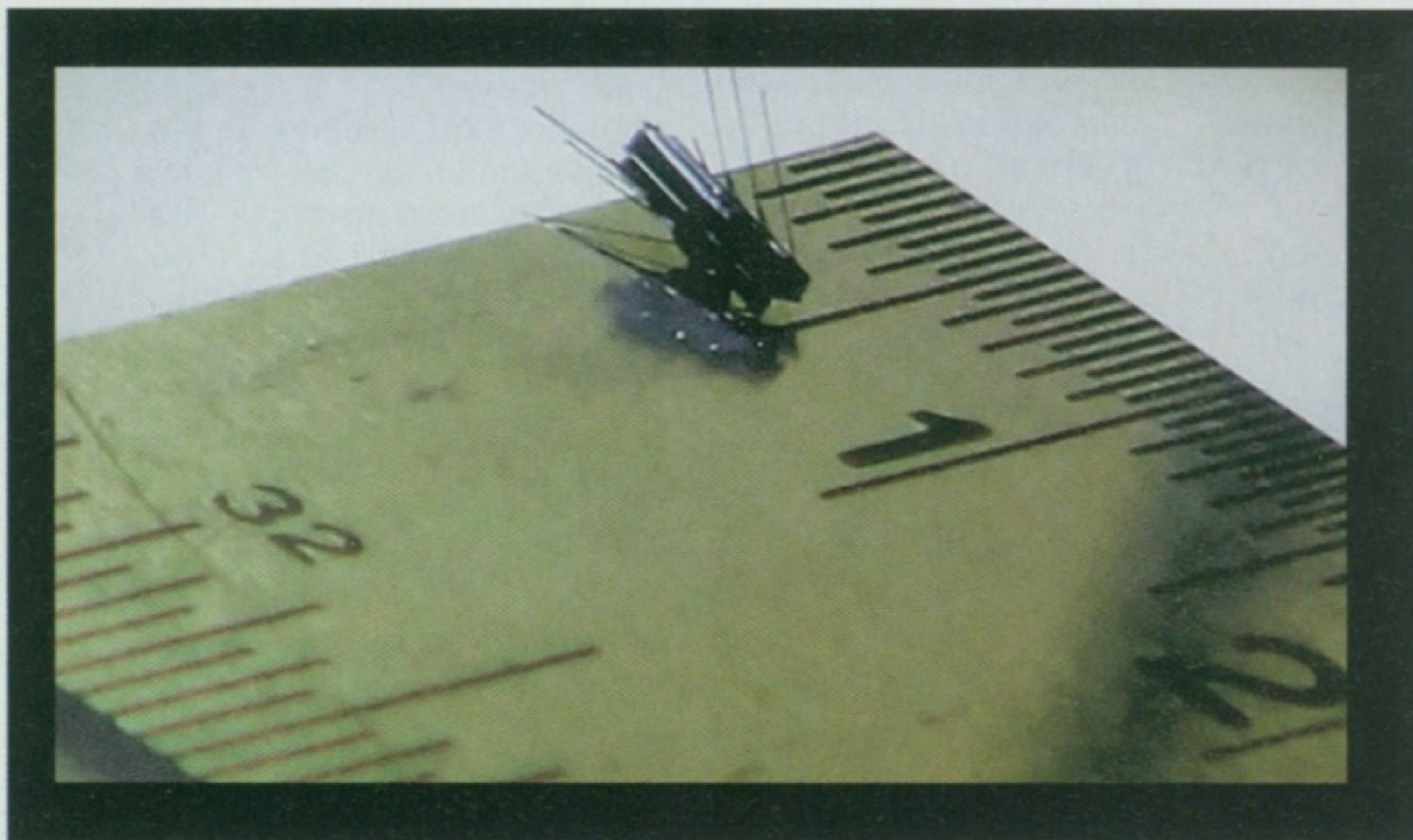
- ЛАМИНАТ ОД УГЉЕНИЧНИХ ВЛАКАНА
- СЕНДВИЧ ОД УГЉЕНИЧНИХ ВЛАКАНА
- ДРУГИ КОМПОЗИТНИ МАТЕРИЈАЛИ
- АЛУМИНИЈУМ
- ТИТАНИЈУМ

ОКАЧИ СЕ...

www.politikin-zabavnik.co.yu

ПРЕСПОРИ ЗА ОСВАЈАЊЕ СВЕТА

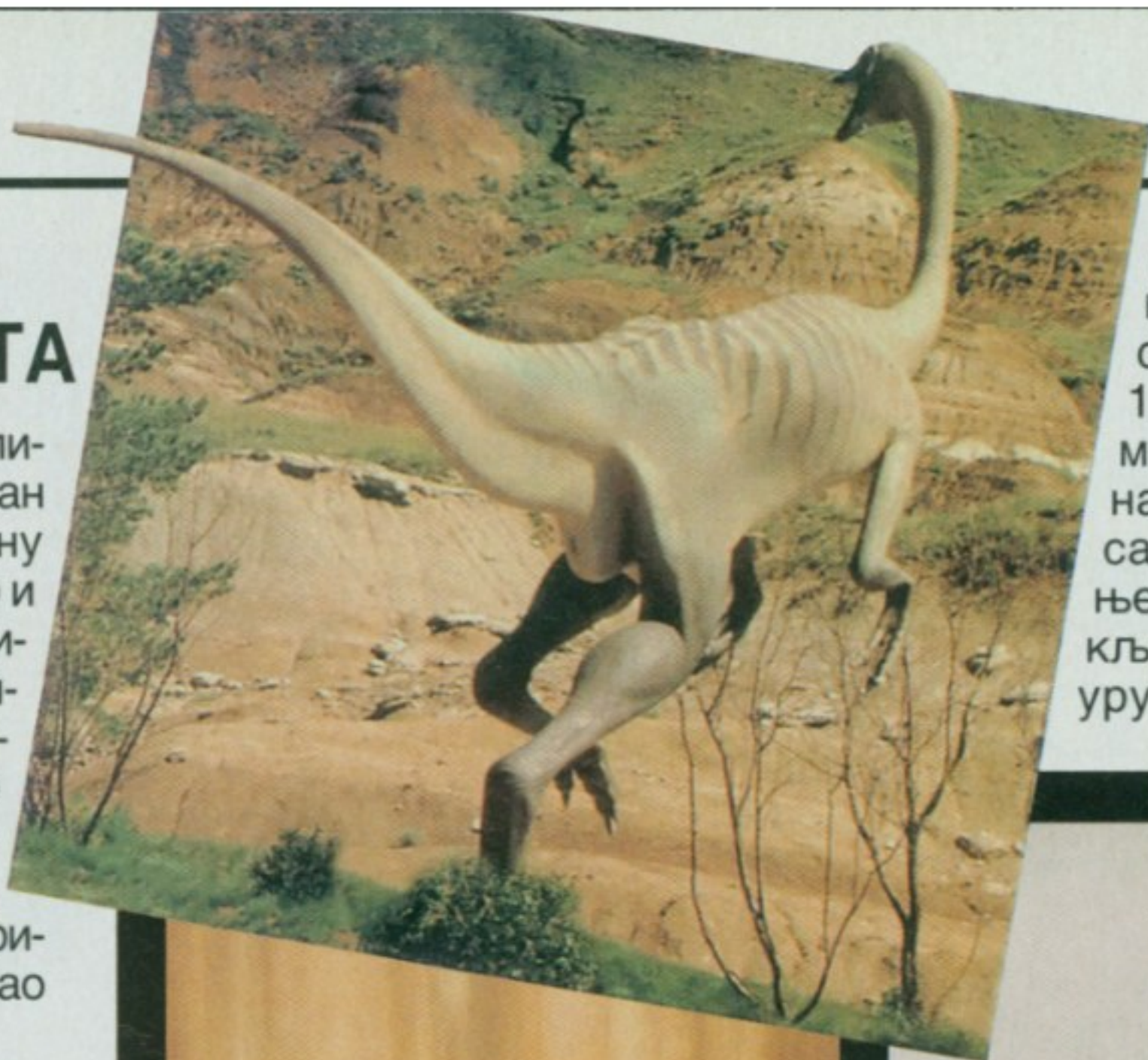
Диносауруси су нестали с лица Земље можда на драматичан начин, али њихов успон ка трону господара планете био је спор и постепен, открило се у истраживању на Универзитету у Калифорнији. Научници су прикупили доказе да су застрашујуће животиње живе на Земљи милионима година заједно с примитивнијим диносауроморфима и нису их брзо истребили као што се раније веровало.

Фосилни остаци откривени у Хејден Кверију, у Њу Мексику,

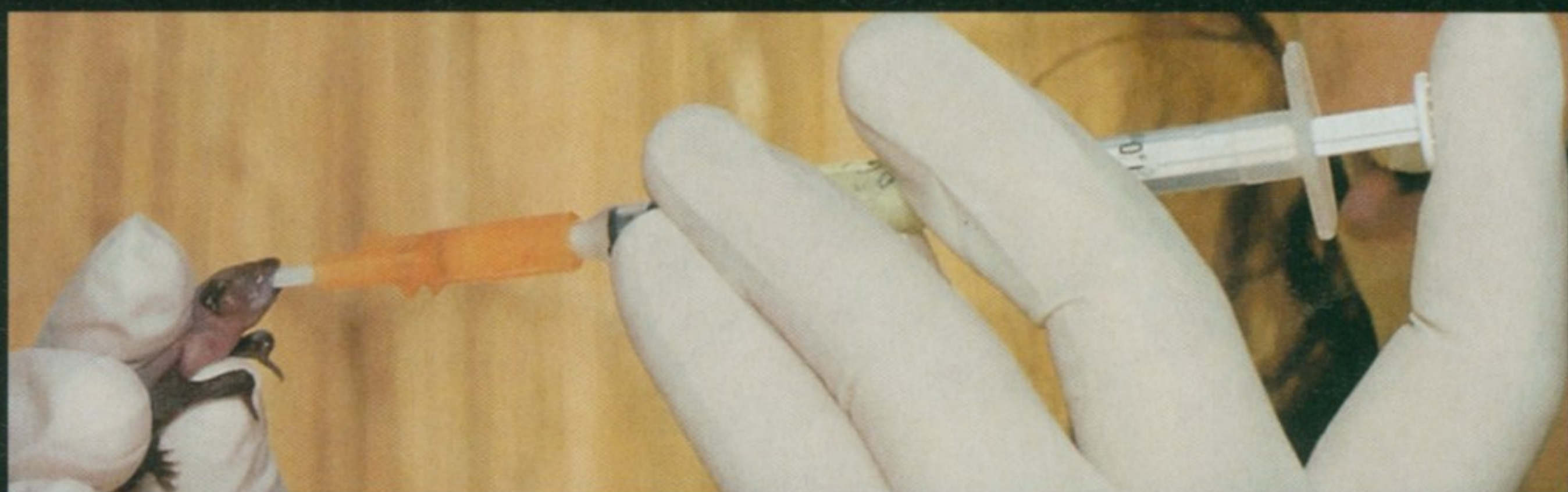
Најновији модел „Боинговог“ путничког авиона 787 „дримлајнер“ изграђен је махом од композитних материјала са угљеничним влакнима уместо алуминијума. То га чини лакшим од осталих авиона и троши 20 одсто мање горива. Неки борци за заштиту природе поздрављају овај пословни потез, док су други сумњичави: смањење трошкова производње служиће да се обори цена карата и подстакне већи број људи да путује авионом. То је можда и тачно – „Боинг“ већ има 700 наруџбина за нови авион који улази у редован саобраћај 2008. године ■

НАЈМАЊИ РОБОТ НА СВЕТУ

Произведен је сићушни робот који може да пролази кроз крвне судове и спроводи радиотерапију тачно на одређена оболела места, не угрожавајући околно здраво ткиво. Направили су га научници Израелског технолошког института. Промер робота је свега један милиметар. Погон му даје спољно магнетно поље, а креће се сићушним удовима. Користи се углавном за лечење рака простате ■

стари су 220-230 милиона година и садрже остатке диносауроморфа и диносауруса. „Постоји доследан образац њиховог суживота у трајању од 15 до 20 милиона година“, каже научник Ренди Ирмис са Универзитета у Калифорнији. Научници се надају да ће међу ископинама наћи и лобању диносауроморфа из које би закључили да ли је створење било месождер или биљојед. Тај податак је од кључне важности за разумевање суживота диносауруса и диносауроморфа ■

ХРАЊЕЊЕ ШИШМИША

Да би нахранили животињице које нису веће од палца шаке и тешке око једног грама, треба бити веома вешт. Зато запослени у зоолошком врту Херез у Шпанији користе инјекције за инсулин. Врста такозваног пипистрел слепог миша (*Vesperugo pipistrellus*) најмања је у Европи. Младунце су напустили родитељи, па их особље зоолошког врта храни обогаћеним млеком на свака три сата. Кад порасту, пустиће их на слободу. Међутим, ни одрасли пипистрел слепи мишеви нису значајно већи – тежиће свега осам грама. Иначе, хране се инсектима ■

1&2 decembar | od 12 do 20h geozavod | karađorđeva 48

Festival Nauke 1.0

www.festivalnauke.org

CENA KARTE: 100 DINARA U PRODAJI U BILET SERVISU I MAMUTU

pod pokroviteljstvom

prijatelj festivala

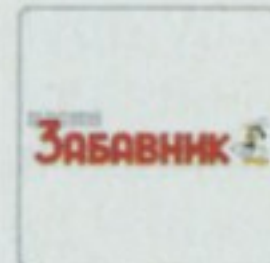

...I JOŠ
MNOGO
TOGA!

PODRŠKA:

SPONZORI:

ПРВИ ФЕСТИВАЛ НАУКЕ У БЕОГРАДУ

ДОЋИТЕ НА ФЕСТИВАЛ НАУКЕ ДА ВАС НАЕЛЕКТРИШУ!

Уколико 1. и 2. децембра не будете превише заузети, позивамо вас да од 12 до 20 часова свратите до Геозавода (Геолошки институт Србије) у Карађорђевој улици бр.48, и да заједно са нама откријете чудесан свет науке који нас окружује на **Фестивалу науке** који је за вас „закувала“ Уметничко продукцијска група „Ноћ музеја“. Цео овај јавни час науке се одржава под покровитељством Секретаријата за образовање Скупштине Града Београда, а уз подршку Министарства науке, Амбасаде САД и Британског савета.

Знамо да на помен науке сигурно мислите на оно дивно време проведено испред школе кад побегнете са часова математике, хемије, биологије и физике. Ми вас позивамо да заједно побегнемо у неки нови свет, који је увек ту око нас, али га никада не примећујемо.

Наука какву вам ми нудимо може заиста да вас забави боље од икакве игрице коју сте скоро пробали. Уз наше научнике и њихове изузетно занимљиве експерименте и презентације, природне науке вам никада неће бити ближе. У поверењу, открићемо вам само неке од питања на која ће вам они дати прави одговор: Зашто временска прогноза ни теоријски не може бити прецизна и како и наши свакодневни покрети могу да утичу на њене промене? Због чега је небо плаво и да ли је небо плаво и на Марсу? Да ли се у свемиру чује експлозија? Зашто се дугине боје виде баш тим редом? Дођите да начинимо ствари да левитирају? Откријте

како заиста лети авион. Проверите како се пламен понаша када му пустите музику, да ли можда игра?

Такође, имаћете прилике и да се поиграте генима својих родитеља и сазнате каког све брата, а какву сестру можете добити? Зашто су најчешће мушкарци ти који не разликују боје? Сазнајте који хромозоми одређују наш пол? Зашто плавооки родитељи могу имати само плавооку децу.

У нашој малој кухињи, у којој је дозвољено играње и са стварима које нису за то предвиђене, имаћете прилике да израчунате брзину светлости уз помоћ дигитрона, путера и микроталасне, направите батерију уз помоћ новчића, фолије, убруса, газираног сока и соли, направите генератор струје уз помоћ ексера, магнета, жице и картонске кутије или, ако вам икада зафали, искористите купус и ружу као хемијски индикатор.

Ако сада не верујете да је ово што читате заиста и могуће, будите сигурни да ћемо вам на Фестивалу науке доказати да заправо и оно што видите својим очима, није стварно!

Звучи интересантно, зар не? Пробајте науку, изненадиће вас!

ГДЕ СУ НЕСТАЛЕ ОВЕ ПТИЦЕ?

ПОЈЕДЕНЕ ДО ИСТРЕБЉЕЊА

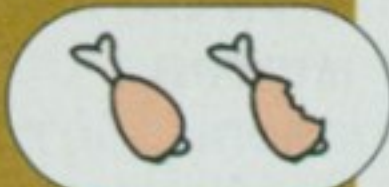
Пресудила им је људска халапљивост – пет
птичјих врста нестало је с лица планете
само зато што им је месо било укусно

ВРСТА ТЕТРЕБА

Где су живели? Све док досељеници из Европе нису стигли у Нови свет, ова врста тетреба (*Tympanuchus cupido cupido*) делила је северноамерички континент с Индијанцима који су поштовали законе природе. Верује се да се први досељеници нису чистили ћурком, већ месом ових птица. На трпези се за Дан захвалности, дакле, налазила погрешна птица?

Како су изумрли? Ове изузетно мирољубиве птице, које нису навикле да страхују од људи, човек је немилице ловио. Почетком 20. века њихов број веома се смањио. Слободно су летеле још само на острву Мартаз Вињард, а последњи пут виђене су 1928. године.

Каквог је укуса било њихово месо? Можда се ћурке нису случајно нашле на трпези за Дан захвалности? Њихово месо знатно је укусније и мекше од тетребовог. Чак и кад их је било у изобиљу, богатији слојеви друштва забрањивали су послужу да им спрема јело од тетреба више од једном недељно ■

ЛАБРАДОРСКА ПАТКА

Где су живеле? Верује се да је ово прва птичја врста која је по доласку Европљана у Нови свет истребљена с подручја Северне Америке. Последњи примерак лабрадорске патке (*Camptorhynchus labradorius*) виђен је 12. децембра 1878. године у Елмири, граду у америчкој држави Њујорк.

Како су изумрле? Често се догађа да људи, као и животиње, не лове птице већ уништавају њихова јаја. А кад нема јаја... Управо се то догодило с лабрадорским паткама које су на тај начин десетковане, а страдале су и од болести које су донели досељеници у Нови свет.

Каквог је укуса било њихово месо? Зар омлет од пачјих јаја, још ако се у њега дода мало сира и доста зачина, има лош укус? ■

ЦИНОВСКА МОА

Где су живеле? Ова врста птица из породице *Dinornis* некада је настањивала широка пространства Новог Зеланда. Циновска моа била је висока преко три метра и тешка око триста килограма и зато је добила тај назив. Подсећала је на ноја, али оног на стероидима.

Како су изумрле? Не треба Европљане окривити за уништење

баш свих изумрлих птичјих врста – моа је давно ишчезла с лица наше планете, негде око 1300. године.

Каквог је укуса било њихово месо? Познато је да је месо ноја врло тражено и да се, због тога што је ретко, налази само на трпезама имућнијих људи. Ако је „нојетина“ тако укусна, може само да се претпостави каква је била „моетина“ ■

В. С.

ПЕГАВИ КОРМОРАН

Где су живели? Пегави корморани истицали су се дугим вратом и раскошним перјем. Открио их је 1741. године немачки истраживач Георг Штелер (1709–1746) кад се с данским поморцем Витусом Берингом (1680–1741) нашао на једном од острва Командорског архипелага. Враћајући се с друге камчатске експедиције приликом које су стигли до америчке обале и полуострва Аљаске, Штелер и Беринг доживели су бродолом и насукали се на острво сада познато као Берингово. Дански морепловац, који се памти јер се његовим именом сада зове и једно море, као и мореуз, преминуо је на том острву, где је и сахрањен. Легенда каже да се Штелер спасао јер је немилице ловио пегаве корморане.

Како су изумрли? Наравно, Георг Штелер није једини крив што су пегави корморани изумрла врста. Ове малобројне птице људи су немилице ловили због веома укусног меса и изузетно лепог црног перја.

Каквог је укуса било њихово месо? Верује се да је месо пегавог корморана било укусније од китовог, дабровог или фокиног. Неки људи још се сећају трпеза које је красило месо печених корморана ■

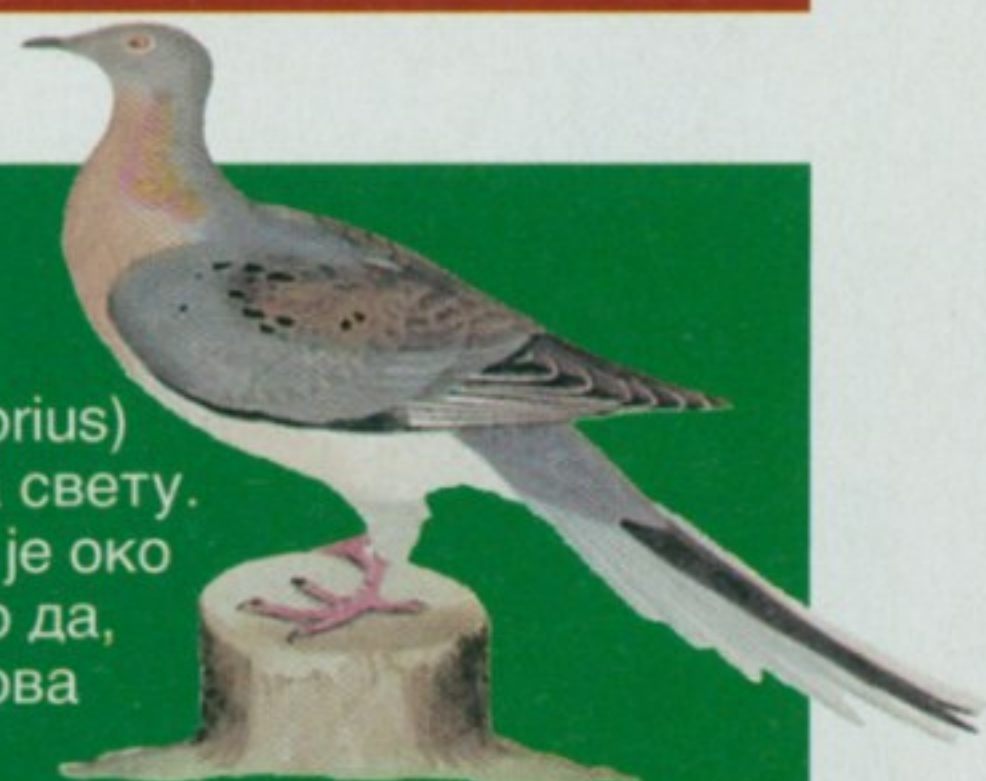

ДИВЉИ ГОЛУБ

Где су живели? Некада давно дивљи голубови (*Ectopistes migratorius*) били су најбројнија врста птица на свету. Само у Северној Америци било их је око пет милијарди. Остало је записано да, кад су се селили, јато ових голубова било је 1,6 километара широко и 500 километара дугачко.

Како су изумрли? Било их је лако ухватити без иједног испаљеног метка. Требало је само бацити мрежу и у њој би се нашло више од сто птица. Пошто их је било у изобиљу, голубови су у 19. веку били храна робова и сиромашних. Људи нису размишљали о томе да може доћи дан кад их више неће бити, што се нажалост и догодило. Занимљиво је да је, наводно, последњег од ове врсте дивљег голуба 1900. године ваздушном пушком убио један четрнаестогодишњи дечак. Али, то ипак није био једини преостали примерак ове птице. У заточеништву у Синсинатију, граду у америчкој држави Охајо, 1914. године угинула је последња дивља голубица по имену Марта.

Каквог је укуса било њихово месо? Месо ове врсте голубова било је тамније од пилећег, али знатно укусније и мекше. Зато и не чуди што су их људи толико ловили ■

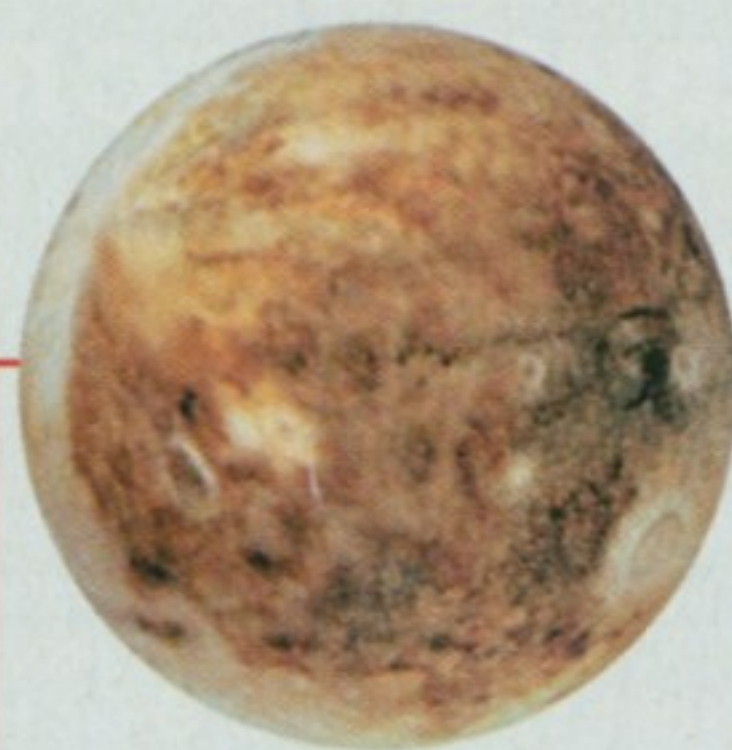
ОВО МОЖДА НИСТЕ ЗНАЛИ

● На недавно одржаном скупу о међународној трговини угрожених биљних и животињских врста, Уганда је тражила дозволу за годишњи извоз **50 леопардових кожа** јер ове опасне звери угрожавају узгој стоке. Међутим, на крају је добила дозволу за извоз само 28 кожа ■

● Помоћу **сателита** „Енвисат“ Европске свемирске агенције дански стручњаци помогли су двојици арктичких истраживача из Белгије да пређу преко замрзнуте пучине Леденог мора. Истраживачи су прикупљали податке о дубини леда, што би требало да помогне у одређивању дејства планетарног загревања на поларне покриваче ■

● **Плутон** је опет ражалован. Прошле године увршћен је у нову категорију такозваних патуљастих планета, али га је с престола краља патуљака свргнула нова патуљаста планета Ерис, примећена 2005. године на раздаљини од 14,5 милијарди километара од Земље. Научници с Калифорнијског технолошког института установили су да Ерис има 27 одсто више масе од Плутона ■

● Нова осматрања показују да **два Сатурнова месеца** највероватније стварају млазеве вреле плазме. Гас сачињен од наелектрисаних честица можда учествује у образовању чувених Сатурнових прстенова. Његово порекло праћено је до планетиних пратилаца Тетије (на слици) и Дионе. Истраживачи из Института Саутвест из Тексаса кажу да то упућује на могућ рад вулкана на световима који су сматрани мртвим ■

● У Монголији су откривене **кости џиновског диносауруса** веома сличног кокошки. У усправном положају створење је било високо као жирафа. Научници тврде да ова јединка, премда висока 5 метара, није још била достигла пуну висину. На остатке Gigantoraptor erlianensis старе 85 милиона година, сасвим случајно наишао је Синг Сју са Кинеске академије наука у Пекингу док је снимао документарни филм ■

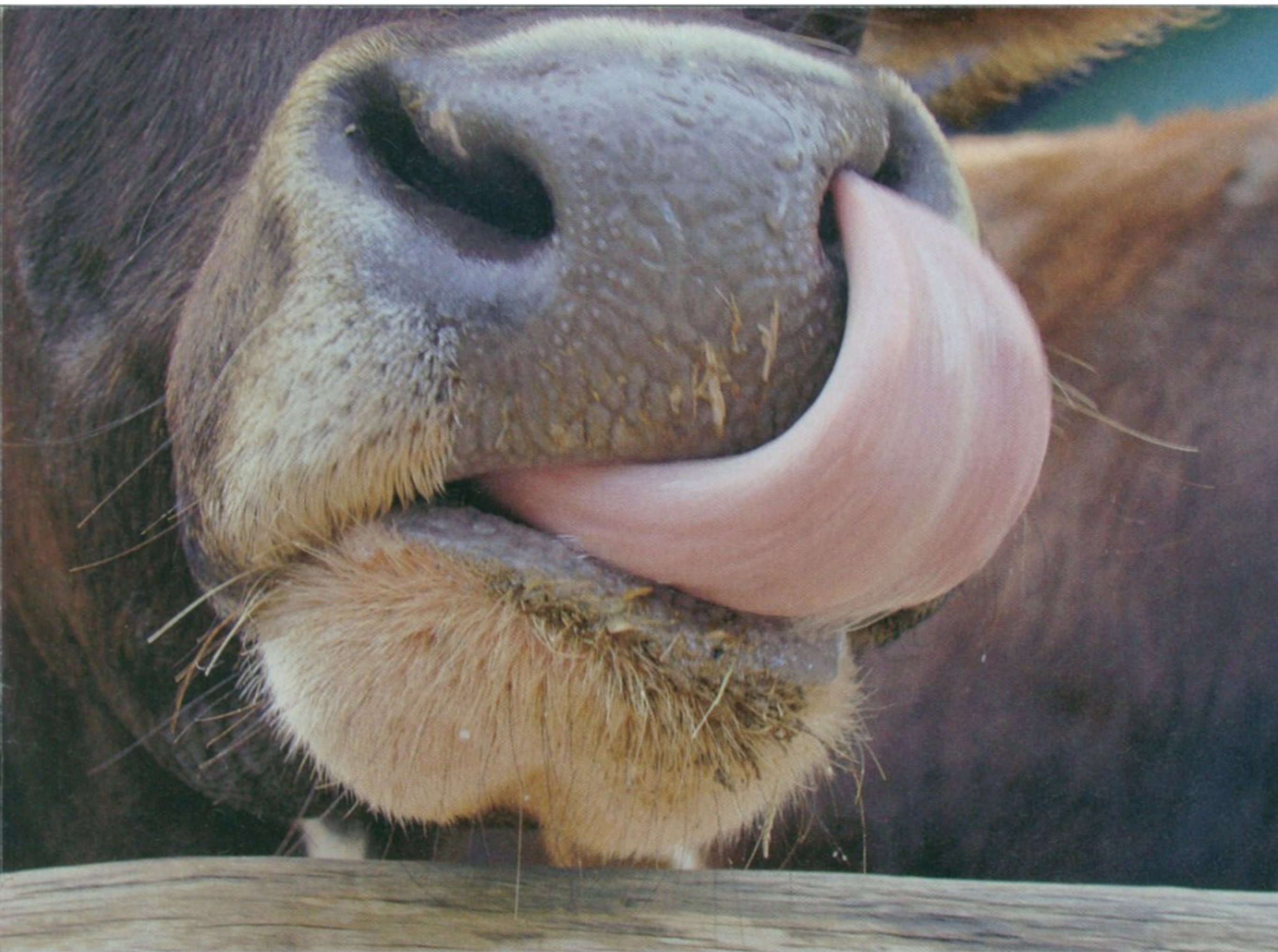
● Научници Универзитета у Антверпену установили су који је ген одговоран за **губитак слуха**. Кажу да ген TGBF1 има удела у отосклерози – губитку слуха проузрокованом ненормалним растом кошчице у средњем уху, што спречава звучне таласе да допру до унутрашњег уха. Ово откриће може довести до новог начина лечења ■

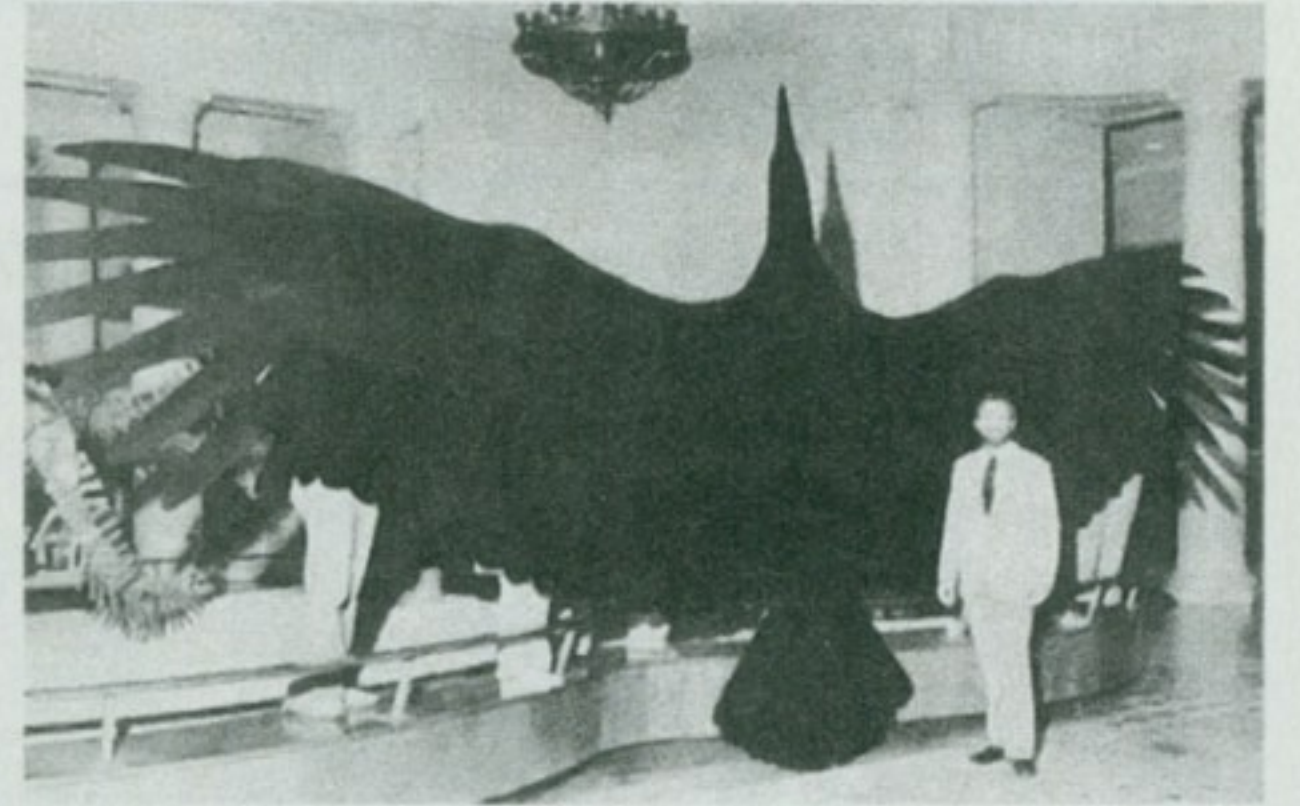
● Научници верују да су у металном језгру Земље нашли трагове силицијума. Ово откриће значи да је **наша планета** настала под дејством притисака и температура различитих од оних који су утицали на стварање суседних планета, као на пример Марса. Истраживачи су до овог изненађујућег открића дошли упоређивањем изотопа с метеорита и камења на Земљи ■

● Примећено је да **жене** које имају брата близанца постају мајке у 25 одсто мање

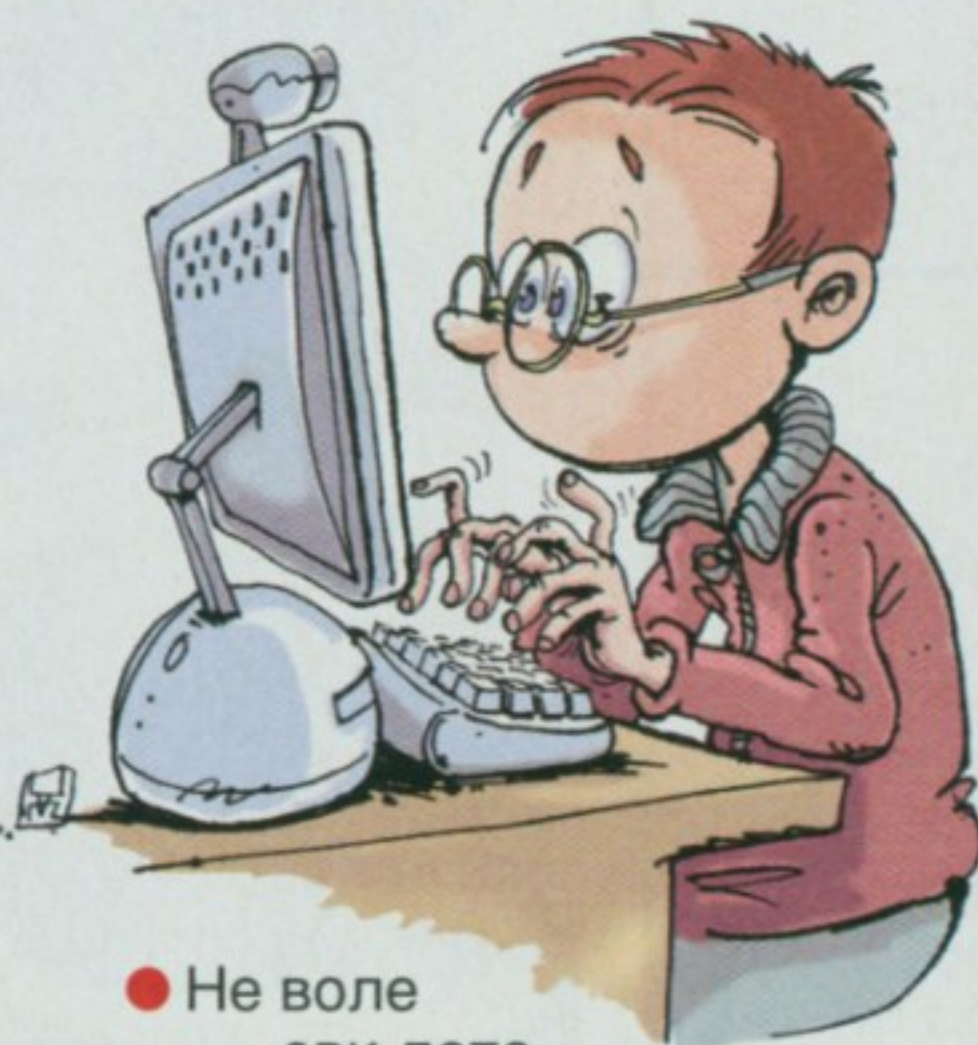
● Стока треба да једе **више белог лука**, кажу научници британског Универзитета у Абериствиту. Храна која садржи бели лук смањује за 50 одсто запремину метана који „ослобађају” животиње. За бели лук се сматра да у цревима напада организме који производе метан ■

● **Махање крилима** може бити незгодно ако је распон крила седам метара. Зато научници претпостављају да је *Argentavis magnificens*, највећа птица која је икад живела на Земљи, вероватно трчала низбрдо и хватала за лет да би се винула у ваздух, слично савременим ваздушним једрилицама. Истраживачи из Тексаса верују да је животиња која је постојала пре 60 милиона година морала да буде беспрекоран једриличар ■

● Игалишта за голф могу да служе као **скровишта** за дивље животиње и биљке. Амерички истраживачи утврдили су да у САД има око 17.000 игалишта за голф, а око 70 одсто земљишта уопште се не користи за игру. Научници такође сматрају да би за биолошку разноврсност било важно да се крајем сваког лета потпуно исуше језера на игалиштима за голф ■

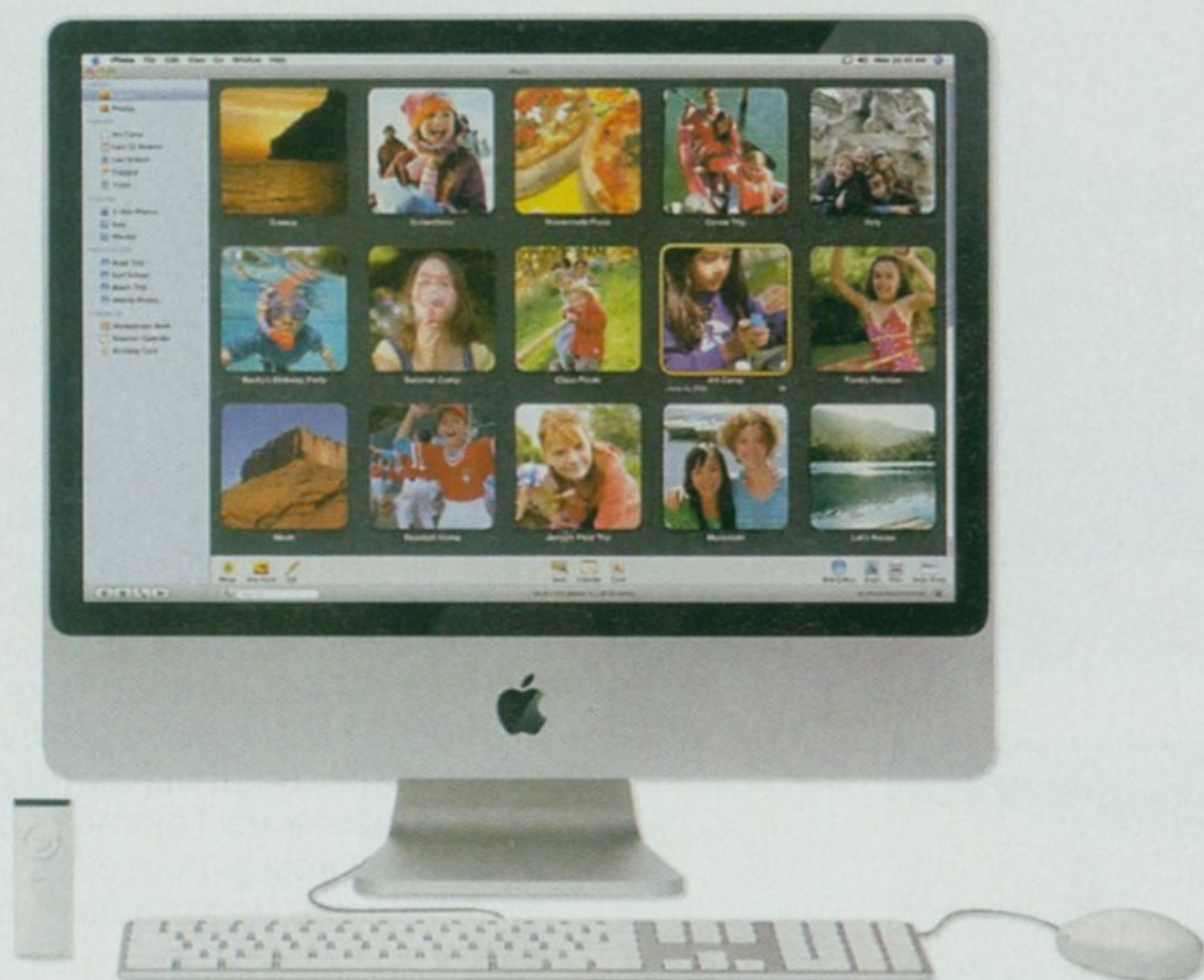
● Не воле сви лето.

У британском Институту за психијатрију кажу да се стопа самоубиства у Енглеској и Велсу повећа кад температура пређе 18 степени Целзијуса. Објашњење можда лежи у томе да ниво серотонина, који утиче на расположење, опада током лета. С друге стране, ранија истраживања показала су да **ведар сунчани дан** смањује производњу мелатонина, хормона који у прекомерним количинама изазива депресију ■

случајева од осталих жена. Истраживачи са Универзитета у Шефилду верују да је за то одговорно излагање мушком хормону тестостерону док су близанци још у материци. Међутим, исто истраживање показало је и да су исте жене такође ређе удате, што донекле искривљује статистику плодности ■

ЗИМСКЕ

Као забрањено воће Apple iMac

У продаји су се појавили нови модели Apple iMac рачунара. Сви изгледају чаробно и сви су моћни. Танки су, израђени од стакла и алуминијума, имају екране од 50 и 63 центиметра, али маме и осталим одликама.

Тешко је одабрати шта пре да се похвали: да ли брзина приступа подацима и Интернету, велика меморија која може да се надогради до запањујућег терабајта меморије, изузетна прегледност на великом екрану, савршено оштра и јасна слика која омогућава право задовољство приликом гледања филмова и видео-снимака или кристално чист звук музике коју преноси.

Цена iMac рачунара креће се од **1200 евра**.

На адреси: www.apple.com/uk/ посвећена им је дужна пажња за представљање ■

Завртите музику! Eco Media Player

Eco Media Player на први поглед изгледа као и сваки други уређај сличне намене. Ипак, надамсе је необичан. Мали плејер напајање добија обртањем уграђене ручкице. Изум је Британца Тревора Бејлиса, стручњака за високу технологију и љубитеља природе. И сам Eco Media Player спој је стручности и те љубави, па се око њега треба мало помучити. За само минут окретања ручкице, уређај добија довољно струје да може да омогући четрдесетак минута слушања омиљене музике, радио-програма или гледање слика и видео-записа. А у меморију од 2 гигабајта може много тога да се смести. Поред забаве овај уређај има и корисну намену. Може да се искористи чак и за допуњавање батерије на мобилном телефону.

Продаје се по цени од **250 евра**. Више података о изуму Тревора Бејлиса налази се на адреси: www.ecodigital.co.uk

Свестрана змија Argos Roboboа

Стручњаци куће „Argos” осмислили су необичну роботизовану нараву која је савитљива попут змије да би била што прилагодљивија разним наменама и назвали су је Roboboа.

Склопљена од дигиталних уређаја, ова „кућна змија” лако може да промени облик и изврши чак четрдесет једну радњу. Тако, рецимо, Roboboа може да се користи као лампа за читање, будилник, поуздани чувар који бележи сваки покрет и о томе одмах обавештава, али и као саиграч који добро прати ритам музике.

Оваква свестрана направа заиста је пожељна у сваком домаћинству.

Може да се купи по цени од око **160 евра**.

Шта све још може да уради Roboboа открива адреса:

www.gadgets.dk

ЧАРОЛИЈЕ

Слагалица славе Eternity II

Сложити слагалицу од 256 делова и освојити награду два милиона долара заиста звучи примамљиво. А баш таква је слагалица Eternity II.

Али, за занимљиву игру и прилику за сјајну зараду треба имати стрпљења. Због огромног броја могућих решења, ређање шарених облика у правилан квадрат могло би потрајати месецима.

Иако је цена слагалице Eternity II око **50 евра**, није на одмет да пре куповине вештину прво опробате у рачунарском облику.

То омогућава адреса: <http://uk.eternityii.com/>

Сјајне слике Panasonic DMC-FZ18

За оне који су „прерасли“ свој мали дигитални фотоапарат али још нису спремни за SLR (single-lens reflex), кућа „Panasonic“ нуди нови модел DMC-FZ18 који би могао да надомести тај празан ход. Са широкоугаоним објективом од 28 mm DMC-FZ18 нуди јединствен а разноврстан пакет, па су додатна сочива и објективи непотребни. Уређај има и уграђену технологију која га подешава према томе где се и шта

слика. На LCD екрану од 3,5 центиметара, резолуције од 8,1 мегапиксела, могу одмах да се прегледају и одаберу најбоље урађени снимци.

За куповину уређаја DMC-FZ18 треба издвојити око **500 евра**. Детаљнији опис понуђен је на адреси: www.panasonic.co.uk

Примамљиве призме Nokia 7500 и 7900 Prism

Два нова модела мобилних телефона куће „Nokia“, названи 7500 Prism и 7900 Prism, плене и изгледом и усавршеном технологијом.

Прво се уочава оштар геометријски облик, потом подесиви LED екран и ласерски угравирано алуминијумско кућиште.

Оба модела имају уграђене камере резолуције од 2 мегапиксела и музички плејер који уз microSD меморијску картицу од 2 гигабајта омогућава чување и до 1500 песама. Напреднији модел, 7900 Prism, подржава и 3G технологију за брзи приступ мрежи.

Nokia 7500 Prism има цену од **210**, а 7900 Prism од око **400 евра**.

Оба модела могу да се разгледају на адреси: www.nokia.co.uk

С. Делибашић

УЧИТИ, УЧИТИ И – ПРЕУЧИТИ

Ове јесени
уписала сам се
на факултет па
бих вас молила
да ми
одговорите
колико је,
отприлике,
потребно учити
да би се
градиво добро
упамтило.

**ДРАГАНА
Крагујевац**

Ученици и студенти обично уче лекцију до тренутка кад могу да је понове без грешке и уверени су да је знају. Међутим, чим престану да уче, почињу да заборављају. Доказано је да девет сати после учења човек заборавља 65 одсто научног. Али, ако се градиво учи и иза границе кад оно може једном да се понови без грешке, кад се „преучи“, спорије се заборавља.

Сматра се да је неко градиво 100 одсто научено ако се учи два пута дуже него што је потребно да се једанпут понови без грешке. За дугорочно памћење потребно је „преучавање“ ■

БЕЗ НАСЛОВА

Поздрав
Најдражем „Забавнику“,
Желео сам да вам пошаљем
једно
крајко писмо поводом
писма ваше чишћељке из
броја 2909 од 9. 11. 2007. Она
се интересовала за
јерихонску ружу и њен
изглед, те вам шаљем
фотографије те руже која је
у власништву мог деде
Толанов Мирослава из Панчева, а
коју је као дете добио од свог оца
Живана. Ту ружу је мој прадеда
Живан купио на сајму у Новом Саду
1928, а ружа је већ тада била веома
стара. На сликама се види још једно
зашворена ружа и њено посвећено
ошварење. За то јој је потребна
мала количина воде. Кад ружа упије
сву воду којој је изложена, она се
још једно ошвори што се и види на
пређој слици. Тако ошворена ружа
остаје неколико дана, кад поново
почиње да се скупи. Иначе, мој деда
Мирослав је ипак њен верни
чишалац од првог броја из
1939. године и има у
поседу све бројеве
„Забавника“. Своју љубав
према „Забавнику“ пренео
је
и на нас млађе генерације.
Било би ми задовољство
да објавише ово писмо
и фотографије које
је начинила моја сестра
Ана Толанов.
Пуно поздрава од
генерација верних
чишалаца!
БРАНИМИР БЕЉИН
из Младеновца

БО И ГОС

За замену
сугласника у двема
узастопним речима,
као код ових у
наслову, чини ми се
да постоји
одређени назив, али
нисам у то сасвим
сигурна. Молим те,
помози ми, треба
ми за литерарну
секцију.
**МИРЈАНА
СРЕЋКОВИЋ**
Београд

Кад дође до нехотичне
замене гласова, обично
сугласника, у две речи у
истој реченици то се зове
спунеризам. Израз је настао
према имену Вилијама
Арчиболда Спунера
(1844–1930), оксфордског
свештеника који је био мајстор за
састављање наизглед логичних,
али заправо сасвим збуњујућих
реченица. Спунеризам се и данас
понекад користи у причама,
песмама, научнофантастичним
текстовима. Тако *го и гос* постаје
бо и гос, *мачји кашаљ* – *качји
машаљ*. Ево неких примера и из
енглеског језика: *bad salad* – *sad
ballad* (лоша салата – тужна
балада), а *lack of pies* – *a pack of
lies* (несташица пита – гомила
лажи) ■

„ОРАО” У МОРЕ ТИШИНЕ

Да ли ми
можете
рећи кад је
и где
„Аполо 11”
слетео на
Месец?
**МИЛОРАД
Бијела**

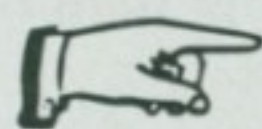

„Аполо 11”, прва
летелица с
људском посадом
која је боравила на Месецу,
лансирана је 16. јула 1969.
године из америчког
васионског центра Кејп
Кенеди (данашњи Кејп
Канаверал) у Флориди.
Полетео је у 13.32 по
локалном времену с три
члана посаде, космонаутима
Нилом Армстронгом,
Едвином Олдрином и
Мајклом Колинсом. После
четири дана и пређених
400.000 километара,
„Аполов” модул „Орао”, у
коме су били Армстронг и
Олдрин, спустио се на
површину Месеца. Овај
епохални човеков подвиг
збио се у Мору тишине 20.
јула 1969. у 20 сати, 17
минута и 42 секунде по
Гриничу. Шест и по сати
касније (21. јула у 2 сата, 56
минута и 20 секунди) Нил
Армстронг ступио је на
Месечево тло и изговорио
чувену реченицу: „Ово је
мали корак за човека, а
велики за човечанство.”
Њему се после 18 минута
придружио и Едвин Олдрин.
Након 21 сат и 36 минута,
модул са Армстронгом и
Олдрином напустио је
површину Месеца и после
одређеног времена у
Месечевој орбити спојио се
с командном летелицом
„Колумбија” у којој је све
време био Мајкл Колинс, па
се „Аполо 11” упутио према
Земљи. Безбедно се спустио
на површину Тихог океана
24. јула у 16 сати, 50 минута
и 35 секунди по локалном
времену ■

ДОПИСУЈТЕ СЕ, ЉУДИ!

Редовно купујем „Политикин Забавник” и углавном ми се све допада,
али имам једну примедбу. Новији стрипови ми се уопште не допадају.
Досадни су! Где су стари добри Изногуд, Дикан, Тинтин, Фантом
и Рип Кирби... Надам се да ћете уважити моју примедбу.
СТЕФАНОВИЋ МИЛА
Ниш

**NOVI BROJ NAJTIRAŽNIJEG I NAJSTARIJEG
DOMAĆEG KOMPJUTERSKOG ČASOPISA**

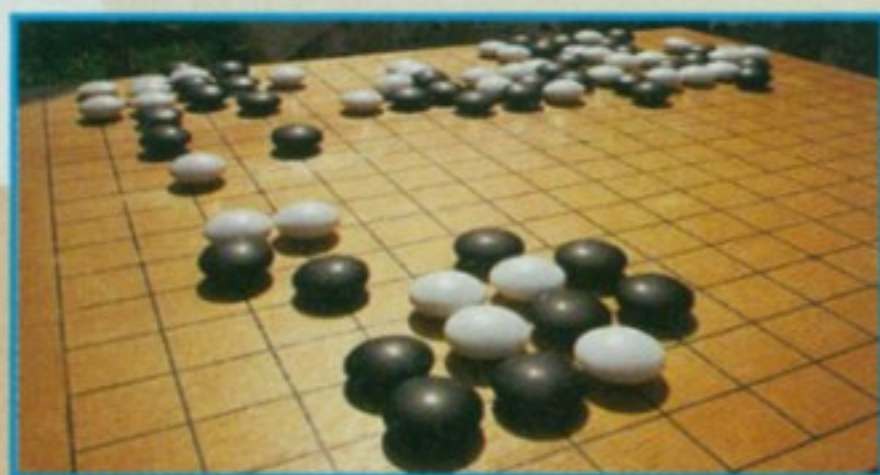
U PRODAJI OD 1. DECEMBRA

ИГРА ЗА БОЉУ ПАМЕТ

Волео бих да сазнам нешто о јапанској мисаоној игри го или иго, и да ли код нас постоји клуб где се она игра.

ИГОР МАРКОВИЋ
Нови Београд

Го је древна мисаона игра која потиче из Кине где се звала веи ћи. Назив го, како се иначе зове у Европи, заправо потиче од јапанског назива – иго. У Кореји, где такође постоји од давнина, називају је бадук. Го се игра више од три хиљаде година и то је вероватно најстарија игра која се до дана данашњег игра по непромењеним правилима. Легенда каже да је игру го измислио цар Јао у трећем веку пре наше ере јер је желео да свог сина научи размишљању. Најстарији трагови ове игре потичу из 548. године пре наше ере, а касније је помиње и Конфуције који је препоручи-

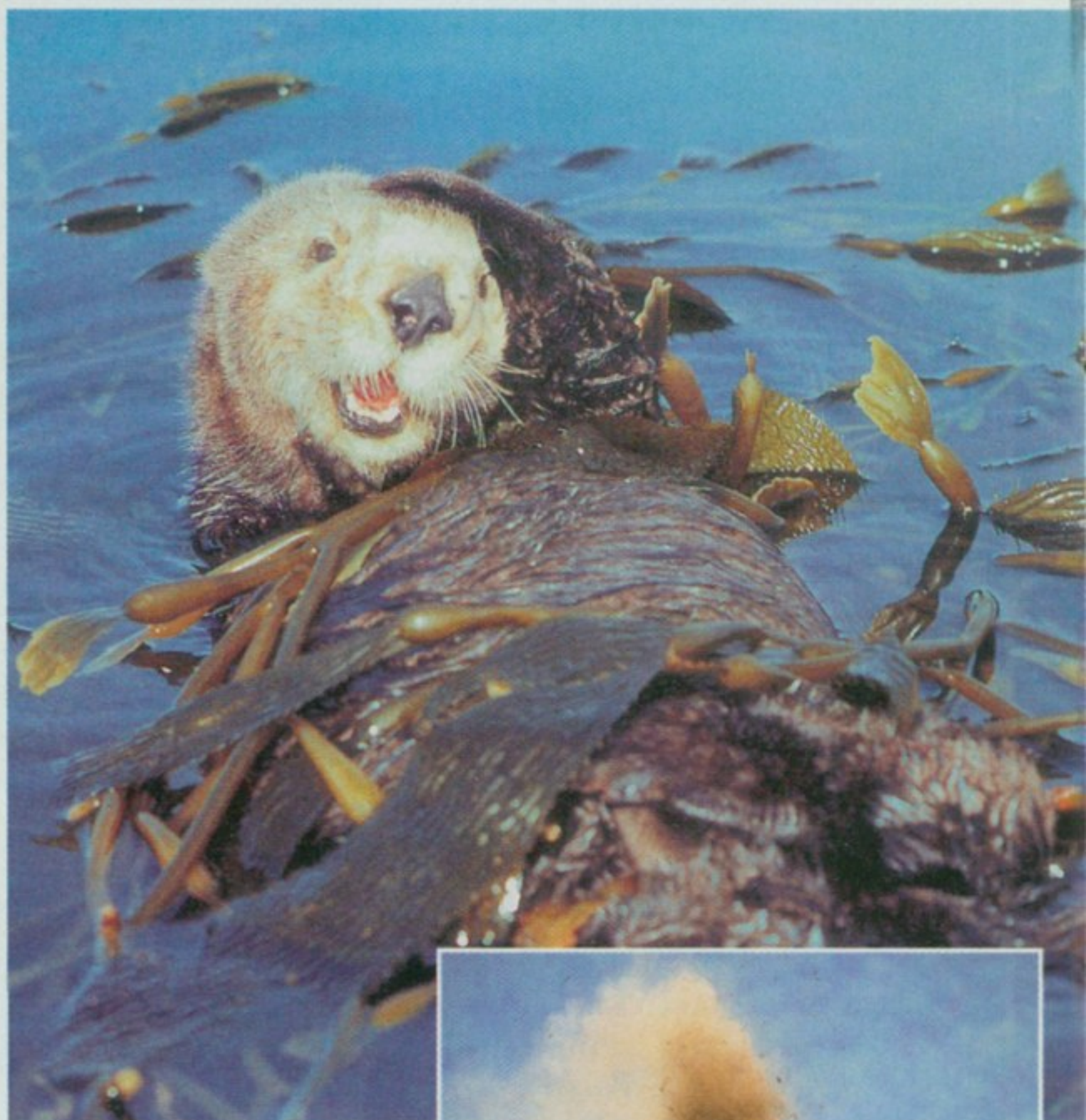
вао као начин за развијање памети. У средњем веку највише се играо у Јапану. У 17. веку у овој земљи оснивају се три школе које су битно допринеле развијању игре. Вековима су најбољи играчи игре го били управо Јапанци, да би крајем прошлог века примат преузели Кинези. Занимљиво је да је први клуб где се играо го у Европи основан у Хрватској, у Пули, двадесетих година прошлог века.

Реч је о игри с два играча који стављају фигуре – камење на пресеке линија табли с деветнаест водоравних и деветнаест усправних линија. Камење је беле и црне боје. За разлику од шаха, у гоу први потез припада играчу с црним фигурама, док се играчу с белим фигурама даје надокнада од 6,5 поена. Игра почиње

ЖИВОТИЊЕ КОРИСТЕ АЛАТКЕ?

Занима ме да ли постоје животиње које користе алатке.
АЛЕКСА
Жагубица

Коришћење алатки за обављање послова обично се приписује само људима. Међутим, научници су одавно запазили да и неке животиње употребља-

вају алатке за обављање најједноставнијих послова, најчешће за добављање хране.

Један од примера за то да је нам морска видра. Кад огладни, она зарони и с морског дна донесе на површину шкољку и камен. Потом легне на леђа, стави камен на стомак и 35–40 пута удара о њега шкољку док је не разбије.

Слонови умеју да сурлом држе грану и да њом чешу

на празној табли, а сваки играч има 180 фигура. Територију чине све тачке пресека, а вредност сваке је један поен. Сваки камен постављен на таблу има четири суседна пресека које играчи називају слободе. Да би нека група фигура била жива, мора да има два одвојена слободна пресека који се називају очи. Противнички камен је заробљен кад све позиције око њега заузме играч супротне боје. Заробљене фигуре се скидају с табле. Партија је завршена кад је простор међу играчима подељен.

Овдашњи поклоници древне мисаоне игре могу да се обрате Го савезу Србије (електронска адреса:

www.goss.org.yu)
као и Го клубу Београд (<http://gobeograd.org>)

леђа и задњи део тела који не могу да дохвате сурлом. Египатски орао лешинар у кљун узме камен који потом с висине испусти на нојево јаје и разбије га. Дарвинова зеба, птица са острва Галапагос, кактусовом бодљом коју држи у кљуну вади из рупа на дрвету инсекте којима се храни.

Женка једне врсте зоља мрви земљу сићушним камењем који држи у вилици и потом је набаца преко јаја која је излегла ■

ЗАБАВНИКОВЕ ЛОГИЧКЕ ЗАГОНЕТКЕ

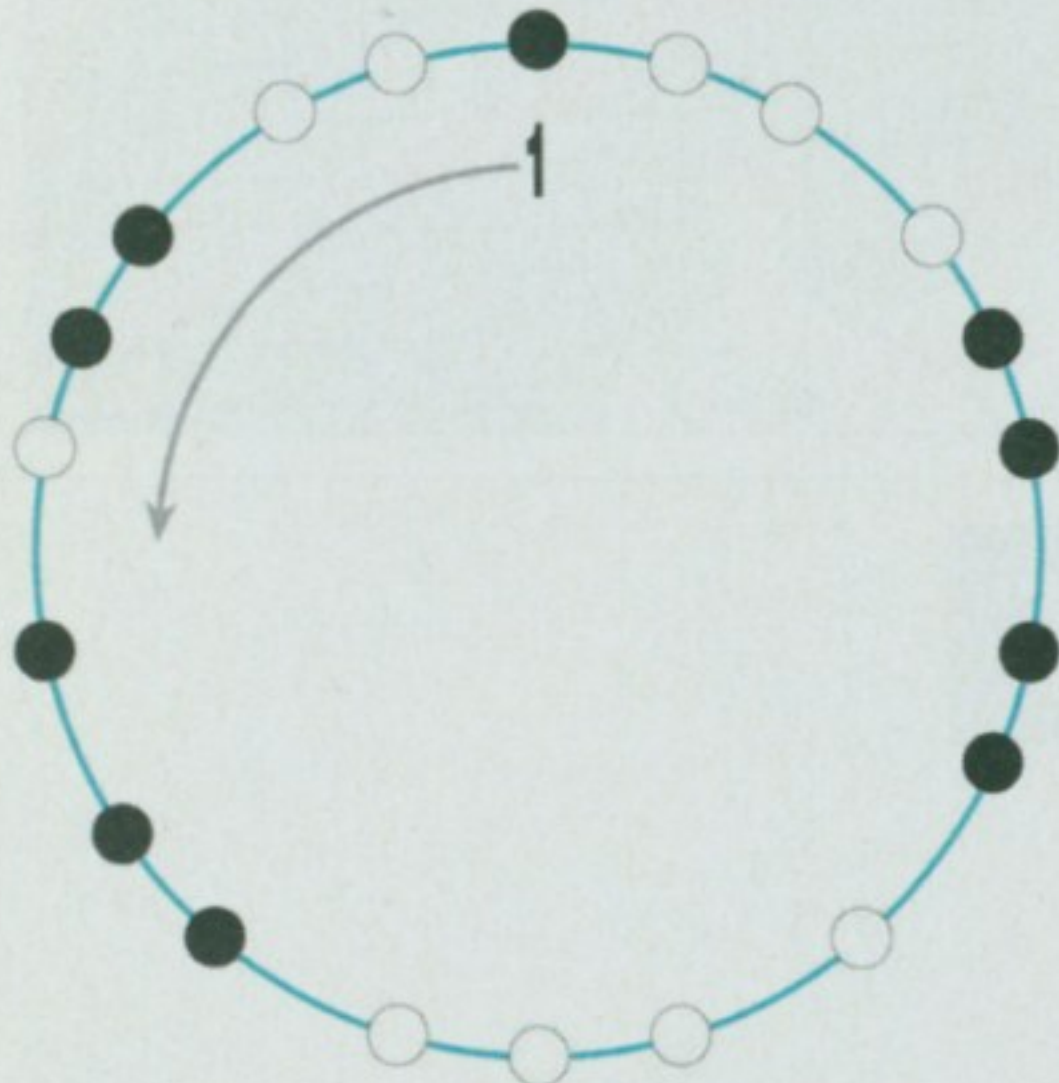
РЕШЕЊА

1. ПРЕЛАЗАК ПРЕКО РЕКЕ
Означимо особе са 1, 2, 5 и 10 (идентификација с временом). Прво пређу мост особе 1 и 2 (прођу два минута), једна се врати са светилком (прођу 3 минута), 5 и 10 пређу мост (13 минута), 2 узима светилку и враћа се по 1 (прође 15 минута), 1 и 2 прелазе мост (17 минута) ■

2. ДОБИТНИК НА ЛОТУ
Добитник је његова сестра ■

3. ДВЕ ФИГУРЕ
Фигура А има 16, а фигура В 13 различитих троуглова ■

4. ДВАДЕСЕТ КУГЛИЦА

5. ПОРОДИЦА
Бранкина баба може бити само Вера, која је Даничина сестра, према томе, Бранка је Верина унука ■

6. ШАХОВСКО ТАКМИЧЕЊЕ
Како је била једна трокреветна соба више, то је $45 : (3 + 2) = 9$ соба, па је број шахиста $10 \times 3 = 30$, а шахисткиња $9 \times 2 = 18$ ■

7. БАКА И УНУКА
Сваки месец унуке једна је година за баку, те је бака дванаест пута старија. Према томе, бака има 60, а Јана 5 година ■

8. ПОПУНИТЕ!
Дајемо једно од решења:

27	13	23
17	21	25
19	29	15

9. ПРЕБРОЈТЕ!
Број троуглова је 10, а дужи 30 ■

РЕШЕЊА

АНАГРАМ
Млекара

ИСПУЊАЉКА
Акапулко, Мексико (максимум, карамела, апотекар, глупости, Политика, законито) ■

УКРШТЕНИЦА ЗА СТРПЉИВЕ
Трапист, к, Рета, Тома, Ена, ракун, Фердинанд, киоск, ии, ал, Маор, д, Жистин Енан, ара, Иво Андрић, смет, лансер, цикада, инат, еманат, лт, Нот, наутичар, р, авалисти, Орсон ■

УКРШТЕНИЦА
Монте Карло, опортунист, наставак, в, ас, Иран, По, Калц, ратар, очњаци, кси ■

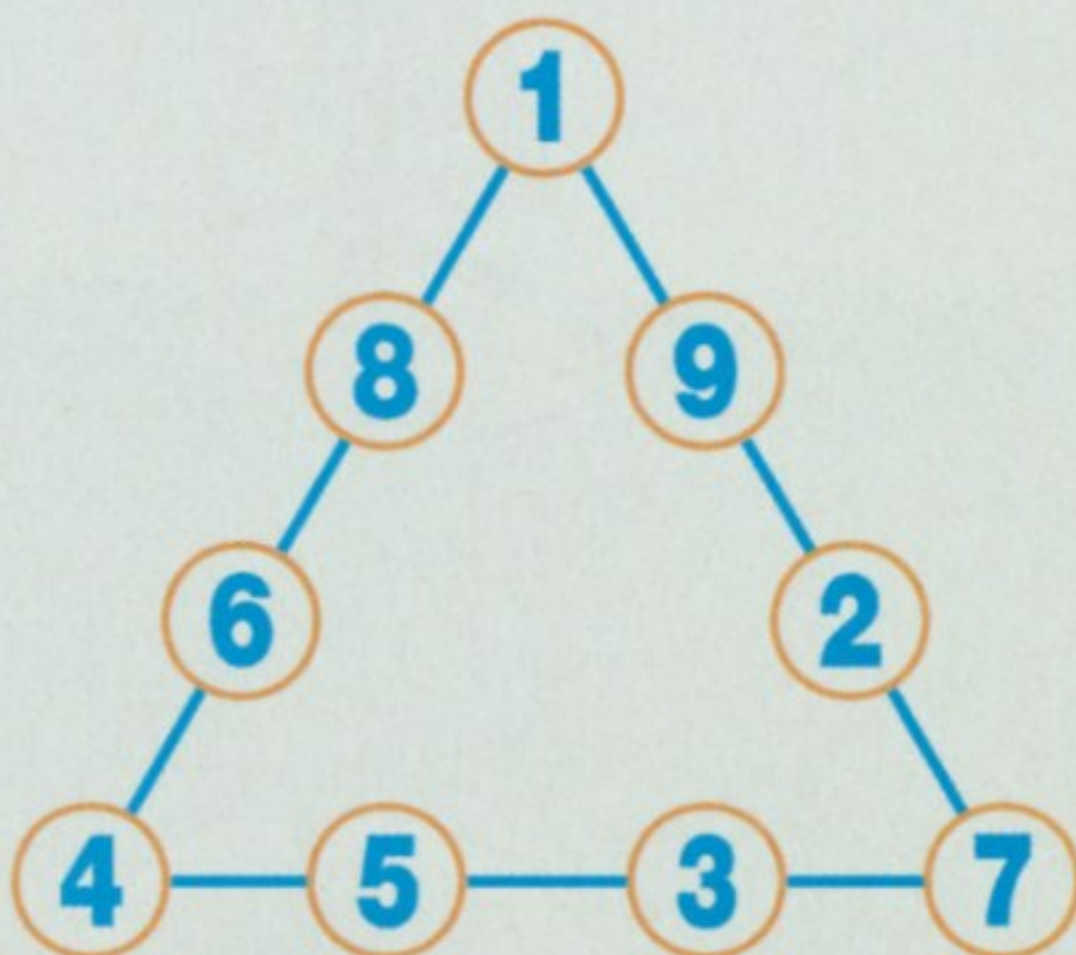
УКРШТЕНЕ РЕЧИ
Гну, Ест, Раул, то, ау, Авар, Драгана, и, ров, њ, токсин, Ика, Лео, кула од карата, ц, УЛ, знатно, Амор, Латас, атлас, НК, ура, Кова, масив, у, краварка, але, оптика, Ердут, н, бр, кула светиља, ланолин, нов, ак, Алиша, Аки, Алду, кике, трска, Еол, укотвити, обрва ■

СПОЈИТЕ ПАР!
1. г, 2. ђ, 3. а, 4. е, 5. и, 6. з, 7. д, 8. в, 9. ж, 10. б ■

С. Б.

10. УПИШИТЕ!
 $780 + 109 + 255 - 124 - 364 - 656 = 0$

11. ИСТИ ЗБИР
Једно од могућих решења је:

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

79

ПОЛИТИКИН забавник / главни и одговорни уредник Зефирино Граси. - Њир. изд. - Год. 1, бр. 1 (28. фебруар 1939)-год. 3, бр. 220 (4. април 1941); год. 14, бр. 1 (5. јануар 1952)- . - Београд : Политика Магазини, 1939-1941; 1952- (Београд : Политика АД). - 30 см

Недељно
ISSN 0032-339X = Политикин забавник
(Ћирилично изд.)
COBISS.SR-ID 16193794

ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

БРОЈ 2912

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Генерални директор Срђан Јанићијевић
Заменик генералног директора Вернер Херић
Директор Зоран Мошорински

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Издаје ПОЛИТИКА Магазини ДОО
Штампа ПОЛИТИКА АД

Графички уредник Горан Војиновић

Редакција Слободанка Делибашић
Јасна Лукић
Петар Милатовић
Мирјана Огњановић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић

Техничка редакција Бранислав Вукомановић
Зорица Милошевић
Јелена Попадић
Митра Тилев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони секретаријат 330-1452; 330-1456
техничка редакција 330-1454
центра 3373-111
претплата 330-1617

Огласни сектор Македонска 29, 3373-349

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
1 месец 387,00 дин. 3 месеца 1.160,00 дин.
6 месеци 2.317,00 дин.

Текући рачун код Комерцијалне банке
АД Београд: 205-97096-91

Наш нови текући рачун код RAIFFEISEN BANK
АД Београд је: 265-1100310005857-35

Претплату слати уз обавезну назнаку:
**ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ
„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.**

Обавештење о претплати можете добити на тел. 330-1617

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Полугодишња/возом: 109 EUR или противвредност осталих валута. Полугодишња/авионом: I група – Европа: 120 EUR. II група – Азија – Африка: 126 EUR. III група – Америка – Аустралија: 132 EUR или противвредност осталих валута.

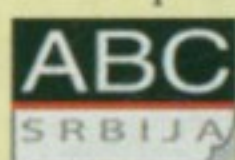
ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ У EUR
(или противвредност осталих валута)
за иностранство вршити преко:

I DEUTSCHE BANK AG FRANKFURT AM MAIN DE: DEUTDEFF
Korisnička banka: 100 9363029 0000
RAIFFEISENBANK, Resavska 22, Beograd
SWIFT CODE: RZBSRSBG
Korisnik: RS35265100000002543779
POLITIKA MAGAZINI DOO Beograd

II DRESDNER BANK AG Frankfurt am Main, Germany SWIFT CODE: DRESDEFF
Korisnička banka: KOMERCIJALNA BANKA AD, Beograd, Sv. Save 14
Serbia
SWIFT - BIC: KOBBSRBGXXX
Korisnik: RS35205002000984500033
POLITIKA MAGAZINI DOO, Beograd
Makedonska 29, Beograd

Код уплате обавезно навести:
Претплата на лист Забавник
Копију уплате и адресу послати на:
ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines
- 11000 Београд,
Булевар деспота Стефана 24/1,
Србија или на факс ++ 381 11 330-1234

Званично
испитивање
тиража
(одитовање)
врши

Интернет адреса: www.politikin-zabavnik.co.yu
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

Насловна страна

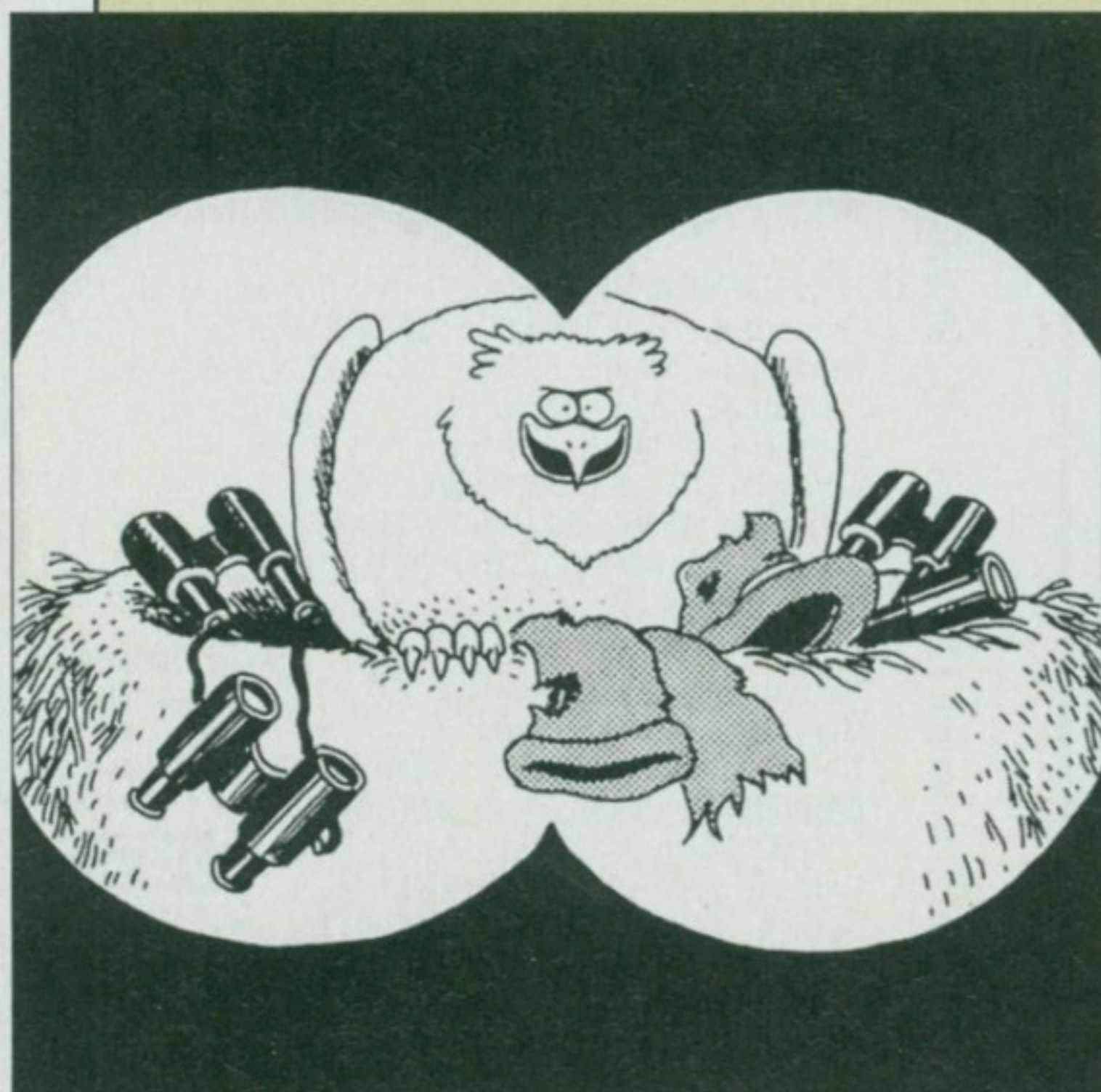
Енки Билал – плакат за филм
„Тико мун“

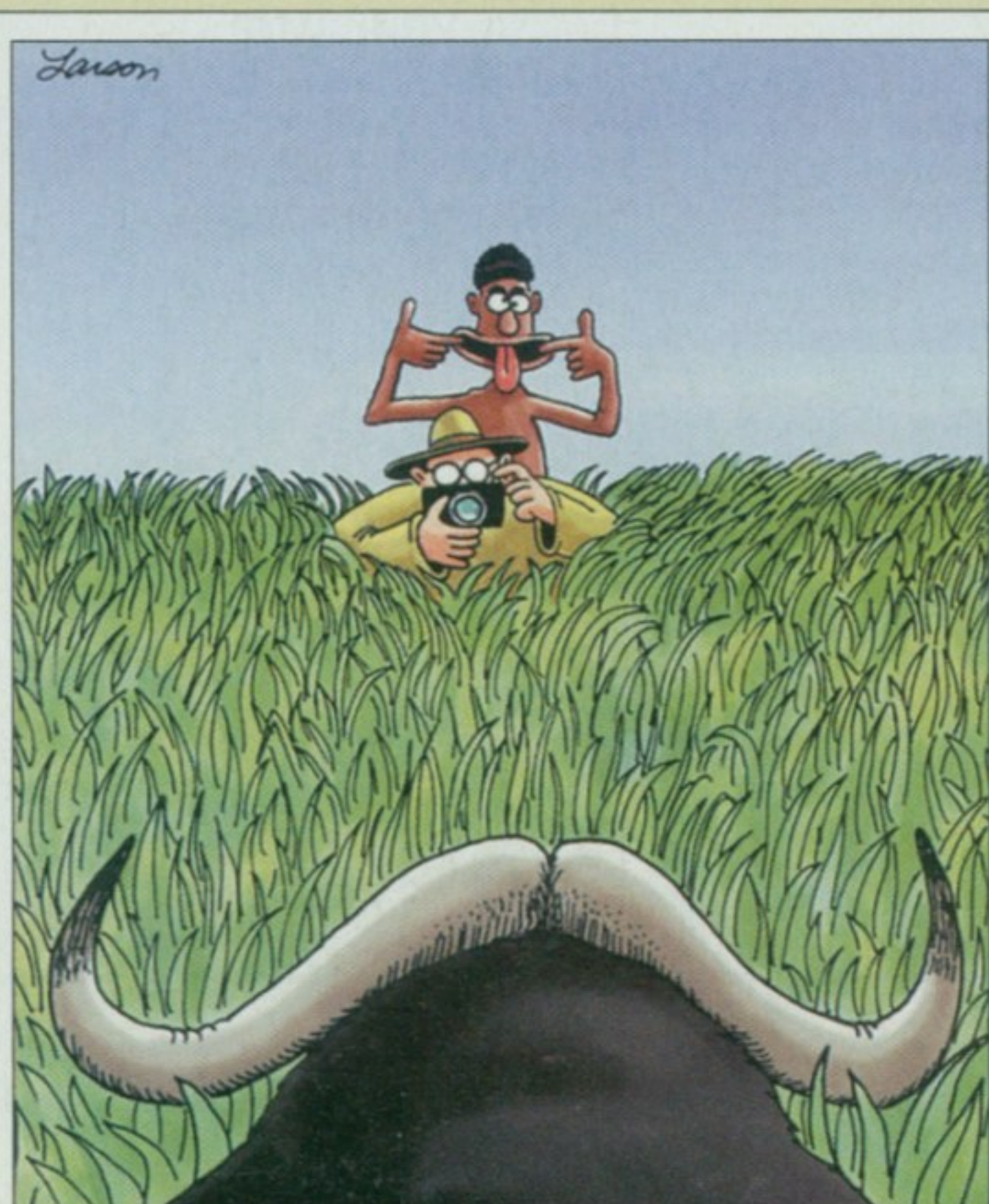
ЛОВЦИ НА ГЛАВЕ

ЧУДЕСНИ СВЕТ

ТЕРИЈА
ЛАРСОНА

— шездесет шест —

РЕКЛИ

су рођенданима II

20 30 40 50 60 70 80 90 100...

Када бисмо могли да будемо два пута млади и два пута стари, онда бисмо успели да исправимо све грешке које смо починили.

Еурипид
грчки драмски писац
(480–406 пре н.е)

Позне године сувише су велика цена којом се плаћа зрелост.

Том Стопард
британски драмски писац
(рођен 1937)

Кад сам био млађи, могао сам све да запамтим, било да се то догодило или није.

Марк Твен
амерички писац
(1835–1910)

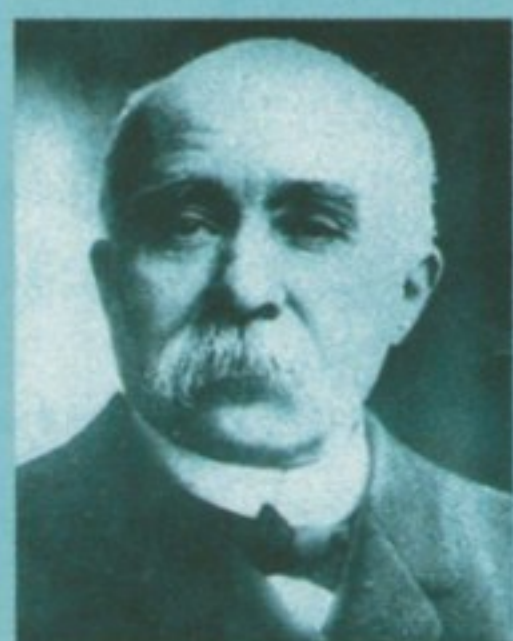
„Да сам знао да ћу оволико дуго живети, више бих о себи водио рачуна”, изјавио је

Уби Блејк,
амерички џез музичар
(1883–1983), када је напунио сто година

„Ох, како бих волео да поново имам седамдесет!”, узвикнуо је

Жорж Клеменсо,
француски државник
(1841–1929), када је напунио осамдесет

Мушкарци су као вино: неки се претворе у сирће, док они најбољи постају још бољи у зрелим годинама.

Сирил Мичинсон Џоуд
енглески филозоф
(1891–1953)

Старити, то вам је као да служите казну за злочин који нисте починили.

Ентони Пауел
британски писац
(1905–2000)

Позно доба и није баш тако лоше, ако размотриш и оне горе могућности.

Морис Шеваље
франуски глумац и шансоњер
(1888–1972)

Старити није за кукавице.

Бет Дејвис
америчка глумица
(1908–1989)

Само си једном у животу млад, што не значи да не можеш да останеш незрео целог живота.

Диро Сондерс (Џон Грир)
амерички новинар
(1914–2002)

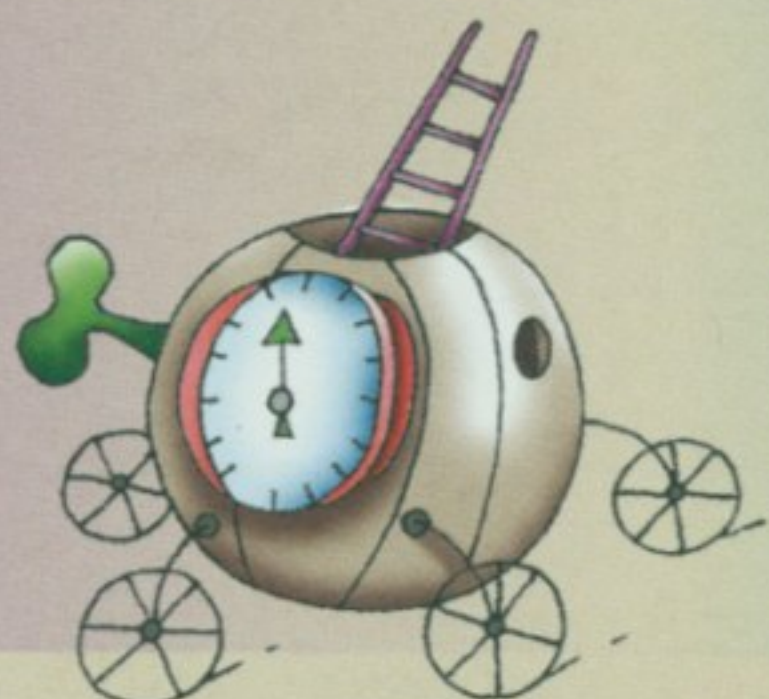
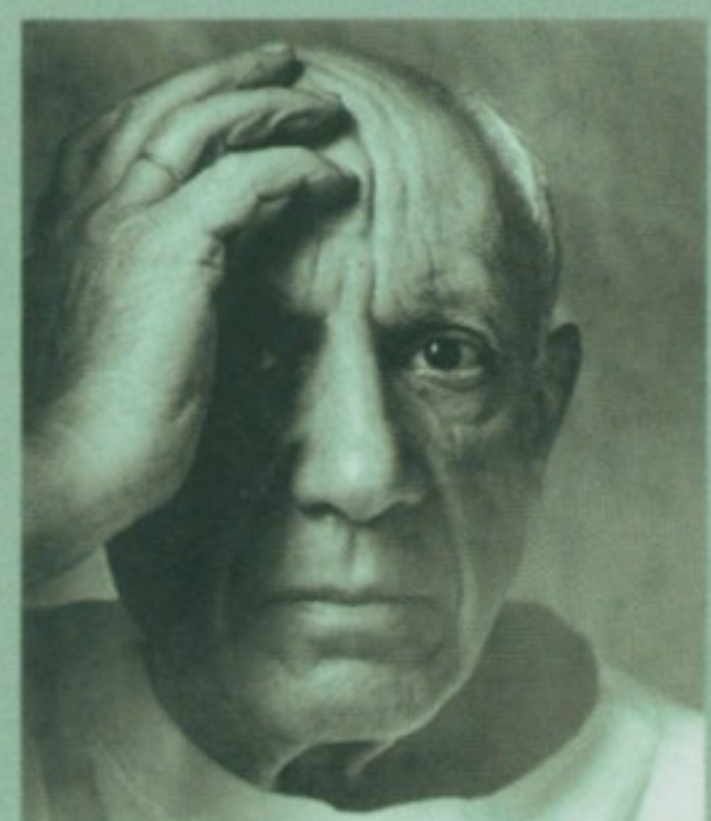
Дипломата је човек који увек запамти кад је некој жени рођендан, али обавезно заборави колико јој је година.

Роберт Фрост
амерички песник
(1874–1963)

Човек почне да се подмлађује кад напуни шездесет, али тада је сувише касно.

Пабло Пикасо
шпански сликар
(1881–1973)

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД

GARFIELD

GARFIELD

GARFIELD

GARFIELD

